

Jaarrapport 2012

Verklaring van tekens

.	gegevens ontbreken
*	voorlopig cijfer
**	nader voorlopig cijfer
x	geheim
–	nihil
–	(indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2011–2012	2011 tot en met 2012
2011/2012	het gemiddelde over de jaren 2011 tot en met 2012
2011/'12	oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2011 en eindigend in 2012
2009/'10–2011/'12	oogstjaar, boekjaar enz., 2009/'10 tot en met 2011/'12

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

De Landelijke Jeugdmonitor wordt samengesteld in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De uitvoering van de Landelijke Jeugdmonitor is in handen van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek
Grafimedia

Druk

Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

eBook

Textcetera, Den Haag

Omslag

Osage, Utrecht

Prijs: € 9,70 (exclusief verzendkosten)

ISBN 978-90-357-1967-5

ISSN 1876-9942

Oplage: 950

Inlichtingen

Infoservice Jeugd, Telefoon (088) 570 75 75
(maandag–vrijdag, 09.00–17.00 uur)
of via contactformulier op
www.landelijkejeugdmonitor.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Den Haag/Heerlen 2012.

Verveelvoudiging is toegestaan,
mits het CBS als bron wordt vermeld.

Voorwoord

Hoe gaat het met de jongeren in Nederland? Om die vraag te kunnen beantwoorden is niet alleen de situatie van dit moment belangrijk, maar ook hoe jongeren zich ontwikkelen. Diverse aspecten, zoals de gezinssituatie waarin jongeren opgroeien, hun opleiding en hun participatie op de arbeidsmarkt, geven hiervan een goed beeld. Daarnaast geeft de samenhang tussen de verschillende aspecten een verdiepend inzicht in de achtergronden. In dit Jaarrapport 2012 bij de Landelijke Jeugdmonitor worden daarom niet alleen trends in demografie, gezondheid, onderwijs, arbeid en veiligheid gegeven over onze jeugd, maar wordt ook een aantal dwarsverbanden gelegd. De publicatie geeft daarmee onder andere beleidsmakers bij ministeries, provincies en gemeenten een goed landelijk kader waarmee trends en ontwikkelingen op het terrein van jeugd zichtbaar worden.

Enkele conclusies uit de publicatie zijn:

- Vooral kinderen uit een eenoudergezin lopen het risico in armoede op te groeien.
- Onder kinderen uit een gezin met een hoog inkomen komen overgewicht en obesitas minder voor dan bij kinderen uit een gezin met een laag inkomen. Ook het zorggebruik, zoals het bezoek aan een huisarts, is lager onder kinderen uit gezinnen met een hoog inkomen.
- Een startkwalificatie is voor jongeren een belangrijke factor voor succes op de arbeidsmarkt. Steeds meer jongeren verlaten het onderwijs met deze kwalificatie.
- Jongeren die in aanraking zijn geweest met de politie behalen minder vaak een startkwalificatie.

Het Jaarrapport 2012 is in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport uitgegeven. Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft de publicatie samengesteld op basis van gegevens die op de website Landelijke Jeugdmonitor (<http://www.landelijkejeugdmonitor.nl>) staan. Wij danken de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Veiligheid en Justitie (VenJ) voor hun betrokkenheid bij dit rapport.

De Directeur-Generaal van de Statistiek

Drs. G. van der Veen

De Directeur-Generaal Volksgezondheid

Drs. P.H.A.M. Huijts

Jeugd in Nederland

Inleiding

Overzichtelijke publicaties, die de recente situatie en ontwikkelingen van de jeugd duidelijk beschrijven, kunnen beleidsmakers op diverse terreinen inzicht bieden in de effecten van hun beleid. Sinds 2007 geeft de Landelijke Jeugdmonitor een cijfermatig beeld van jongeren tot 25 jaar in Nederland. Daarnaast verschijnen jaarlijks diverse publicaties gebaseerd op cijfers uit deze Landelijke Jeugdmonitor, waaronder dit Jaarrapport 2012.

Deze publicatie schetst een breed beeld van de situatie van jongeren van 0 tot 25 jaar op een vijftal deel terreinen, namelijk jongeren en gezin, gezondheid, onderwijs, arbeidsmarkt en veiligheid. Naast het beschrijven van een actueel beeld van de jeugd op deze terreinen is er ook aandacht voor de ontwikkeling van diverse aspecten in de tijd en, waar mogelijk, het beschrijven van samenhang en dwarsverbanden tussen belangrijke facetten van het leven van jongeren. Hiermee beoogt dit Jaarrapport een onmisbare bron van informatie, cijfers en ontwikkelingen te zijn, waarmee beleidsmakers, zowel op landelijk als regionaal niveau, hun jongerenbeleid kunnen staven en verder kunnen uitbouwen.

In onderstaande samenvatting worden de belangrijkste uitkomsten en bevindingen genoemd die verder uitgebreid aan bod komen in de hoofdstukken 1 tot en met 5. Na deze hoofdstukken volgt een korte beschrijving van de website en een begrippenlijst.

In de Landelijke Jeugdmonitor en in deze publicatie vallen onder de jeugd van Nederland alle jongeren die jonger zijn dan 25 jaar. Het hoofdstuk over arbeid beschrijft jongeren tot 27 jaar. Dat wil niet zeggen dat alle gegevens die in de Jeugdmonitor staan, ook voor die totale leeftijdsgroep beschikbaar zijn. In de hoofdstukken 1 tot en met 5 is hiermee rekening gehouden door in de tekst en bij de figuren de leeftijdscategorie te vermelden waarop de uitkomst betrekking heeft.

Samenvatting

Jeugd en gezin

Nederland telde in 2012 ruim 4,94 miljoen jongeren tot 25 jaar. De prognoses wijzen uit dat dit aantal de komende jaren zal gaan dalen tot 4,84 miljoen in 2020. Die daling zal het sterkst zijn onder 4- tot 15-jarigen, hetgeen een afspiegeling vormt van de lage geboortecijfers die in de komende jaren verwacht worden. Van alle 0- tot 25-jarigen waren er in 2012 bijna 1,2 miljoen met een allochtone herkomst. Het merendeel van deze jongeren, bijna acht op de tien, is in Nederland geboren. De gemiddelde leeftijd van allochtone jongeren,

12,9 jaar in 2012, stijgt naar verwachting tot 13,2 jaar in 2020. Onder autochtone jongeren stagneert deze volgens de prognose op 12,8 jaar.

Het aandeel 0- tot 25-jarigen in de totale bevolking bedroeg in 2012 voor heel Nederland 30 procent. Dit is een beduidend kleiner aandeel dan halverwege de vorige eeuw, toen 45 procent van de bevolking nog geen 25 jaar was. Gemeenten in de zogenaamde Bible Belt en Flevoland, maar ook studentensteden zoals Groningen en Utrecht, hebben een relatief hoog aandeel jongeren. In 40 Nederlandse gemeenten was het aandeel jongeren in 2012 slechts 26 procent of lager, hetgeen in 2020 naar verwachting voor 150 gemeenten zal gelden.

Steeds meer minderjarige jongeren in Nederland groeien op in een huishouden met één ouder, in de meeste gevallen de moeder. In 2011 waren dat er bijna 518 duizend, een jaar eerder nog iets meer als 515 duizend. Het aantal jongeren dat een echtscheiding meemaakt is echter sinds 2000 vrij constant. Van de jongeren van 18 tot 25 jaar hebben er vier op de tien het ouderlijke huis verlaten. Een toenemend deel hiervan woont alleen, zonder partner of kinderen.

Een klein aantal jonge vrouwen is al voor hun zoste moeder. In Nederland zijn dat er vergeleken met andere EU-landen erg weinig. Onder Antiliaanse en Surinaamse vrouwen in ons land komt het tienermoederschap relatief vaker voor dan onder hun autochtone leeftijdsgenoten, terwijl het onder Turkse tienvrouwen juist minder frequent voorkomt.

In 2010 groeide een op de tien kinderen op in een gezin met een laag inkomen, hetgeen betekent dat er een verhoogde kans bestaat op armoede. Vooral kinderen uit eenoudergezinnen kennen een relatief hoge kans op armoede. Voor deze kinderen is de jaarlijkse vakantie en het kopen van nieuwe kleding minder vanzelfsprekend. Deelname aan vrijetijdsactiviteiten wordt niet beperkt door een verhoogde kans op armoede.

Jeugd en gezondheid

In 2010/2011 beoordeelde 93 procent van de jongeren tot 25 jaar hun gezondheid als positief. Dit aandeel is de laatste jaren nagenoeg ongewijzigd onder jongeren, waarbij jonge vrouwen doorgaans iets minder positief zijn dan jonge mannen. Ook zijn jongeren iets minder positief over hun gezondheid naarmate ze ouder worden.

Het gedrag van jongeren is niet altijd even gezond. In 2010/2011 rookte bijna een kwart van de jongeren van 12 tot 25 jaar en had ongeveer 15 procent van de jongeren van 2 tot 25 jaar overgewicht. Het aandeel rokers is de afgelopen jaren gedaald, terwijl het aandeel met overgewicht de laatste decennia juist is toegenomen. Zowel voor roken als overgewicht geldt dat dit meer voorkomt onder de oudere jeugd en onder jongeren die opgroeien in een eenoudergezin.

Jongeren maken gebruik van verschillende vormen van zorg. Zo bezocht 66 procent van de jongeren van 0 tot 25 jaar hun huisarts in 2010/2011, ging 83 procent naar de tandarts en bezocht 12 procent een fysiotherapeut. Dit zorggebruik is afhankelijk van de leeftijd van jongeren en ook van de gezinssituatie waarin jongeren opgroeien. Als jongeren gebruik maken van medicijnen of voedingssupplementen is dat vaker zonder recept dan op recept. Bij dit laatste gaat het vaak om geneesmiddelen tegen ADHD.

Jongeren moeten veilig kunnen opgroeien. Wanneer iemand een vermoeden heeft van verwaarlozing of mishandeling van een minderjarig kind, kan contact worden opgenomen met een Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). In 2011 werd er ruim 65 duizend keer voor het eerst contact opgenomen met een AMK. Dit is een forse toename ten opzichte van 2008. Toen ging het om 52 duizend eerste contacten.

Jeugd op school

In het schooljaar 2011/12 namen in Nederland ruim 3,5 miljoen jongeren tot 25 jaar deel aan het onderwijs. Onder 4- tot 18-jarigen volgen bijna alle jongeren onderwijs, vanaf 18 jaar is dat nog de helft. Meisjes en autochtonen behalen gemiddeld een iets hoger opleidingsniveau dan jongens en niet-westerse allochtonen. De afgelopen tien jaar is de deelname van jonge vrouwen aan een hbo of universiteit flink toegenomen, van 27 procent in 2000/01 naar 36 procent in 2011/12. Onder niet-westers allochtone jongeren is deze stijging met 11 procentpunten ook aanzienlijk te noemen.

De overheid zet, onder meer door het verstrekken van financiële hulp, in op het vroegtijdig terugdringen van achterstanden bij basisschoolleerlingen met ontwikkelingsproblemen. Van alle basisschoolleerlingen wordt 12 procent gerekend tot de zogenaamde achterstandsleerlingen. Een deel van de leerlingen heeft meer zorg nodig dan in het reguliere basisonderwijs geboden kan worden. In het schooljaar 2011/12 gingen bijna 42 duizend kinderen naar het speciaal basisonderwijs, 19 procent minder dan in 2000/01. Jongens zijn met twee derde van alle leerlingen duidelijk sterk oververtegenwoordigd in het speciale basisonderwijs. Naast het speciale basisonderwijs bestaan er speciale scholen voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen en jongeren met langdurige, psychische aandoeningen. In totaal gingen zo'n 70 duizend leerlingen jonger dan 25 jaar naar dit type onderwijs, anderhalf keer zoveel als in 2000/01. Vooral onder 12- tot 18-jarigen steeg dit aantal fors en gaat het vaak om zeer moeilijk opvoedbare kinderen. Dit zijn in veel gevallen jongens met gedragsproblemen, waaronder ADHD.

Als jongeren de arbeidsmarkt betreden is het belangrijk dat ze met een startkwalificatie het onderwijs verlaten. Dit lukt niet iedereen. Het aandeel van deze zogenaamde voortijdig schoolverlaters onder jongeren tot 23 jaar is flink gedaald, van 4,5 procent in 2004/05 naar 3,2 procent in 2010/11. Naar verhouding verlaten jongens en allochtonen, vooral van eerste generatie niet-westerse herkomst, vaker voortijdig het onderwijs. Ook leerlingen die ooit verdacht zijn geweest van een misdrijf hebben een hogere kans voortijdig het onderwijs te verlaten, vooral indien sprake is van meervoudig verdacht zijn.

Jeugd op de arbeidsmarkt

Van de ruim 774 duizend niet-onderwijsvolgende 15- tot 27-jarigen in 2011, was 81 procent werkzaam in een baan van 12 uur of meer per week. De arbeidsdeelname is onder jongeren met een hoog opleidingsniveau aanzienlijk hoger dan onder hun leeftijdsgenoten met een lagere opleiding. Ook onder jongeren met een startkwalificatie is de arbeidsparticipatie hoger dan onder voortijdig schoolverlaters. Vooral onder vrouwen zonder een startkwalificatie is de arbeidsparticipatie laag. Deze groep vrouwen behoort veel vaker dan hun

hoger opgeleide leeftijdsgenoten tot een eenoudergezin, en dragen dus zorg voor één of meerdere kinderen.

Een op de drie jongeren die in 2011 werkzaam waren, had een flexibele aanstelling. Dit is ruim drie keer zo vaak als onder 27-plussers.

De werkloosheid onder jongeren van 15 tot 27 jaar lag in de eerste helft van 2012 op 9 procent en is hoger dan de werkloosheid onder de totale bevolking. Dit kan worden verklaard door de moeilijke economische omstandigheden waaronder jongeren op dit moment op de arbeidsmarkt terecht komen. Dit geldt vooral voor jonge mannen, die vaker dan jonge vrouwen in conjunctuurgevoelige sectoren werkzaam zijn.

Behalve dat de werkloosheid onder jongeren de laatste jaren door de economische tegenwind fors is toegenomen, zijn er ook meer jongeren van een uitkering afhankelijk geworden. Eind 2011 ontvingen 136 duizend jongeren van 15 tot 27 jaar een werkloosheids-, bijstands- of arbeidongeschiktheidsuitkering. Dat zijn er 39 duizend meer dan eind december 2008. De meeste jongeren met een uitkering ontvangen een arbeidsongeschiktheidsuitkering, waarvan het merendeel een Wajong-uitkering (76 duizend).

Jeugd en veiligheid

Het ministerie van Veiligheid en Justitie zet in op een veiligere samenleving. In 2011 gaf een derde van de jongeren van 15 tot 25 jaar aan zich wel eens onveilig te voelen. Jonge vrouwen voelen zich twee keer zo vaak onveilig als jonge mannen. Ook ongeveer een derde van de jongeren was in 2011 slachtoffer van criminaliteit, in de meeste gevallen van een vermogensdelict zoals inbraak, fietsdiefstal of zakkenrollerij.

Jongeren van 12 tot 18 jaar, die voor de eerste keer in aanraking komen met de politie, kunnen worden doorverwezen naar een Halt-bureau. Het aantal Halt-afdoeningen in 2011 bedroeg 17 duizend. Dit is een lichte stijging vergeleken met 2010, nadat eerder vanaf 2007 sprake was van een dalende lijn. Drie kwart van alle Halt-afdoeningen heeft betrekking op jongens.

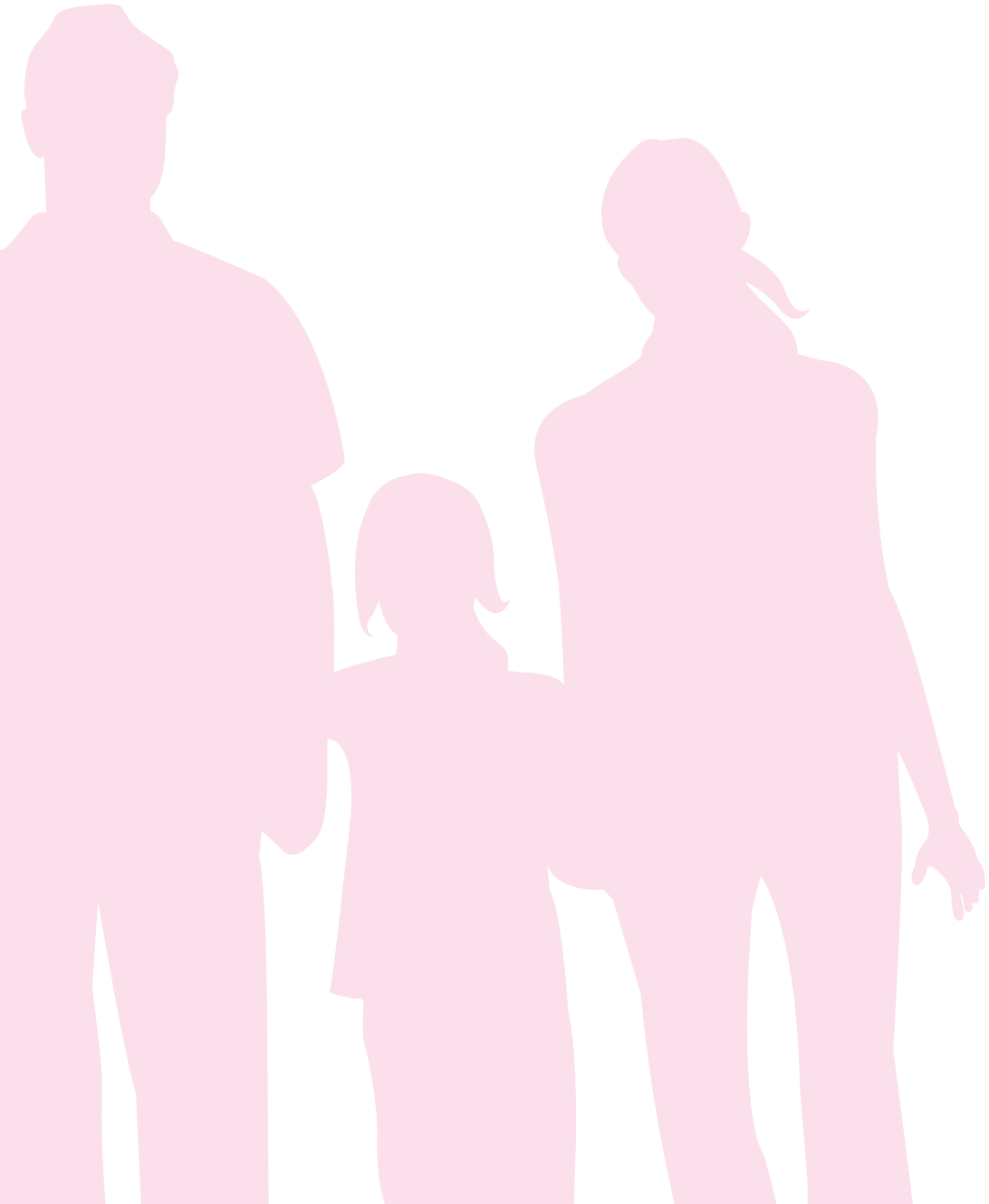
Bijna 3 procent van de jongeren werd in 2010 als verdachte aangehouden door de politie. Onder vrouwen ligt dit zowel onder minderjarigen als onder meerderjarigen een stuk lager dan onder mannen. De kans dat jongeren in aanraking met de politie komen blijkt drie keer zo groot te zijn als de ouders ook al ooit van een misdrijf verdacht waren.

Indien een strafrechtelijk minderjarige (12 tot 18 jaar) verdacht wordt van een ernstig delict en niet in aanmerking komt voor een Halt-afdoening, zal afhandeling door het Openbaar Ministerie (OM) plaats vinden. Vanaf 18 jaar geldt het volwassenenstrafrecht. In totaal waren er in 2011 ruim 71 duizend strafzaken tegen jongeren van 15 tot 25 jaar die door het OM en de rechter werden afgehandeld, een lichte stijging ten opzichte van 2010. Het merendeel van de afgehandelde strafzaken betreft vermogensmisdrijven, zoals inbraak, fietsdiefstal en zakkenrollerij.

Inhoud

	Voorwoord	3
	Jeugd in Nederland	5
1	Jeugd en gezin	13
	1.1 Jongeren	14
	1.2 Gezinssituatie	18
	1.3 Materiële beperkingen en sociale uitsluiting	21
2	Jeugd en gezondheid	29
	2.1 Ervaren gezondheid	30
	2.2 Leefstijl: roken en overgewicht	32
	2.3 Jongeren en zorggebruik	36
	2.4 Kindermishandeling	41
3	Jeugd op school	47
	3.1 Deelname en geslaagden	48
	3.2 Achterstandsleerlingen in het basisonderwijs	52
	3.3 Extra zorg en ondersteuning	53
	3.4 Voortijdig schoolverlaters	56
4	Jeugd op de arbeidsmarkt	63
	4.1 Arbeidsparticipatie	64
	4.2 Werkloosheid	67
	4.3 Sociale zekerheid	70
5	Jeugd en veiligheid	79
	5.1 Onveiligheidsgevoelens en slachtofferschap	80
	5.2 Jongeren in aanraking met politie	82
	5.3 Jongeren in aanraking met justitie	89
	Literatuur	93
	Landelijke Jeugdmonitor website	95
	Begrippenlijst	97
	Medewerkers publicatie	105

1

Jeugd en gezin

1.1 Jongeren

- Minder jongeren in 2020
- Vooral daling van aantal 4- tot 12-jarigen
- Toename aandeel allochtone jongeren
- Allochtone jongeren gemiddeld steeds ouder
- Hoogste aandeel jongeren in Flevoland

1.2 Gezinsituatie

- Ruim half miljoen minderjarige jongeren groeien op in eenoudergezin
- Toenemend aandeel meerderjarige jongeren alleenstaand
- Nederland laagste aandeel jonge moeders
- Ook relatief laag abortuscijfer

1.3 Materiële beperkingen en sociale uitsluiting

- Bijna 1 op de 10 kinderen heeft kans op armoede
- Kinderen uit eenoudergezinnen vaker kans op armoede
- Vaker geen vakantie of nieuwe kleren voor kinderen met armoederisico
- Armoederisico beperkt deelname aan vrijetijdsactiviteiten niet
- Nederlands beleid tegen kinderarmoede

In Nederland wonen bijna 5 miljoen jongeren van 0 tot 25 jaar. Dit aantal is sinds 2000 aanvankelijk licht gestegen, bereikte in 2005 een hoogtepunt en vertoonde in de daarop volgende jaren een daling. Bijna een kwart van de jongeren is van allochtone herkomst, maar het merendeel daarvan is in Nederland geboren. De gezinssituatie voor jongeren verandert de laatste jaren. Van de minderjarige jongeren woont een steeds groter deel bij één van de ouders terwijl onder meerderjarige jongeren het aandeel alleenstaanden toeneemt. Dat meisjes voor hun 20e levensjaar moeder worden komt in Nederland relatief weinig voor. Ook het aantal kinderen dat opgroeit in een gezin met kans op armoede is met 10 procent relatief laag. Het gaat daarbij echter wel vaak om kinderen in een eenoudergezin.

1.1 Jongeren

Meer dan een eeuw geleden begon de ontgroening in Nederland met een daling van het kindertal, de belangrijkste factor van ontgroening. Ook de meestal logisch daarmee samenhangende vergrijzing ving toen aan. Inmiddels daalt het kindertal niet of nauwelijks meer maar stijgt het aantal ouderen nog wel, als gevolg van de omvangrijke naoorlogse geboortecohorten en de toegenomen gemiddelde levensduur. Een samenleving die met dergelijke veranderingen in de leeftijdsopbouw te maken heeft, zal het (sociaal-economische) voorzieningenniveau (bijvoorbeeld op het punt van arbeidsmarkt, wonen, dagelijkse benodigdheden en recreatie) regelmatig moeten bijstellen om aan de behoeften en wensen van de bevolking te blijven voldoen.

Minder jongeren in 2020

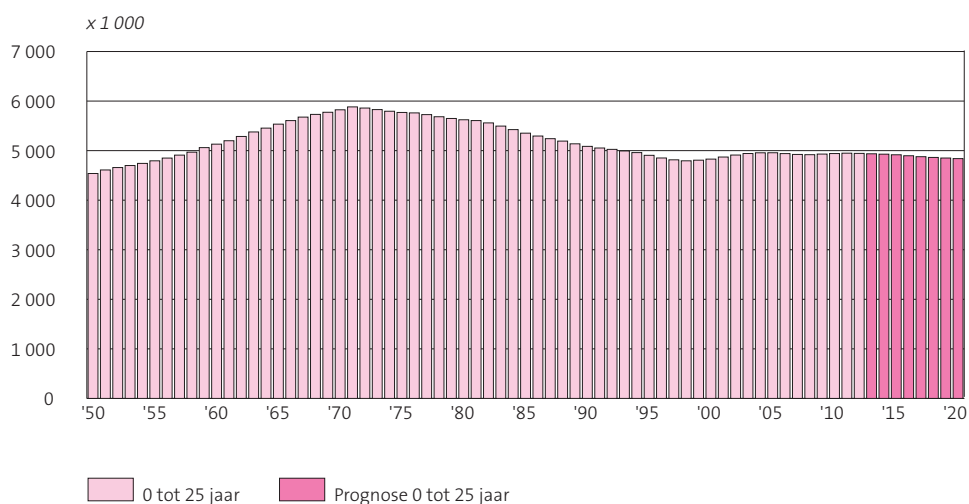
Op 1 januari 2012 woonden er 4,94 miljoen jongeren van 0 tot 25 jaar in Nederland. Dit zijn er ruim 100 duizend meer dan in 2000. Deze stijging zet de komende jaren niet door: rond 2020 wordt verwacht dat de zojuist geschetste toename vrijwel geheel ongedaan is gemaakt. In de afgelopen decennia was er, na een continue stijging van het aantal jongeren vanaf 1950, een piek in 1971 met 5,88 miljoen jongeren. Het laagste aantal 0- tot 25-jarigen sinds 1950 werd in 1998 vastgesteld, 4,79 miljoen, ruim een miljoen minder dan in 1971. De omvang van de ontwikkeling in het aantal jongeren in de periode 2000–2012 valt in het niet in vergelijking met die in de periode 1971–1998.

Het aandeel 0- tot 25-jarigen in de totale bevolking is overigens aanzienlijk gedaald: in 1950 was nog 45 procent van de bevolking jonger dan 25 jaar en dat bleef zo tot 1972. In 2012 is het aandeel jongeren nog maar 30 procent en dat aandeel daalt naar verwachting verder tot 28 procent in 2020.

Vooral daling van aantal 4- tot 12-jarigen

Alhoewel de omvang van de totale groep jongeren in 2020 ongeveer gelijk is aan die van 2000, geldt dat niet voor de verschillende leeftijdsgroepen onder jongeren. Het aantal 0- tot 4-jarigen is na een aanvankelijke daling de komende jaren redelijk stabiel en zal in 2020 naar verwachting iets lager uitkomen dan in 2000. Het aantal 4- tot 12-jarigen daarentegen blijft verder afnemen tot 2020, terwijl het aantal 12- tot 15-jarigen, na een toename tot 2012, naar verwachting weer zal gaan dalen. De aantallen 15- tot 18-jarigen en 18- tot 25-jarigen stijgen al vanaf 2000 en zullen volgens de prognose blijven toenemen tot 2020. Dit patroon weerspiegelt vooral de schommelingen die zich de afgelopen decennia voordeden in het geboortecijfer. Vanaf 1970 daalde dit sterk, maar rond 1980 en 1990 en vooral rond 2000 waren er verhoudingsgewijs weer iets hogere geboortecijfers. Sterfte en migratie spelen een minder prominente rol bij de ontwikkeling van het aantal jongeren.

1.1.1 Aantal jongeren (0 tot 25 jaar), 1950–2020

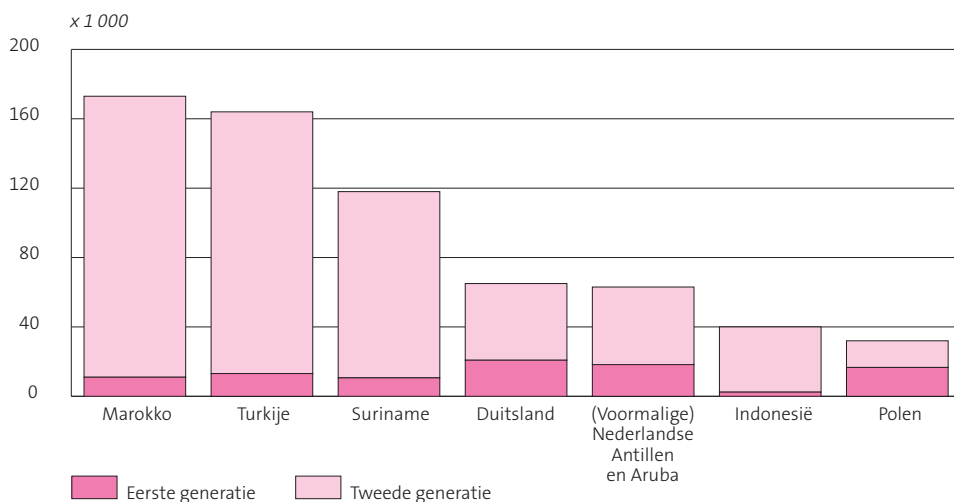
Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Bevolkingsstatistieken en CBS-Bevolkingsprognose 2010.

Toename aandeel allochtone jongeren

Mede onder invloed van immigratie is het percentage allochtone jongeren het afgelopen decennium gestegen. In 2000 was nog ruim 21 procent van de jongeren in Nederland van allochtone herkomst, tegenover 24 procent in 2012. In 2020 zal dat nog iets hoger liggen, op 25 procent. Van de in totaal 1,19 miljoen allochtone jongeren is 78 procent in Nederland geboren en daarmee een tweede generatie allochtoon. De Marokkanen

vormen de grootste groep allochtone jongeren (173 duizend), van wie 94 procent in ons land is geboren. Daarna volgen de Turkse jongeren (164 duizend), waarvan 92 procent hier is geboren en Surinaamse jongeren (118 duizend), waarvan 91 procent hier is geboren. Van de allochtone jongeren had 96 procent in 2011 (ook) de Nederlandse nationaliteit. Van de jongeren die geen Nederlands paspoort hebben, komt 38 procent uit een ander EU-land (vooral Duitsland, Polen en het Verenigd Koninkrijk) dan wel uit Turkije (11 procent), Marokko (8 procent) of China (4 procent).

1.1.2 Grootste allochtone herkomstgroepen jongeren (0 tot 25 jaar) naar generatie, 2012

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Bevolkingsstatistieken.

Allochtone jongeren gemiddeld steeds ouder

De gemiddelde leeftijd van de autochtone jongeren steeg van 12,4 jaar in 2000 naar 12,8 jaar in 2012. Ook in 2020 wordt een gemiddelde leeftijd van 12,8 verwacht. Waar het verloop van de leeftijdsverdeling van de autochtone jongeren dus stagneert, is dat niet het geval voor de allochtone jongeren. In 2000 waren zij gemiddeld 12,3 jaar oud, in 2012 is dat 12,9 en in 2020 zal dat naar verwachting 13,2 zijn. Vooral de tweede generatie niet-westers allochtone jongeren veroudert snel als groep, mede onder invloed van het teruglopende kindertal van hun ouders. In 2000 was deze groep jongeren gemiddeld met 9,8 jaar erg jong te noemen. Inmiddels is de gemiddelde leeftijd gestegen tot 11,6 jaar en in 2020 wordt een gemiddelde leeftijd van 13,0 jaar verwacht. Indien deze prognose uitkomt, betekent dit dat tweede generatie niet-westers allochtone jongeren gemiddeld net zo oud zijn als het gemiddelde van de totale groep jongeren in Nederland. De meeste allochtone jongeren,

met name de eerste generatie niet-westers allochtone jongeren, zijn dan gemiddeld iets ouder dan hun autochtone leeftijdsgenoten.

Hoogste aandeel jongeren in Flevoland

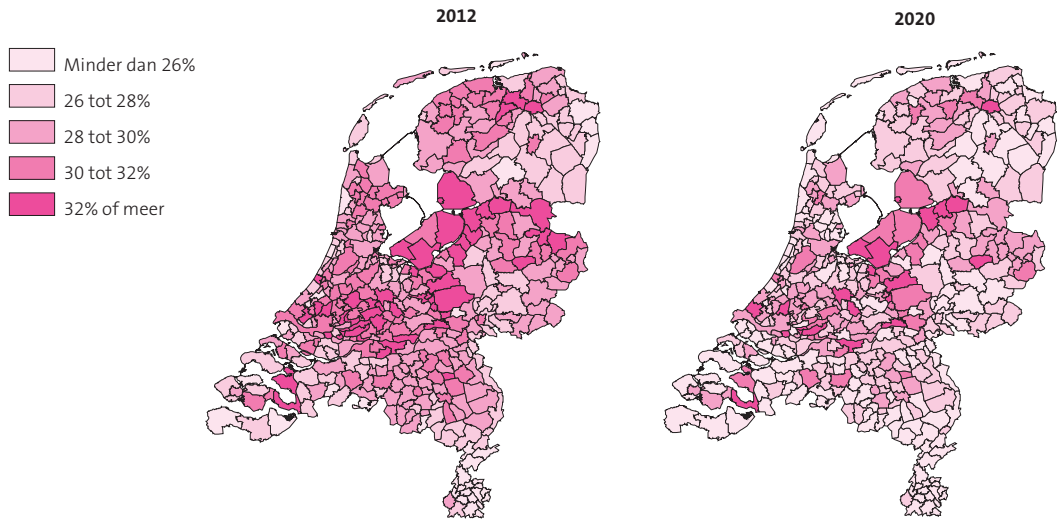
In heel Nederland ligt het aandeel 0- tot 25-jarigen in de totale bevolking op bijna 30 procent in 2012. Volgens de bevolkingsprognose zal dit in 2020 zijn afgenomen tot ruim 28 procent. In 2012 hebben 54 van de in totaal 418 gemeenten (13 procent) een aandeel jongeren van 32 procent of meer. In 2020 geldt dit naar verwachting nog maar voor 20 gemeenten (bijna 5 procent). Deze liggen vooral in Flevoland, Noord-Overijssel, langs de Veluwe, in of nabij het Groene Hart, en in het oosten van Zeeland. Een aantal van deze gemeenten kunnen worden gerekend tot de zogenaamde 'Bible Belt'. Hier is de religieuze overtuiging van een deel van de bevolking aanleiding tot het realiseren van relatief grote gezinnen. Ook universiteitsgemeenten, met name Groningen en Utrecht, kennen een hoog aandeel jongeren, maar daar is de vestiging van studenten de voornaamste achtergrond. Steeds meer gemeenten kenmerken zich door juist een laag aandeel jongeren. In 2012 waren er 40 gemeenten met minder dan 26 procent jongeren, in 2020 zijn dat er naar verwachting 150. Deze gemeenten liggen vooral in het oosten van Groningen, Drenthe, Gelderland, Noord-Holland, Zeeland, Noord-Brabant en (vrijwel geheel) Limburg. Een relatief laag aandeel jongeren is ook kenmerkend voor veel van de aangrenzende regio's in België en Duitsland.

Tot 2020 zal in geen enkele regio het percentage jongeren toenemen

Een laag aandeel jongeren in de totale bevolking zegt nog weinig over de verdere leeftijdsverdeling van de bevolking, zoals het aandeel ouderen. In het noordoosten van de provincie Groningen, in Zeeuws-Vlaanderen en in Midden- en Zuid-Limburg gaat het relatief lage aandeel jongeren samen met een relatief hoog aandeel ouderen. In Flevoland daarentegen gaat een hoog percentage jongeren samen met een laag percentage ouderen.

Tot 2020 zal in geen enkele regio het percentage jongeren toenemen. Het absolute aantal jongeren kan nog wel enigszins stijgen in sommige regio's. In Oost-Groningen, Zuidoost-Drenthe, de Achterhoek, Zeeuwsch-Vlaanderen en in Limburg wordt tevens een daling van de totale bevolking voorzien. Deze verschillen in ontwikkelingen hebben bijvoorbeeld gevolgen voor de infrastructurele voorzieningen die een regio heeft voor jong en oud. Sterk vergrijsde regio's zullen hun financiële middelen op een andere manier gaan inzetten dan relatief groene regio's.

1.1.3 Aandeel jongeren (0 tot 25 jaar) per gemeente

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Bevolkingsstatistieken.

1.2 Gezinsituatie

Verreweg de meeste kinderen wonen het grootste deel van hun jeugd bij hun ouders thuis, en bereiden zich van daaruit voor op hun volwassen leven. Van de 0- tot 18-jarigen groeit wel een steeds groter deel op in een eenoudergezin. Meestal is dat bij de moeder, hoewel tegenwoordig co-ouderschap ook steeds vaker voorkomt. Op de leeftijd van 18 tot 25 jaar hebben vier op de tien het ouderlijk huis verlaten. Een toenemend aandeel van hen woont alleen, een deel woont (al dan niet gehuwd) samen en een klein deel heeft al kinderen.

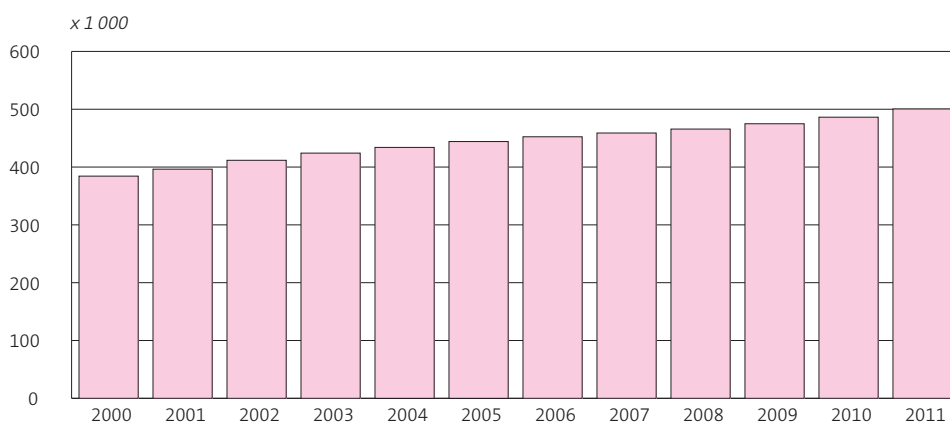
Ruim half miljoen minderjarige jongeren groeien op in eenoudergezin

In 2011 groeiden bijna 518 duizend 0- tot 18-jarigen op in één van de half miljoen eenoudergezinnen die ons land dat jaar telde. Dat kan dus zowel bij de moeder als bij de vader zijn. Vaak doet die situatie zich maar tijdelijk voor omdat de ouder een nieuwe relatie aangaat en het kind dan een stiefouder krijgt. Op die manier kan een kind er ook nog stiefbroers en -zussen bij krijgen, of halfbroers en -zussen.

Het is niet precies bekend hoeveel kinderen jaarlijks de overgang van een eenoudergezin naar een stiefgezin meemaken. Wel is bekend dat van de 15-jarige kinderen in 2010, 73 procent bij beide (juridische¹⁾) ouders woont, 15 procent bij alleen de moeder, 7 procent bij de moeder en haar nieuwe partner en 3 procent bij alleen de vader. Slechts 1 procent van de 15-jarigen woont bij de vader en zijn nieuwe partner.

Dat kinderen niet bij beide ouders wonen, heeft meestal te maken met een echtscheiding. Per kalenderjaar zijn er rond 30 duizend minderjarige kinderen (0 tot 18 jaar) die de echtscheiding van hun ouders meemaken. Dit aantal is vrij constant vanaf 2000.

1.2.1 Aantal eenoudergezinnen in Nederland

Bron: CBS-Huishoudensstatistieken.

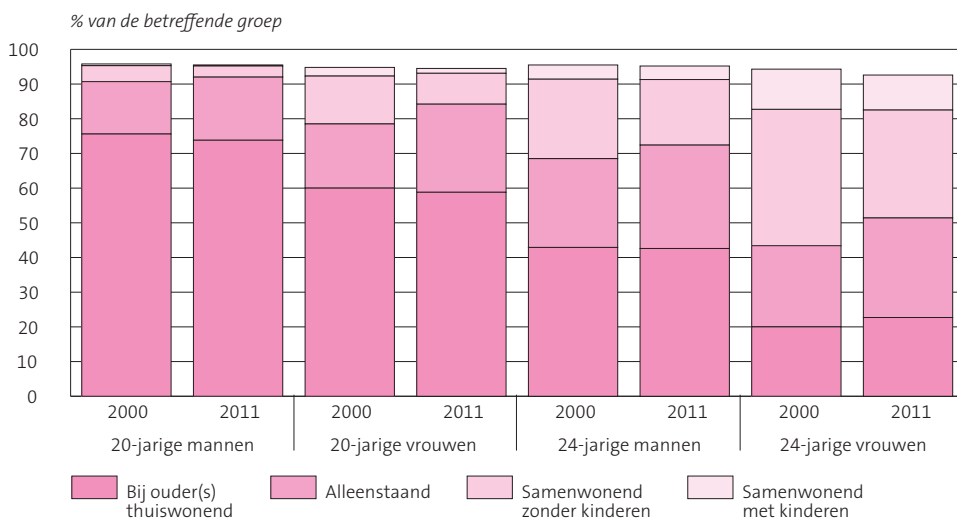
Toenemend aandeel meerderjarige jongeren alleenstaand

In 2011 woonde bijna 60 procent van de jongeren van 18 tot 25 jaar nog bij (een van) de ouders, de overige 40 procent had het ouderlijke huis verlaten. Bijna 23 procent van de 18- tot 25-jarigen was alleenstaand, terwijl iets meer dan 14 procent samenwoonde, al dan niet met kinderen. Het aantal thuiswonende jongeren neemt de laatste jaren langzaam af terwijl het aantal alleenwonende jongeren juist toeneemt. Het aantal dat (al dan niet gehuwd) samenwoont, vertoont de laatste jaren een lichte daling. Het aantal zelfstandig wonende jongeren van 18 tot 25 jaar dat al kinderen heeft, zowel als ouderpaar als alleenstaande ouder, is ruim 3 procent.

¹⁾ Onder juridische ouders worden zowel de biologische als de adoptie-ouders verstaan.

De grootste veranderingen in de woonsituatie doen zich voor bij jongeren van 20 tot 25 jaar. Dat is de leeftijd waarop het uit-huis-gaan goed op gang komt. Vrouwen verlaten het ouderlijke huis gemiddeld op jongere leeftijd dan mannen. Zo wonen de 24-jarige mannen grotendeels nog thuis bij de ouders, terwijl de 24-jarige vrouwen meestal al samenwonen met een partner (zonder kind).

1.2.2 Meest voorkomende woonsituatie van 20- en 24-jarigen naar geslacht

Bron: CBS-Huishoudensstatistieken.

Nederland laagste aandeel jonge moeders

In Nederland ligt de gemiddelde leeftijd van de moeder bij de geboorte van het eerste kind al meer dan een decennium op ruim 29 jaar. Slechts 5 op de 1 000 vrouwen jonger dan 20 jaar krijgen voor hun 20ste levensjaar hun eerste kind. In vrijwel geen enkel ander Europees land, uitgezonderd Zwitserland, is dat aandeel zo laag. In Europa varieert dit aandeel tussen 5 en 40 op de 1 000 vrouwen onder de 20 jaar. In de Verenigde Staten ligt dat cijfer rond de 40 per 1 000 vrouwen (jonger dan 20 jaar). Onder Antilliaanse en Surinaamse jonge vrouwen in ons land zijn de cijfers aanzienlijk hoger dan onder autochtone jonge vrouwen. Ook daalt het aandeel geboorten onder jongeren van deze herkomstgroep nauwelijks. Onder in Nederland geboren Turkse meisjes ligt het geboortecijfer overigens nog lager dan onder autochtone meisjes onder de 20.

Ook relatief laag abortuscijfer

Dat het aandeel tienermoeders in Nederland zo laag is, heeft onder andere te maken met de manier waarop in Nederland om wordt gegaan met anticonceptie en abortus. De gemiddelde leeftijd waarop jongeren hun eerste seksuele ervaring beleven wijkt niet opvallend af van jongeren in andere landen.²⁾ Wel is het opvallend dat jongeren in Nederland zich al vanaf de eerste geslachtsgemeenschap effectief beschermen. Niet alleen tegen het ontstaan van een zwangerschap maar ook tegen seksueel overdraagbare aandoeningen. Jongeren in Nederland zijn dus vroegtijdig al goed geïnformeerd over deze risico's en dat hangt waarschijnlijk samen met de open en ontspannen wijze waarop thuis, in de klas, maar zeker ook in de media wordt gesproken over de gevolgen van onbeschermde seksueel contact. Iedere generatie dient zich bewust te worden van de betere ontplooiingskansen wanneer vroege, meestal ongewenste zwangerschappen achterwege blijven. Van de Nederlandse vrouwen die voor hun twintigste zwanger worden, kiest twee derde voor een abortus. In de Verenigde Staten is dat circa een derde. Hoewel dus relatief veel tieners kiezen voor abortus is ook het cijfer van 7 abortussen per 1 000 Nederlandse vrouwen jonger dan 20 jaar internationaal gezien erg laag (Rutgers Nisso Groep, 2010). In de Verenigde Staten ligt dat aandeel op 20. In Nederland is het gebruik van effectieve geboorteregeling al wijd verbreid onder vrouwen van 20 jaar: tweederde van de vrouwen is dan al aan de pil (De Graaf, 2009).

1.3 Materiële beperkingen en sociale uitsluiting

Vergeleken met andere Europese landen lopen in Nederland betrekkelijk weinig kinderen een risico op armoede (SCP/CBS, 2011). Toch zet de overheid zich voortdurend in om eventuele maatschappelijke achterstanden bij kinderen met armoederisico te voorkomen of weg te nemen. Het beleid richt zich daarbij vooral op het stimuleren van de ouders om (meer) te gaan werken en op het stimuleren en waarborgen van voldoende sociale en culturele participatie door de kinderen. Wanneer die participatie (om financiële redenen) afneemt, kan dit namelijk op latere leeftijd leiden tot minder maatschappelijke participatie, psychologische problemen en regelovertredend gedrag (Hoff, Dronkers en Vrooman 1997, Deković, Snel en Groenendaal 1997, Rovers 1998; Kiernan en Mensah, 2009; SCP, 2011). Bovendien lopen kinderen van ouders met een laag inkomen later ook meer risico op armoede, al is de meerderheid van de arme kinderen (93%) als volwassene niet arm

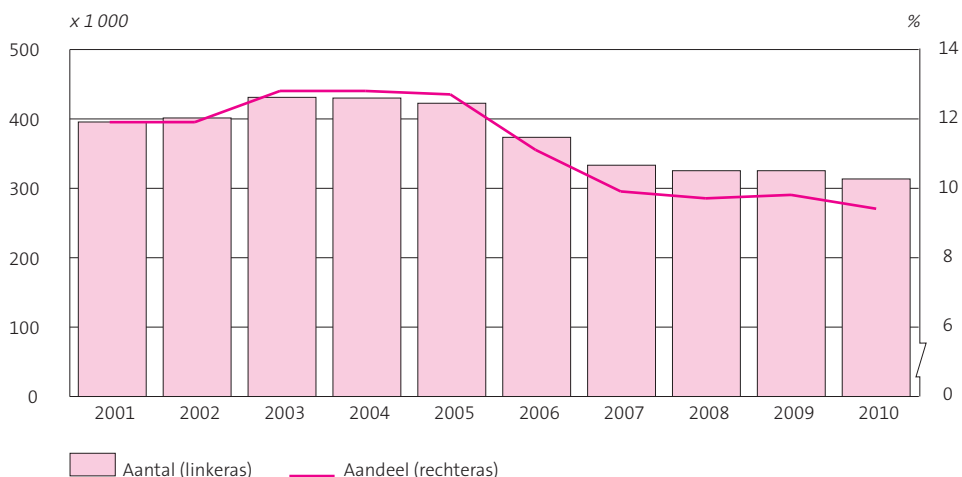
²⁾ Zie bijvoorbeeld: <http://www.rutgerswpf.nl/press-release/landelijk-onderzoek-seksuele-gezondheid-onder-jongeren>.

(Van den Brakel en Moonen, 2011). Deze paragraaf gaat in op de groep kinderen die in een huishouden met een laag inkomen wonen.

Bijna 1 op de 10 kinderen heeft kans op armoede

In 2010 woonden in Nederland 314 duizend kinderen van 0 tot 18 jaar in een gezin met een laag inkomen. Dit betekent dat nagenoeg één op de tien minderjarige kinderen te maken heeft met een kans op armoede. Dat aandeel was nog hoger in de periode 2001–2005. Door economische achteruitgang steeg het aandeel van iets minder dan 12 procent in 2001 tot bijna 13 procent in 2005. De economische bloei in 2006 en 2007 zorgde mede voor een daling van het aandeel tot 10 procent in 2010. Dat is echter nog altijd hoger dan bij de totale bevolking: van hen had bijna 7 procent een kans op armoede (SCP/CBS, 2011).

1.3.1 Minderjarige kinderen in een huishouden met een laag inkomen

Bron: CBS-Inkomenspanelonderzoek (IPO).

Kinderen uit eenoudergezinnen vaker kans op armoede

Dat kinderen bovengemiddeld vaak opgroeien in een huishouden met een laag inkomen, komt doordat eenoudergezinnen vaak risico op armoede lopen. In 2010 leefde bijna 30 procent van de kinderen met een alleenstaande ouder in een gezin met een laag inkomen. Van de kinderen die met beide ouders opgroeiden, leefde ruim 6 procent onder de lage-inkomensgrens. Dit grote verschil komt vooral doordat een eenoudergezin maar

één kostwinner heeft met veelal weinig inkomen. Zo moeten eenoudergezinnen vaker van een bijstandsuitkering rondkomen. Een alleenstaande ouder heeft immers minder mogelijkheden dan een (gehuwd) samenwonende ouder om de arbeidsmarkt op te gaan. Wel geldt dat het inkomen van alleenstaande ouders iets wordt onderschat omdat in het onderliggende onderzoek, het Inkomenspanelonderzoek (IPO), de ontvangen kinder-alimentatie ontbreekt.

Kinderen van niet-westers allochtone herkomst lopen – net als kinderen uit eenoudergezinnen – een hoog risico op armoede: 26 procent van hen groeit op in een gezin met een laag inkomen, terwijl dit bij autochtone kinderen 6 procent is. Een verklaring hiervoor is dat bij niet-westerse allochtonen een uitkering vaker de voornaamste inkomensbron is. Ook zijn zij doorgaans lager opgeleid en verdienen ze daardoor minder dan autochtonen (CBS, 2010).

Vaker geen vakantie of nieuwe kleren voor kinderen met armoederisico

Het kan voorkomen dat een huishouden een laag inkomen heeft maar wel vermogen. Het hebben van een laag inkomen zegt daarmee niet alles over de leefomstandigheden van een huishouden. Aanvullend wordt dan ook aan mensen gevraagd in hoeverre zij vinden dat ze zich bepaalde zaken kunnen veroorloven. Daaruit blijkt dat huishoudens met een laag inkomen vaker aangeven dat zij onvoldoende financiële middelen hebben. Zo geldt dat bijna 15 procent van alle minderjarige kinderen niet jaarlijks op vakantie gaat. Bij

Kans op armoede: de lage-inkomensgrens

Om praktische redenen wordt armoede doorgaans beperkt tot financiële armoede en gedefinieerd als: over onvoldoende geld beschikken voor een bepaald minimaal consumptieniveau. Door vast te stellen of het huishoudensinkomen onder een gegeven inkomensgrens ligt, wordt echter voornamelijk bepaald of het huishouden een zeker risico op armoede loopt. Het kan immers zijn dat het huishouden spaargeld achter de hand heeft.

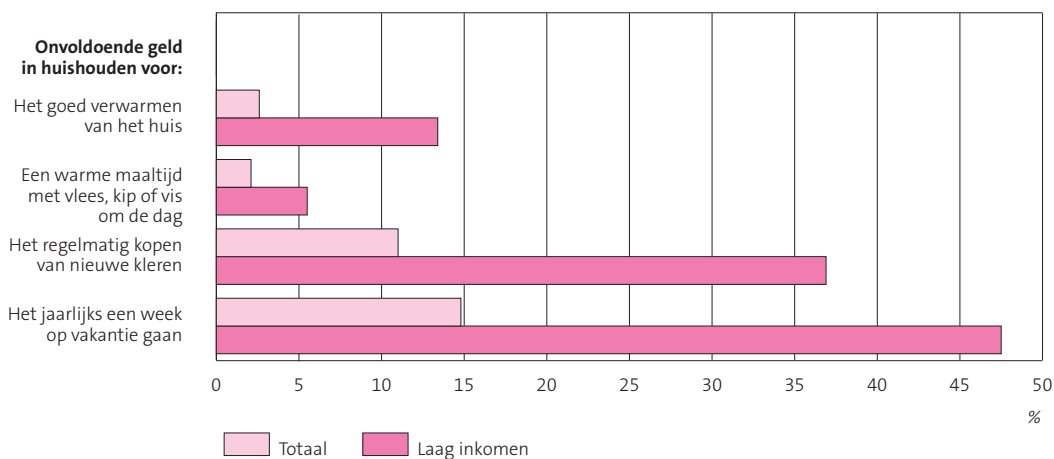
In dit artikel vormt de lage-inkomensgrens de armoedegrens.³⁾ De lage-inkomensgrens vertegenwoordigt een vast koopkrachtbedrag en wordt jaarlijks alleen voor de prijsontwikkeling aangepast. In prijzen van het jaar 2010 bedroeg de lage-inkomensgrens voor een alleenstaande

11 290 euro. Per maand komt dit neer op 940 euro. Om te bepalen of een meerpersoonshuishouden kans op armoede heeft, is het inkomen met behulp van een equivalentiefactor aangepast voor de omvang en samenstelling van het huishouden en aldus vergelijkbaar gemaakt met het welvaartsniveau van een alleenstaande (zie CBS, 2004). Het op deze manier gestandaardiseerde huishoudensinkomen kan dan worden vergeleken met de lage-inkomensgrens voor een alleenstaande. De op basis van de lage-inkomensgrens afgebakende groepen met een (hoge) kans op armoede hoeven niet noodzakelijkerwijs 'werkelijk' arm te zijn, maar deze afbakening garandeert wel dat de 'werkelijk' armen in grote lijnen in beeld zijn gebracht.

³⁾ In de Jeugdmonitor is de armoedegrens gelijkgesteld aan 120 procent van het sociaal minimum: het wettelijk bestaansminimum zoals dat in de politieke besluitvorming is vastgelegd (zie SCP/CBS, 2010). De grens leidt doorgaans tot een iets hoger risico op armoede dan de lage-inkomensgrens. Door de veranderlijkheid van het sociaal minimum is de erop gebaseerde armoedegrens minder geschikt voor het interpreteren van ontwikkelingen in de kans op armoede dan de lage-inkomensgrens.

kinderen uit een gezin met een laag inkomen is dat bijna de helft. Ook geven deze ouders vaker aan dat zij onvoldoende financiële middelen hebben om regelmatig nieuwe kleren voor hun kinderen te kopen. Het om de dag moeten ontberen van een warme maaltijd met vlees, kip of vis komt zelden voor bij kinderen in Nederland (2 procent), maar wordt bij kinderen met een armoederisico wel dubbel zo vaak gemeld als gemiddeld. Ook wordt er frequenter dan gemiddeld aangegeven dat er onvoldoende geld is om het huis deugdelijk te verwarmen.

1.3.2 Financiële beperkingen in huishoudens met minderjarige kinderen, 2009

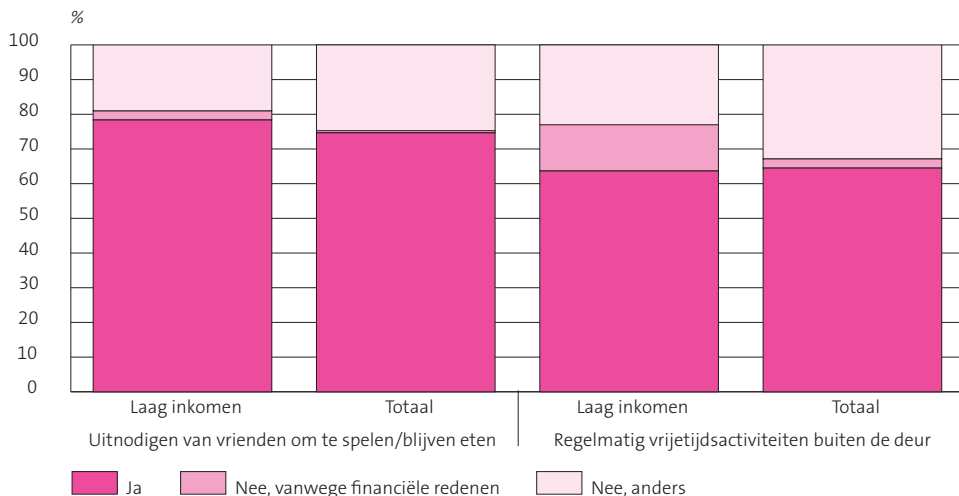
Bron: CBS, EU-SILC.

Armoederisico beperkt deelname aan vrijetijdsactiviteiten niet

Kinderen uit een gezin met een risico op armoede nemen even vaak als gemiddeld (64 procent) deel aan vrijetijdsactiviteiten buiten de deur, zoals sport, muziek of verenigingsactiviteiten. Wel is het zo dat ouders met een laag inkomen vaker aangeven dat hun kinderen niet kunnen participeren om financiële redenen: 13 procent tegen 3 procent gemiddeld. In het uitnodigen van vrienden om te spelen of blijven eten zijn kinderen met een armoederisico niet significant beperkter dan gemiddeld.

Deelnemen aan schoolactiviteiten waarvoor een eigen bijdrage nodig is – zoals een schoolreis – doen vrijwel alle kinderen (ruim 95 procent), ongeacht of het gezin kampt met een laag inkomen. Ongeveer 85 procent van de kinderen viert verjaardagen en feestdagen en een armoederisico doet hier niets aan af.

1.3.3 Sociale activiteiten van minderjarige kinderen, 2009

Bron: CBS, EU-SILC.

Nederlands beleid tegen kinderarmoede

'Kinderen doen mee!'. Onder die noemer pakte de overheid in 2008 en 2009 armoede en sociale uitsluiting van kinderen aan. Gemeenten ontvingen in die jaren extra financiële steun om het aantal kinderen dat vanwege een laag inkomen niet maatschappelijk mee kan doen te verminderen. Met deze hulp konden kansarme kinderen toch bijvoorbeeld het lidmaatschap van een sport- of muziekvereniging betalen. Ook na afloop van deze extra financiële impulsen vanuit de rijksoverheid hebben veel gemeenten en maatschappelijke organisaties het beleid dat gericht is op de maatschappelijke deelname van kinderen, voortgezet. Gezinnen die moeite hebben om de deelname van kinderen aan activiteiten in de vrije tijd te betalen, kunnen ondersteuning krijgen bij gemeenten of organisaties als Stichting Leergeld, het Jeugdsportfonds of Jeugdcultuurfonds. Toch blijven kinderen uit een gezin met een laag inkomen om financiële redenen beperkter in hun activiteiten buiten de deur, krijgen zij minder vaak nieuwe kleren en zit een jaarlijkse vakantie er voor hen dikwijls niet in. Wel is het aandeel kinderen dat opgroeit in een gezin met risico op armoede gedaald van 13 procent in 2005 naar iets minder dan 10 procent in 2010.

Kerncijfers Jeugd en Gezin

	2000	2007	2009	2010	2011	2012
	<i>x 1 000</i>					
Aantal jongeren (0 tot 25 jaar) op 1 januari	4 829	4 923	4 930	4 941	4 949	4 944
man	2 465	2 513	2 516	2 522	2 525	2 523
vrouw	2 364	2 411	2 414	2 420	2 424	2 421
0 tot 4 jaar	790	765	738	737	737	736
4 tot 12 jaar	1 583	1 594	1 598	1 593	1 580	1 562
12 tot 15 jaar	573	599	586	582	590	599
15 tot 18 jaar	546	606	605	602	595	590
18 tot 25 jaar	1 337	1 359	1 402	1 427	1 446	1 458
Aantal allochtone jongeren (0 tot 25 jaar) op 1 januari	1 025	1 130	1 147	1 161	1 178	1 191
westers	336	338	350	357	367	376
w.v.						
1e generatie	81	86	98	103	110	117
2e generatie	255	252	253	255	257	259
niet-westers	689	792	797	804	811	815
w.v.						
Marokko	144	166	168	170	171	173
Turkije	157	168	167	166	165	164
Suriname	128	129	126	123	121	118
(voormalige) Nederlandse Antillen en Aruba	53	60	61	61	62	63
overig niet-westers	207	268	275	284	291	297
1e generatie	209	178	159	154	149	144
2e generatie	481	614	637	650	661	671
Aantal gezinnen op 1 januari ¹⁾	2 466	2 525	2 526	2 535	2 548	.
twee-oudergezinnen	2 082	2 066	2 051	2 049	2 047	.
eenoudergezinnen	384	459	475	486	500	.
Totaal aantal jongeren (18 tot 25 jaar) in particuliere huishoudens ¹⁾	1 328	1 348	1 391	1 415	1 433	.
thuiswonend kind	783	785	809	825	845	.
alleenstaand	244	280	295	302	326	.
samenwonend zonder kinderen	205	178	181	181	165	.
samenwonend met kinderen	42	39	37	37	36	.
ouder in eenouderhuishouden	10	13	12	12	11	.
overig lid huishouden	44	53	57	58	50	.
Aantal tienermoeders ²⁾	.	2,5	2,6	2,5	2,4	.
Aantal minderjarigen die een echtscheiding meemaken ¹⁾	33,0	33,1	29,9	32,7	.	.
Aantal kinderen (0 tot 18 jaar) in een huishouden met een laag inkomen ^{1) 3)}	.	333,3	325,4	328,4	.	.

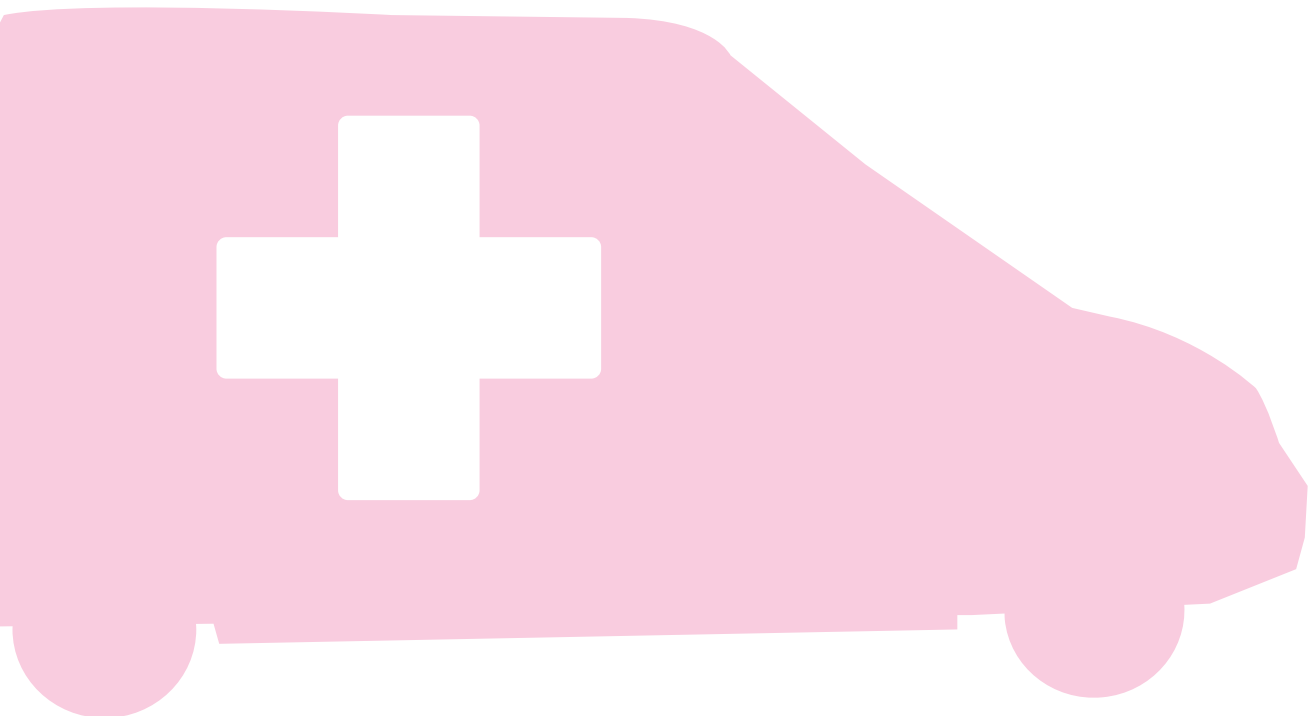
Bron: Landelijke Jeugdmonitor (tenzij anders aangegeven).

¹⁾ De cijfers van het laatst beschikbare jaar zijn voorlopig.

²⁾ Bron: CBS-Bevolkingsstatistieken.

³⁾ Bron: Inkomenspanelonderzoek (IPO).

2

Jeugd en gezondheid

2.1

Ervaren gezondheid

- Jongeren overwegend positief over gezondheid
- Kinderen uit rijke huishoudens positiever over gezondheid

2.2

Leefstijl: roken en overgewicht

- Bijna een kwart van de jongeren rookt
- Meisjes uit gezinnen met een laag inkomen roken vaker
- Ruim 15 procent van de jongeren heeft overgewicht

2.3

Jongeren en zorggebruik

- Ruim 66 procent van de jongeren bezocht de huisarts
- Vrouwen vaker naar de huisarts
- Jongeren in eenoudergezin geen groter zorggebruik
- Bijna een derde gebruikt medicijnen die zonder recept verkrijgbaar zijn
- Meer dan 1 miljoen ADHD-voorschriften

2.4

Kindermishandeling

- Aantal contacten AMK gestegen
- Relatief vaak advies in Zuid-Holland, Haaglanden en Groningen

De meerderheid van de jongeren beoordeelt zijn gezondheid goed of zeer goed. Desondanks is hun leefstijl nog niet optimaal. Een kwart van de jongeren van 12 tot 25 jaar geeft aan te roken. Ongeveer 15 procent van de jongeren heeft overgewicht. Jongeren maken gebruik van verschillende vormen van zorg. Het merendeel van de jongeren gaat jaarlijks naar de tandarts. Dit kan gezien worden als een maat voor preventief zorggebruik. Als jongeren gebruik maken van medicijnen of voedingssupplementen is dat vaker zonder recept dan op recept. Bij dit laatste gaat het vaak om geneesmiddelen tegen ADHD. Niet alle kinderen kunnen veilig opgroeien. In 2011 werd 65 duizend keer contact opgenomen met een Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) vanwege een vermoeden van kindermishandeling.

2.1 Ervaren gezondheid

Ervaren gezondheid, ook wel subjectieve gezondheid of gezondheidsbeleving, weer spiegelt het oordeel over de eigen gezondheid. Het is een samenvattende gezondheidsmaat van alle gezondheidsaspecten die relevant zijn voor iemand. Deze onderliggende gezondheidsaspecten variëren per persoon, maar hebben vaak betrekking op zowel de lichamelijke als de geestelijke gezondheid. Voorbeelden zijn ziekten, lichamelijke beperkingen en handicaps, fitheid, vermoeidheid en depressieve gevoelens. Ook leefstijlfactoren, zoals voeding, roken en lichamelijke activiteit kunnen mede het oordeel over de eigen gezondheid bepalen.¹⁾

Jongeren overwegend positief over gezondheid

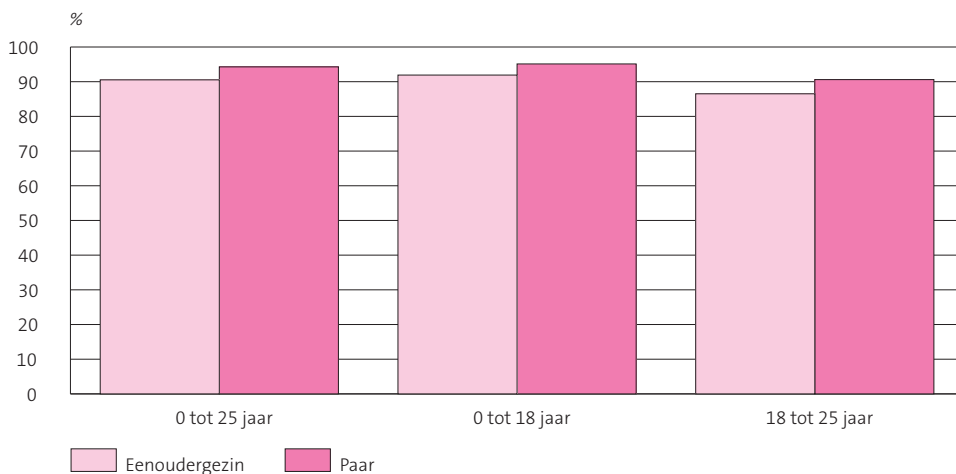
De meeste Nederlandse jongeren beoordelen hun gezondheid positief. Dit wil zeggen dat de jongeren in de gezondheidsenquête die het Centraal Bureau voor de Statistiek jaarlijks uitvoert de vraag “Hoe is over het algemeen uw gezondheidstoestand?” met “goed” of “zeer goed” beantwoorden. In 2010/2011 gaf ruim 93 procent van de jongeren onder de 25 jaar aan zich gezond te voelen. Voor de groep kinderen jonger dan 12 jaar heeft een van de ouders of verzorgers van het kind de gezondheid van het kind beoordeeld. Dit aandeel is de laatste jaren weinig veranderd. Jonge vrouwen beoordelen hun gezondheid minder vaak als goed dan jonge mannen; ruim 92 procent van de vrouwen onder de 25 jaar en ruim 94 procent van de mannen onder de 25 jaar geeft aan dat hun gezondheidstoestand goed tot zeer goed is. Hoe ouder de kinderen zijn, hoe minder vaak ze hun gezondheid als goed of zeer goed beoordelen. In de groep kinderen jonger dan 12 jaar was bijna 96 procent positief over de gezondheid. Bij de 12- tot 18-jarigen was het aandeel jongeren dat positief

¹⁾ Zie de website <http://www.nationaalkompas.nl/>.

oordeelde over hun gezondheid wat lager, namelijk ruim 92 procent. En bij de jongeren van 18 tot 25 jaar was dit aandeel met bijna 90 procent nog wat minder.

Jongeren in een eenoudergezin voelen zich minder vaak goed of zeer goed gezond dan jongeren wonend bij een paar. Bijna 91 procent van de jongeren van 0 tot 25 jaar in een eenoudergezin beoordeelt hun gezondheid positief, tegenover ruim 94 procent van de jongeren wonend bij een paar.

2.1.1 Jongeren (0 tot 25 jaar) met een als goed ervaren gezondheid naar gezinssituatie, 2010/2011

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Gezondheidsenquête.

Kinderen uit rijke huishoudens positiever over gezondheid

Een veelgebruikte maat voor sociaaleconomische status van een persoon is opleiding of het inkomen. Bij jongeren is het moeilijk om een voltooid onderwijsniveau vast te stellen, omdat zij meestal nog naar school gaan of studeren. Daarom wordt er gebruik gemaakt van het gestandaardiseerd huishoudensinkomen om een beeld te krijgen of gezondheid bij jongeren samenhangt met sociaaleconomische status.

Kinderen en jongeren uit een huishouden met een laag inkomen zijn minder positief over hun gezondheid dan kinderen en jongeren uit een huishouden met een hoog gestandaardiseerd huishoudensinkomen. Van de jongeren tot 25 jaar in de groep met de laagste 20 procent inkomens geeft ruim 91 procent aan een goede of zeer goede gezondheid te hebben tegenover ruim 92 procent in de tweede inkomensgroep, bijna 94 procent in de derde en vierde inkomensgroep en bijna 95 procent in de groep met de 20 procent hoogste inkomens.

2.2 Leefstijl: roken en overgewicht

Een gezonde leefstijl helpt de kans op ziekten beperken. Het is daarom belangrijk om juist jongeren te helpen een gezonde leefstijl te ontwikkelen. Dat levert gezondheidswinst op, voor nu en later.²⁾ In 2010 overleden in totaal ruim 19 duizend mensen ten gevolge van een aan roken gerelateerde aandoening. Roken verhoogt vooral het risico op longkanker, strottenhoofdkanker, COPD, mondholte- en keelkanker en slokdarmkanker, coronaire hartziekten en beroerte. Roken gaat ook gepaard met een slechtere kwaliteit van leven, meer ziekteverzuim en een hoger zorggebruik.³⁾

Kinderen met (ernstig) overgewicht hebben meer kans op gezondheidsproblemen, zowel op jonge als op latere leeftijd. Zo hebben zij een grote kans op glucose-intolerantie en diabetes mellitus type 2. Kinderen met ernstig overgewicht lopen op latere leeftijd meer risico op hart- en vaatziekten. Wanneer iemand al vanaf jonge leeftijd overgewicht heeft, zijn de gezondheidsgevolgen op latere leeftijd extra groot.³⁾

Bijna een kwart van de jongeren rookt

In 2010/2011 rookte ruim 24 procent van de 12- tot 25-jarige mannen en bijna 22 procent van de 12- tot 25-jarige vrouwen. Het percentage rokers onder jongeren neemt toe met de leeftijd. Van de 12- tot 16-jarige jongens rookte bijna 5 procent, bij meisjes was dit ruim 5 procent. In de leeftijdsgroep van 16 tot 20 jaar rookte bijna 26 procent van de mannen en bijna 23 procent van de vrouwen. Bij de 20- tot 25-jarigen is dit opgelopen tot ruim 38 procent van de mannen en ruim 33 procent van de vrouwen.

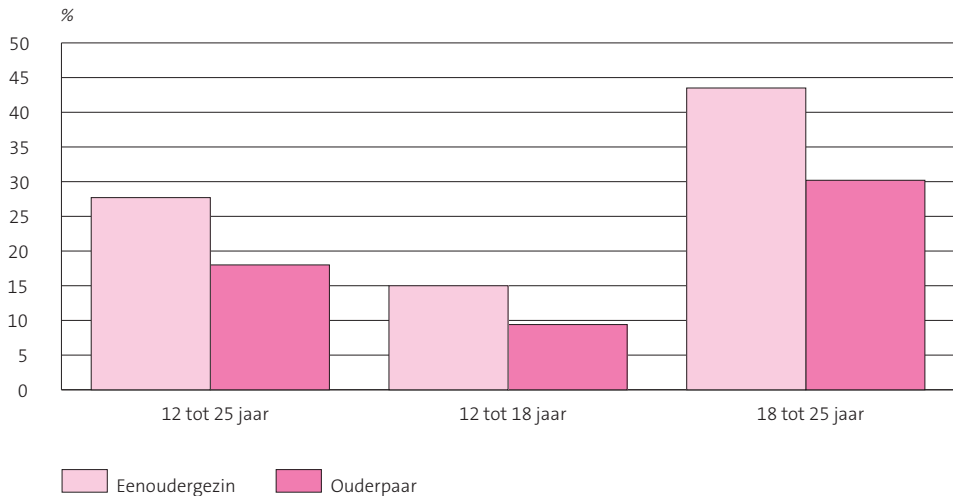
Van de rokende mannen van 12 tot 25 jaar was 12 procent een zware roker, bij de rokende vrouwen lag dit aandeel op ruim 10 procent. Een persoon is een zware roker wanneer hij of zij aangeeft per dag 20 of meer sigaretten te roken. Het gemiddeld aantal sigaretten per dag onder de rokers van 12 tot 25 jaar bedroeg ruim 8 procent bij mannen en bijna 8 procent bij vrouwen.

Jongeren in een eenoudergezin roken vaker dan jongeren wonend bij een paar. Bijna 28 procent van de jongeren van 12 tot 25 jaar in een eenoudergezin rookt, tegenover ruim 18 procent van de jongeren wonend bij een paar. Het verschil in percentage rokers tussen jongeren in een eenoudergezin en wonend bij een paar is het grootst bij jongeren van 18 tot 25 jaar.

²⁾ Zie de website <http://www.zonmw.nl/nl/themas/thema-detail/jeugd/leefstijl/>.

³⁾ Zie de website <http://www.nationaalkompas.nl/>.

2.2.1 Aandeel rokende jongeren (12 tot 25 jaar) naar gezinssituatie, 2010/2011

Bron: CBS-Gezondheidsenquête.

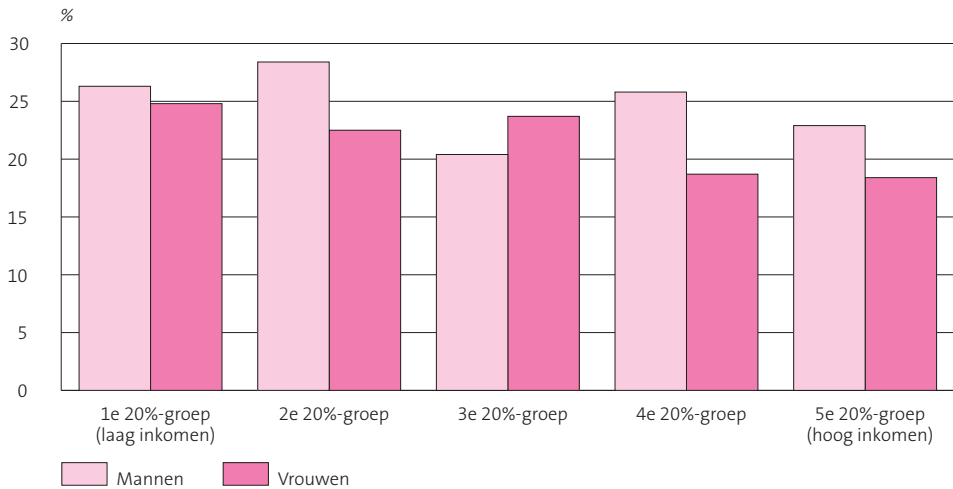
Meisjes uit gezinnen met een laag inkomen roken vaker

Jonge vrouwen (12 tot 25 jaar) uit gezinnen met een laag inkomen roken vaker dan jonge vrouwen uit gezinnen met een hoog inkomen, bijna 25 procent tegenover ruim 18 procent. Bij jonge mannen is de associatie tussen roken en inkomensklasse van het huishouden niet zo duidelijk. Het laagste aandeel rokers zit daar juist bij de middeninkomens.

Het aandeel jongeren dat rookt is de afgelopen tien jaar gedaald. In 2001 rookte nog bijna 30 procent van de jonge mannen van 12 tot 25 jaar, in 2010/2011 was dit nog iets meer dan 24 procent. Bij vrouwen van deze leeftijd is het percentage gedaald van bijna 29 procent in 2001 naar bijna 22 procent in 2010/2011.

Aandeel jongeren dat rookt is afgelopen tien jaar gedaald

2.2.2 Aandeel rokende jongeren (12 tot 25 jaar) naar gestandaardiseerd huishoudinkomen, 2010/2011

Bron: CBS-Gezondheidsenquête en het Sociaal Statistisch Bestand.

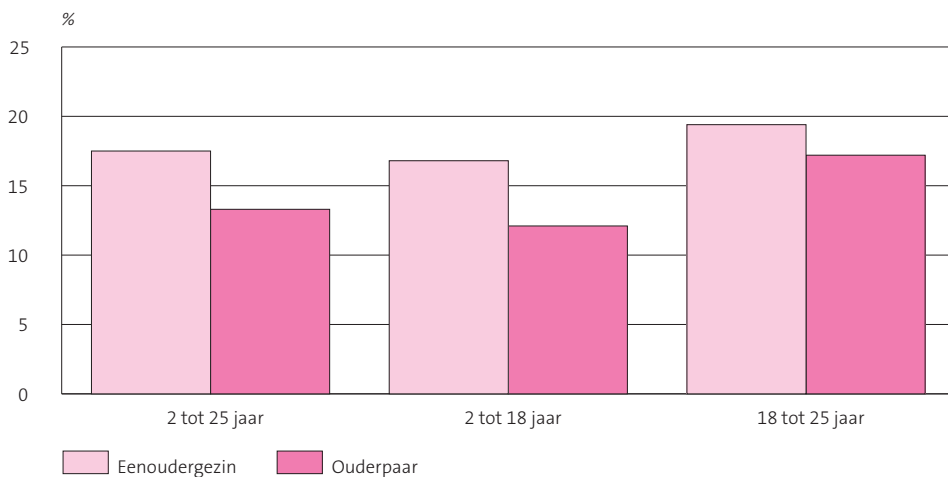
Ruim 15 procent van de jongeren heeft overgewicht

Overgewicht is een groot probleem in de huidige maatschappij en ook in ons land zijn veel jongeren te zwaar. Voor volwassenen geldt dat bij een Body Mass Index (BMI) van 25 (kg/m²) of hoger er sprake is van overgewicht en boven de 30 (kg/m²) van ernstig overgewicht, ofwel obesitas. Omdat kinderen nog groeien gelden voor hen leeftijdspecifieke grenzen voor het bepalen van overgewicht en ernstig overgewicht. Deze grenzen zijn bekend voor kinderen vanaf 2 jaar. De BMI van kinderen en jongeren is berekend op basis van de uitkomsten op vragen “Hoe lang bent u/is uw kind? (Het gaat hierbij om de lengte in centimeters zonder schoenen)” en “Hoeveel kilo weegt u/uw kind (Het gaat om het gewicht in hele kilo’s, zonder kleren)”.

In 2010/2011 had ongeveer 15 procent van de jongens en meisjes van 2 tot 25 jaar overgewicht of ernstig overgewicht. Bij de 2- tot 25-jarige jongens had ruim 3 procent ernstig overgewicht, bijna meisjes was dit 4 procent. In de leeftijdsgroep van 18 tot 25 jaar komt overgewicht vaker voor dan in de jongere leeftijdsgroepen. Bijna 19 procent van de mannen van 18 tot 25 jaar had overgewicht, bij de vrouwen was dit zelfs bijna 21 procent.

Overgewicht komt vaker voor bij jongeren in eenoudergezinnen dan bij jongeren wonend bij een paar; ruim 18 procent tegenover ruim 13 procent. Ook ernstig overgewicht komt vaker voor bij jongeren in een eenoudergezin, namelijk bijna 5 procent tegenover bijna 3 procent onder jongeren wonend bij een paar. Dit geldt voor zowel de jonge mannen als de jonge vrouwen.

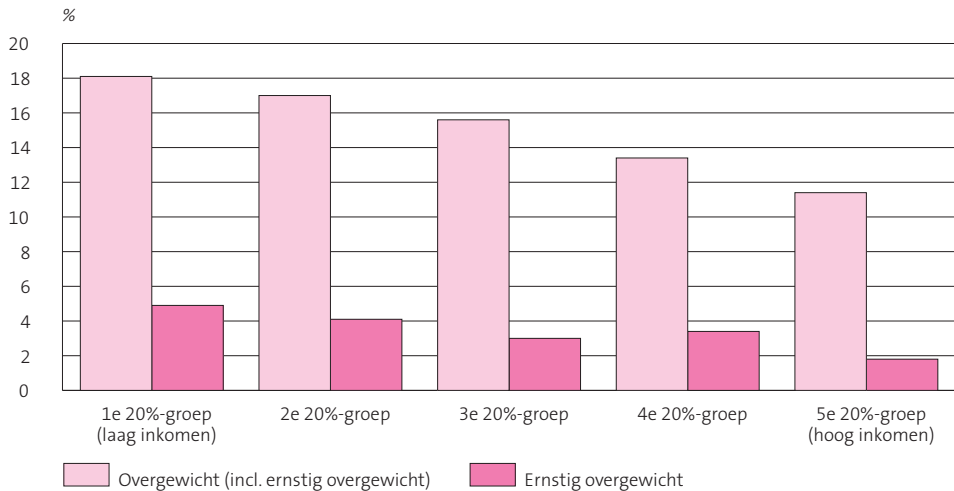
2.2.3 Aandeel jongeren (2 tot 25 jaar) met overgewicht (incl. ernstig overgewicht), naar leeftijd en gezinssituatie, 2010/2011

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Gezondheidsenquête.

Overgewicht en ernstig overgewicht komen ook vaker voor bij kinderen en jongeren uit een huishouden met een lager inkomen. Naarmate het inkomen in een gezin lager is, is het aandeel jongeren dat kampt met overgewicht hoger. Zo heeft iets meer dan 18 procent van de jongeren van 2 tot 25 jaar dat woont in een huishouden met de laagste 20 procent inkomens overgewicht in 2010/2011. Bij de 20 procent hoogste inkomens ligt dat aandeel op ruim 11 procent. Voor ernstig overgewicht is het verschil nog wat groter. Kinderen in de laagste inkomensklasse hebben ruim tweeënhalf keer zo vaak ernstig overgewicht dan kinderen in de hoogste inkomensklasse.

2.2.4 Aandeel jongeren (2 tot 25 jaar) met overgewicht en ernstig overgewicht, naar gestandaardiseerd huishoudinkomen, 2010/2011

Bron: CBS-Gezondheidsenquête en het Sociaal Statistisch Bestand.

Het aandeel jongeren met overgewicht en ernstig overgewicht is de afgelopen jaren toegenomen. In 1983 kampte ruim 10 procent van de jongeren van 2 tot 25 jaar met overgewicht. In 2001 was dit opgelopen tot ruim 13 procent en in 2010/2011 tot ongeveer 15 procent. In 1983 had ruim 2 procent van de jongeren ernstig overgewicht.

2.3 Jongeren en zorggebruik

Alle kinderen hebben het recht om gezond en veilig te kunnen opgroeien. Het huidige stelsel van zorg voor de jeugd functioneert hiervoor echter onvoldoende.⁴⁾ Het kabinet heeft in het Regeerakkoord van oktober 2010 afgesproken dit stelsel te zullen hervormen. Concreet betekent dit dat de verantwoordelijkheid voor de zorg voor jeugd overgaat naar de gemeenten. Verschillende vormen van zorggebruik kunnen een beeld geven van de medische consumptie door jongeren, zoals bezoek aan de huisarts, specialist, fysiotherapeut en tandarts, opname in het ziekenhuis en medicijngebruik. Bezoek aan de huisarts, specialist of fysiotherapeut, ziekenhuisopname en medicijngebruik worden vaak gezien als een maat voor ongezondheid, terwijl tandartsbezoek door jongeren kan worden gezien

⁴⁾ Zie de Stelselwijziging zorg voor jeugd op de website <http://www.samenwerkenvoordejeugd.nl>.

als een maat voor preventief zorggebruik. Door regelmatig tandartsbezoek op jongere leeftijd zullen minder mensen op latere leeftijd gebitsproblemen krijgen, wat vervolgens de kans verkleint op andere gezondheidsklachten zoals hartfalen.⁵⁾

Ruim 66 procent van de jongeren bezocht de huisarts

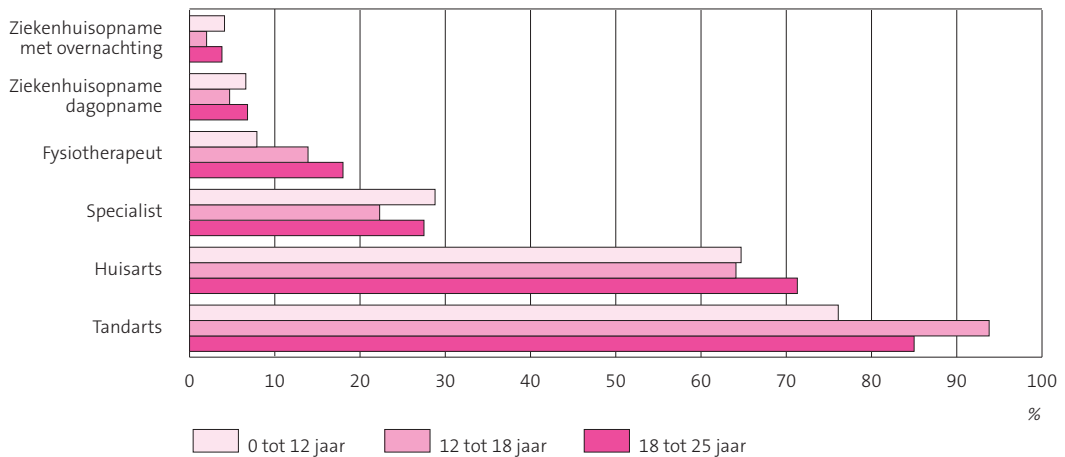
In 2010/2011 bezocht ruim 66 procent van de kinderen en jongeren van 0 tot 25 jaar de huisarts in de 12 maanden voorafgaand aan de enquête. De kinderen en jongeren die de huisarts bezochten, hadden gemiddeld bijna 5 keer contact met de huisarts. Bijna 27 procent van de jongeren bezocht de specialist gedurende de 12 maanden vóór enquêtering. Jongeren die een specialist bezochten, hadden gemiddeld ruim 5 contacten met een specialist. In 2010/2011 bezocht bijna 83 procent van de kinderen en jongeren van 1 tot 25 jaar in de 12 maanden vóór de enquête de tandarts. De jongeren die rapporteerden dat ze naar de tandarts waren geweest, hadden de tandarts gemiddeld bijna 3 keer bezocht in die periode van 12 maanden. Ruim 12 procent van de kinderen en jongeren van 0 tot 25 jaar had gedurende 12 maanden fysio- of oefentherapie gehad. Ruim 6 procent van de kinderen en jongeren van 0 tot 25 jaar werd voor een dagopname opgenomen in het ziekenhuis, terwijl bijna 4 procent zelfs werd opgenomen voor één of meerdere nachten. Voor kinderen jonger dan 12 jaar werd dit zorggebruik gerapporteerd door de verzorger, meestal de moeder van het kind.

Vrouwen vaker naar de huisarts

Jonge vrouwen (0 tot 25 jaar) bezochten vaker de huisarts in de 12 maanden voorafgaand aan de enquête dan jonge mannen, bijna 70 procent tegenover ruim 63 procent. Vrouwen tot 25 jaar bezochten even vaak de specialist, fysiotherapeut en de tandarts als mannen in deze leeftijdscategorie. Er was ook geen verschil in het aantal ziekenhuisopnamen. Zorggebruik hangt samen met de leeftijd van kinderen en jongeren. Jongeren van 18 tot 25 jaar bezochten vaker de huisarts dan meisjes en jongens jonger dan 18 jaar. Jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar bezochten gedurende de 12 maanden voor de enquête minder vaak een specialist dan kinderen jonger dan 12 jaar of jongeren van 18 tot 25 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar werden ook naar verhouding minder vaak opgenomen in het ziekenhuis. Kinderen jonger dan 12 en jongeren van 18 tot 25 jaar werden bijna twee keer zo vaak opgenomen in het ziekenhuis voor een overnachting als 12- tot 18-jarigen. Het bezoek aan de fysiotherapeut neemt toe met de leeftijd: jongeren van 18 tot 25 jaar bezochten meer dan twee keer zo vaak de fysiotherapeut als kinderen van 0 tot 12 jaar. Het tandartsbezoek is het hoogst onder de 12- tot 18-jarigen.

⁵⁾ Zie de website <http://www.endokliniek.nl/contact-en-route/15-tandartsen-ontraden-schrappen-mondzorg-jeugd>.

2.3.1 Aandeel jongeren (0 tot 25 jaar) dat zorgverlener bezocht afgelopen 12 maanden, naar leeftijd, 2010/2011

Bron: CBS-Gezondheidsenquête.

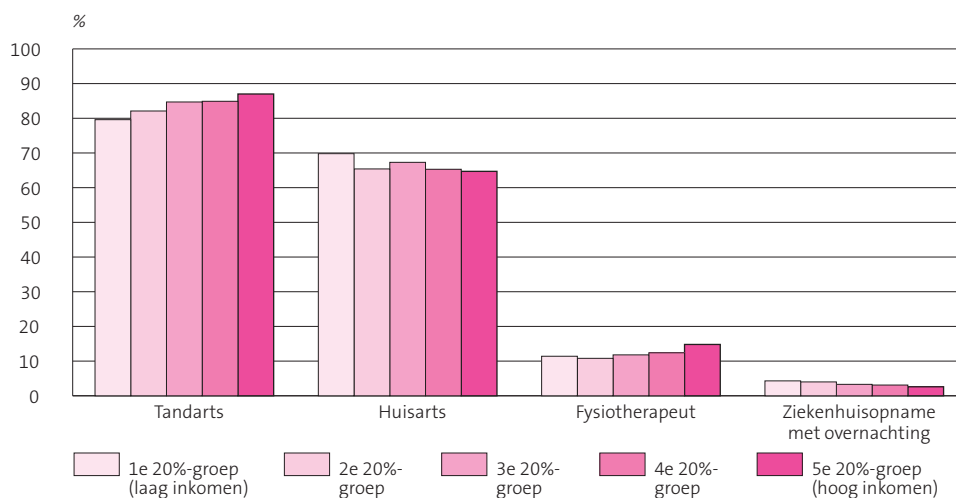
Jongeren in eenoudergezin geen groter zorggebruik

Zorggebruik hangt niet samen met de positie in het huishouden; kinderen in een eenoudergezin gaan niet vaker of minder vaak naar de huisarts, specialist, tandarts, of fysiotherapeut dan kinderen wonend bij een paar. Er is ook geen verschil in het percentage dat een ziekenhuisopname heeft.

Contact met de huisarts, tandarts, fysiotherapeut en ziekenhuisopname met overnachting is echter wel afhankelijk van het gestandaardiseerd huishoudensinkomen. Het aandeel kinderen dat in de 12 maanden voor de enquête ten minste eenmaal de huisarts bezoekt, is hoger in de laagste inkomensgroep (laagste 20 procent) dan in de hoogste twee inkomensgroepen (hoogste 40 procent). Kinderen uit de lagere inkomensgroepen bezoeken daarnaast minder vaak de tandarts. Nog geen 80 procent van de jongeren in de laagste inkomensgroep bezoekt de afgelopen 12 maanden de tandarts, tegenover bijna 87 procent in de hoogste inkomensgroep. Jongeren uit een gezin met een hoog inkomen zijn gedurende 12 maanden vaker naar de fysio- of oefentherapeut geweest dan jongeren uit een gezin met een laag inkomen, bijna 15 procent tegenover ruim 11 procent. Kinderen uit een gezin met een laag inkomen werden bijna twee keer zo vaak opgenomen in het ziekenhuis met een overnachting dan kinderen uit een gezin met een hoog inkomen. Het percentage contacten met de specialist en het percentage ziekenhuisopnames zonder overnachting toont geen relatie met de hoogte van het huishoudensinkomen. De relaties tussen zorggebruik en huishoudensinkomen zijn nagenoeg gelijk voor jonge mannen en

jonge vrouwen. Dat geldt ook voor de drie leeftijdsgroepen 0 tot 12 jaar, 12 tot 18 jaar en 18 tot 25 jaar.

2.3.2 Aandeel jongeren (0 tot 25 jaar) dat zorgverlener bezocht tafgelopen 12 maanden, naar gestandaardiseerd huishoudinkomen, 2010/2011

Bron: CBS-Gezondheidsenquête en het Sociaal Statistisch Bestand.

Bijna een derde gebruikt medicijnen die zonder recept verkrijgbaar zijn

Bijna 32 procent van de jongeren van 0 tot 25 jaar die meededen aan de Gezondheidsenquête had in de 14 dagen voorafgaand aan de enquête medicijnen of voedingssupplementen gebruikt die zonder recept verkrijgbaar zijn. Ruim 17 procent van de 0- tot 25-jarigen had in de 14 dagen voor de enquête medicijnen of voedingssupplementen op recept gebruikt (medicijnen tijdens een ziekenhuis- of dagopname en pilgebruik (anticonceptiepil) tellen hierbij niet mee). Vrouwen van 0 tot 25 jaar gebruikten met ruim 34 procent vaker medicijnen of voedingssupplementen die zonder recept verkrijgbaar zijn dan mannen van deze leeftijd, ruim 29 procent. Voor medicijnen of voedingssupplementen op recept was er geen verschil tussen beide geslachten. Dit verschil tussen jonge mannen en vrouwen is echter niet gelijk voor de verschillende leeftijdsgroepen. In de groep van 0 tot 12 jaar gebruikten jongens meer medicijnen of voedingssupplementen op recept dan meisjes, ruim 16 tegenover bijna 13 procent. Jongens en meisjes van deze leeftijd gebruikten met 33 procent even vaak medicijnen of voedingssupplementen die zonder recept verkrijgbaar zijn. Ruim 18 procent van de jongens en meisjes van 12 tot 18 jaar gebruikte medicijnen of voedingssupplementen op recept. Meisjes van 12 tot 18 jaar gebruikten meer medicijnen of voedingssupplementen die zonder recept verkrijgbaar zijn dan jongens van deze

leeftijd, respectievelijk bijna 33 procent en ruim 22 procent. Vrouwen van 18 tot 25 jaar ten slotte gebruikten meer medicijnen of voedingssupplementen dan mannen van deze leeftijd, zowel medicijnen of voedingssupplementen die op recept als zonder recept verkrijgbaar zijn. Ruim 37 procent van de vrouwen van deze leeftijd gebruikten medicijnen die zonder recept verkrijgbaar zijn, onder mannen was dit bijna 30 procent. Bij medicijnen of voedingssupplementen op recept was het verschil nog groter, bijna 25 procent van de vrouwen tegenover ruim 15 procent van de mannen.

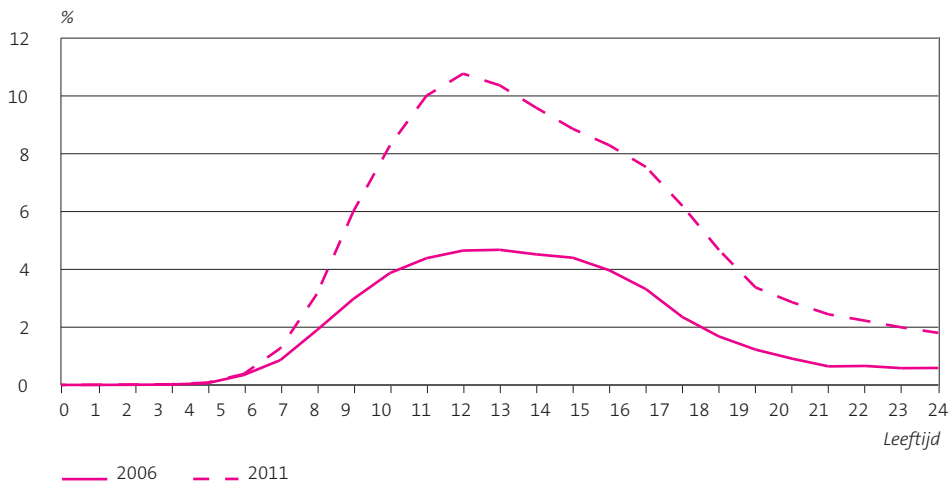
Het gebruik van medicijnen of voedingssupplementen die zonder recept verkrijgbaar zijn en het gebruik van medicijnen of voedingssupplementen op recept, hangt niet samen met de positie in het huishouden. Kinderen en jongeren in een eenoudergezin gebruikten in de periode van 14 dagen voorafgaand aan de enquête niet meer of minder vaak medicijnen of voedingssupplementen dan kinderen en jongeren wonend bij een paar. Ook worden er geen verschillen gevonden in medicijngebruik en gebruik van voedingssupplementen tussen huishoudens met hoge of lage inkomens.

Meer dan 1 miljoen ADHD-voorschriften

Een voorbeeld van een veel voorgeschreven medicijn aan jongeren is methylfenidaat (Ritalin, Concerta, Medikinet en Equasym), op afstand gevolgd door atomoxetine (Strattera).⁶⁾ Dit zijn de meest voorgeschreven geneesmiddelen bij ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder). Het gebruik van geneesmiddelen door jongeren met ADHD oversteeg in 2011 de 1 miljoen voorschriften. Het zijn hoofdzakelijk jonge tieners van 10 tot 12 jaar die deze middelen gebruiken. Recentelijk meldde de staatssecretaris van Volksgezondheid Welzijn en Sport dat de overheid nastreeft dat kinderen minder medicijnen gaan slikken tegen aandoeningen als ADHD en PDD–NOS (Pervasive Developmental Disorder, Not Otherwise Specified). Hoewel ze van mening is dat kinderen niet ten onrechte de diagnose ADHD krijgen en niet ten onrechte behandeld worden met geneesmiddelen, vindt ze wel dat deze jongeren sneller dan nodig specialistische hulp of medicijnen krijgen. In 2011 zullen de openbare apotheken naar verwachting zo'n 1,1 miljoen keer een geneesmiddel verstrekken dat wordt toegepast bij ADHD. Methylfenidaat werd in 2011 bijna 1,1 miljoen keer worden afgeleverd, 10 procent meer dan in 2010. Atomoxetine werd in 2011 bijna 48 duizend keer verstrekt, een afname van 5 procent. Van alle verstrekkingen aan ADHD–middelen is het merendeel bestemd voor jongeren tot 20 jaar. Twee derde van de gebruikers van methylfenidaat valt in deze leeftijdscategorie, bij atomoxetine is dit zelfs ruim driekwart. Behalve dat het gebruik van middelen bij (tegen) ADHD over alle leeftijden een stijgende lijn laat zien, starten er naar verhouding meer jongeren dan ouderen met deze middelen.⁶⁾

⁶⁾ Bron: Stichting Farmaceutische Kengetallen.

2.3.3 Aandeel jongeren (0 tot 25 jaar) dat medicatie tegen ADHD gebruikt

Bron: Stichting Farmaceutische Kengetallen.

2.4 Kindermishandeling

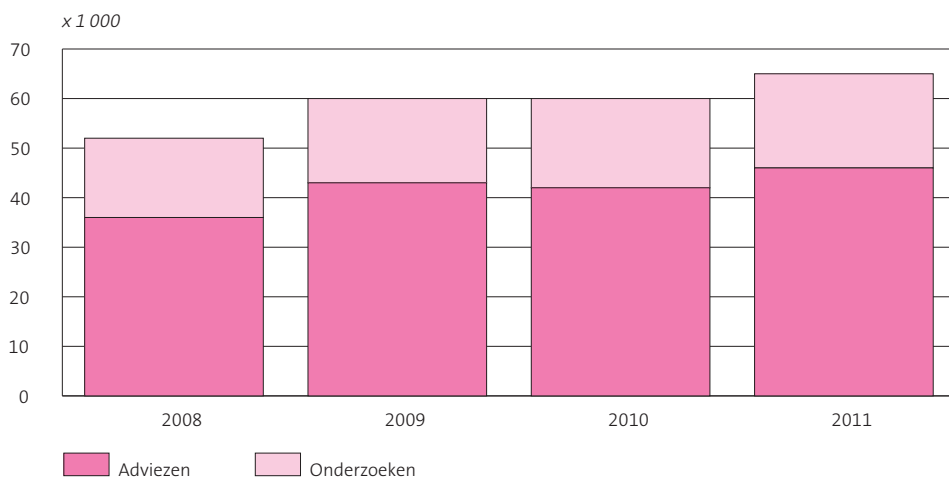
In Nederland kunnen de meeste kinderen veilig opgroeien. Voor een deel geldt dat echter niet. Kindermishandeling komt in Nederland 119 duizend keer per jaar voor (Alink et al, 2011). In november 2011 is daarom het actieplan Kinderen Veilig gepresenteerd. In augustus 2012 is een nieuwe campagne gestart “Voor een veilig thuis”. Iedereen die zich zorgen maakt over een kind in zijn omgeving kan contact opnemen met een Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Het AMK geeft vervolgens een advies of besluit om een onderzoek uit te voeren. Elke provincie en grootstedelijke regio heeft een eigen AMK.

Aantal contacten AMK gestegen

In 2011 werd er ruim 65 duizend keer contact opgenomen met een AMK vanwege een vermoeden van kindermishandeling. Voor 70 procent van deze contacten werd volstaan met een advies, in de overige situaties is besloten om onderzoek uit te voeren. In de afgelopen jaren is het aantal keren dat contact is opgenomen met een AMK sterk gestegen. Zo werd in 2008 ruim 52 duizend keer contact opgenomen. Als een van de redenen voor deze

stijging noemt Jeugdzorg Nederland (2012) de discussie over de verplichte meldcode voor beroepsbeoefenaars in sectoren als gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, justitie en politie. Daarnaast geven ze aan dat de uitrol van de Regionale Aanpak Kindermishandeling haar vruchten afwerpt. In deze aanpak hebben gemeenten financiering gekregen om een structurele aanpak van kindermishandeling op te stellen en zo kindermishandeling tegen te gaan. Tot slot wijst Jeugdzorg Nederland op de toegenomen media-aandacht en publiekscampagne waardoor het aantal telefoontjes toeneemt.

2.4.1 Aantal eerste contacten Advies- en Meldpunt Kindermishandeling voor jongeren (0 tot 18 jaar)

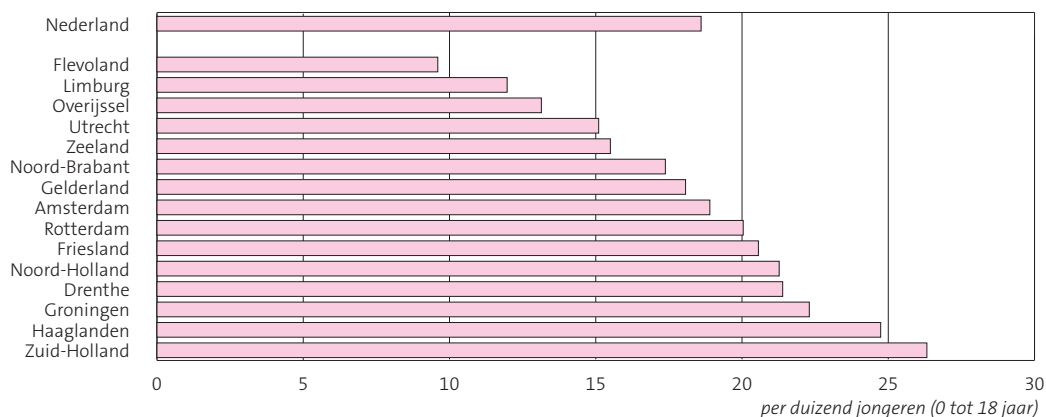
Bron: Landelijke Jeugdmonitor, Provincies en Grootstedelijke Regio's.

Uit het jaaroverzicht van Jeugdzorg Nederland blijkt dat het vooral personen uit de omgeving van het kind of beroepskrachten, zoals een huisarts of leerkracht, zijn die contact opnemen met een AMK. Dat een kind of een ouder dat doet, komt zelden voor. Er zijn verschillende vormen van kindermishandeling. Bij bijna 28 procent van de kinderen die worden aangemeld gaat het om pedagogische verwaarlozing en bij ruim 22 procent gaat het om kinderen die getuige zijn van geweld in het gezin (Jeugdzorg Nederland, 2012).

Relatief vaak advies in Zuid-Holland, Haaglanden en Groningen

Het aantal keren dat contact is opgenomen met een AMK is naar verhouding het hoogste in Zuid-Holland⁷⁾, Haaglanden en Groningen. In Flevoland, Limburg en Overijssel is dit aantal contacten juist relatief laag. Naast de manier waarop kindermishandeling in de laatste regio's worden gemeld kunnen minder contacten dan gemiddeld ook worden veroorzaakt door afspraken met meldende partijen over het omgaan en registreren van een contact, zoals met de politie. Daarnaast kan het al dan niet hebben van een centrale toegang via Bureau Jeugdzorg (Bjz) een rol spelen. Het kan zijn dat de Bureaus Jeugdzorg vragen beantwoordt die in andere regio's zonder centrale toegang als advies of consult door het AMK zouden worden geregistreerd.

2.4.2 Aantal eerste contacten Advies- en Meldpunt Kindermishandeling voor jongeren (0 tot 18 jaar) naar regio, 2011

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, Provincies en Grootstedelijke regio's, en CBS-Bevolkingsstatistieken.

⁷⁾ De aantallen voor de provincie Zuid-Holland zijn exclusief de Groot Stedelijke Regio's Haaglanden en Rotterdam. En die voor de provincie Noord-Holland zijn exclusief de Groot Stedelijke Regio Amsterdam.

Kerncijfers Jeugd en gezondheid

	2000	2007	2008	2009	2010	2011
	%					
Positieve beoordeling gezondheid (0 tot 25 jaar)	91,0	91,6	91,9	93,3	92,6	93,8
man	91,7	93,1	92,0	93,4	94,0	94,4
vrouw	90,3	90,0	91,8	93,0	91,2	93,1
0 tot 12 jaar	93,4	94,5	94,8	95,2	95,3	96,5
12 tot 18 jaar	90,1	89,8	90,0	93,2	91,9	92,6
18 tot 25 jaar	88,5	88,2	88,7	90,1	88,9	90,4
Overgewicht (2 tot 25 jaar) ¹⁾	12,5	13,1	15,1	14,4	15,1	15,0
man	12,5	12,8	15,9	15,0	15,1	15,3
vrouw	12,5	13,3	14,2	13,9	15,1	14,8
2 tot 9 jaar	12,0	11,2	14,5	14,9	13,0	12,0
9 tot 18 jaar	10,5	11,3	10,3	11,6	12,9	12,9
18 tot 25 jaar	15,6	16,9	21,5	17,4	19,4	20,0
Ernstig overgewicht (2 tot 25 jaar)	2,2	2,6	3,6	2,6	3,4	3,5
man	1,9	2,1	3,2	2,3	3,4	3,1
vrouw	2,5	3,2	3,9	2,8	3,3	3,9
2 tot 9 jaar	3,0	3,5	3,9	2,9	3,8	3,7
9 tot 18 jaar	1,6	2,2	2,4	1,7	2,9	2,0
18 tot 25 jaar	2,3	2,4	4,6	3,3	3,6	5,0
Zorggebruik (0 tot 25 jaar) ²⁾						
bezoek aan huisarts	69,5	66,2	68,7	68,8	67,0	66,1
man	65,3	62,8	65,1	64,9	63,1	63,3
vrouw	73,9	69,9	72,3	72,9	70,9	69,0
bezoek aan specialist	29,7	32,4	30,9	32,5	26,2	27,7
man	29,9	33,2	30,1	33,2	26,5	26,6
vrouw	29,6	31,6	31,7	31,8	25,9	28,9
ziekenhuisopname	3,5	3,9	4,3	3,4	3,4	3,7
man	3,3	3,5	3,6	2,8	3,8	3,9
vrouw	3,7	4,2	5,0	4,1	3,1	3,4
fysiotherapie	7,2	10,4	10,9	11,0	12,0	12,7
man	6,7	10,6	11,2	11,3	12,2	11,8
vrouw	7,8	10,2	10,7	10,8	11,7	13,8
bezoek aan tandarts	85,0	82,0	82,1	82,6	82,4	82,5
man	83,4	82,0	81,3	81,5	82,2	81,4
vrouw	86,7	82,0	82,9	83,7	82,7	83,6
	x 1 000					
Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK; jongeren 0 tot 18 jaar)						
aantal eerste contacten	.	50	52	60	60	65
aantal adviezen	.	26	27	32	32	35
aantal consulten	.	7	9	10	10	11
aantal onderzoeken	.	17	16	17	18	19

Bron: Landelijke Jeugdmonitor (tenzij anders aangegeven).

¹⁾ Inclusief ernstig overgewicht.

²⁾ Bron: CBS, Gezondheidsenquête.

Jeugd op
school

3

Jeugd op school

3.1

Deelname en geslaagden

- Vrijwel alle 4- tot 18-jarigen gaan naar school
- Op jonge leeftijd tekenen zich al grote verschillen in het opleidingsniveau af
- Meer dan de helft van de 18-plussers volgt nog onderwijs
- Vóór de 18e verjaardag worden de meeste diploma's in het vmbo behaald
- De helft van de 18- tot 25-jarige geslaagden haalt een startkwalificatie in het mbo

3.2

Achterstandsleerlingen in het basisonderwijs

- Het basisonderwijs telt ruim 196 duizend achterstandsleerlingen
- Sterke concentratie van achterstandsleerlingen in de grote steden

3.3

Extra zorg en ondersteuning

- Relatief veel jongens in het speciaal basisonderwijs
- Aantal zeer moeilijk opvoedbare kinderen sterk toegenomen
- Zorg in het reguliere voortgezet onderwijs

3.4

Voortijdig schoolverlaters

- Aandeel voortijdig schoolverlaters gedaald
- Stijging voortijdig schoolverlaters onder verdachten van misdrijf

Bijna alle jongeren van 4 tot 18 jaar en meer dan de helft van de 18- tot 25-jarigen nemen deel aan het onderwijs. Bij het verlaten van het onderwijs beschikken vrouwen en autochtonen gemiddeld over een iets hoger opleidingsniveau dan mannen en niet-westerse allochtonen. Jongens hebben wat vaker begeleiding bij het leren nodig dan meisjes. Zowel in het speciaal basisonderwijs als op speciale scholen voor leerlingen met een handicap, stoornis of ziekte zijn jongens in de meerderheid. Ook hebben zij vaker een indicatie voor het leerwegondersteunend onderwijs in het vmbo. Niet alle jongeren ronden hun onderwijsloopbaan succesvol af. Wel is dit aandeel voortijdig schoolverlaters de laatste jaren licht gedaald.

3.1 Deelname en geslaagden

In Nederland zijn kinderen vanaf vijf jaar tot het einde van het schooljaar waarin zij zestien worden verplicht om naar school te gaan. Met ingang van het schooljaar 2007/'08 is daar de kwalificatieplicht bijgekomen: jongeren die nog geen startkwalificatie hebben behaald moeten tot hun achttiende verjaardag onderwijs volgen. Een startkwalificatie is een diploma op minimaal havo-, vwo- of mbo-2-niveau.

Vrijwel alle 4- tot 18-jarigen gaan naar school

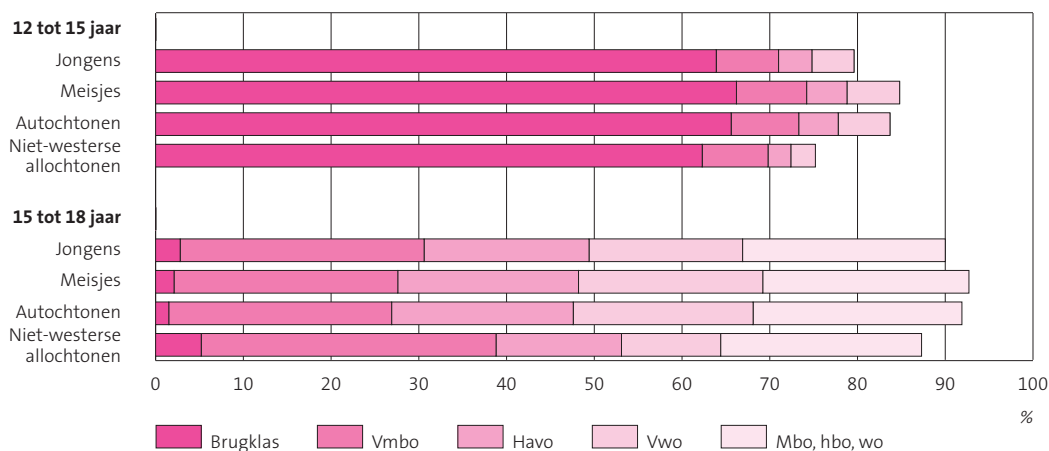
In het schooljaar 2011/'12 namen in Nederland 3,52 miljoen jongeren tot 25 jaar deel aan het door de overheid bekostigde onderwijs. De onderwijsdeelname van 4- tot 12-jarigen was 98 procent, die van 12- tot 18-jarigen 96 procent en die van 18- tot 25-jarigen 58 procent. Van alle onderwijsvolgende jongeren ging 46 procent naar het primair onderwijs (basis-onderwijs, speciaal basisonderwijs en speciale scholen), 27 procent naar het voortgezet onderwijs, 12 procent naar het middelbaar beroepsonderwijs en 14 procent naar het hoger onderwijs.

Op jonge leeftijd tekenen zich al grote verschillen in het opleidingsniveau af

De meeste kinderen beginnen hun schoolloopbaan in het basisonderwijs en gaan vervolgens op hun twaalfde naar het voortgezet onderwijs. Bijna twee derde van de 12- tot 15-jarigen zit in een brugklas van het voortgezet onderwijs. Van de meisjes in deze leeftijdsgroep is al een iets groter deel naar vmbo, havo of vwo doorgestroomd dan van de jongens en van de autochtonen iets meer dan van de niet-westers allochtone leerlingen. Van de 15- tot 18-jarigen volgt bijna 70 procent voortgezet onderwijs en iets minder dan een kwart middelbaar beroepsonderwijs (mbo) of hoger onderwijs (ho). Meisjes in deze

leeftijdsgroep volgen gemiddeld een hogere opleiding binnen het voortgezet onderwijs dan jongens. Ditzelfde geldt voor autochtonen in vergelijking met niet-westerse allochtonen. In het schooljaar 2011/'12 zat van de autochtone 15- tot 18-jarigen 41 procent op de havo of het vwo, tegen ruim 25 procent van de niet-westerse allochtonen.

3.1.1 Onderwijsdeelname van jongeren (12 tot 18 jaar) naar onderwijssoort¹⁾, 2011/'12*

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Onderwijsstatistieken.

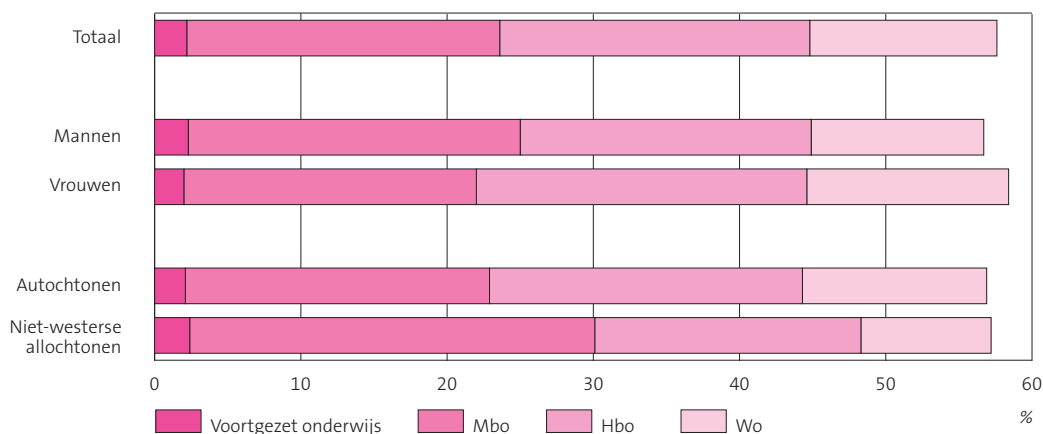
¹⁾ Exclusief primair onderwijs, praktijkonderwijs en volwasseneneducatie.

Meer dan de helft van de 18-plussers volgt nog onderwijs

Jongeren die door willen leren kunnen afhankelijk van hun vooropleiding kiezen voor een opleiding in het middelbaar of hoger beroepsonderwijs of een studie aan de universiteit. Van de 1,4 miljoen 18- tot 25-jarigen nam 58 procent in 2011/'12 nog aan het onderwijs deel. Ruim een op de vijf volgde een middelbare beroepsopleiding, 23 procent van de mannen en 20 procent van de vrouwen. Ruim dertig procent van de 18- tot 25-jarigen volgde hoger onderwijs. De afgelopen tien jaar is vooral de deelname onder vrouwen sterk gestegen, van 27 procent in 2000/'01 naar 36 procent in 2011/'12. Het aandeel mannen in deze leeftijdsgroep dat hoger onderwijs volgde nam in deze periode toe van 25 naar 32 procent. De verschillen in het opleidingsniveau tussen autochtonen en niet-westerse allochtonen op 12- tot 18- jarige leeftijd werken door in de deelnamepercentages op latere leeftijd. Zo ging in 2011/'12 bijna 21 procent van de autochtone 18- tot 25-jarigen naar het mbo en 34 procent naar het hoger onderwijs. Van hun niet-westers allochtone leeftijdgenoten was dit respectievelijk ruim 28 en 27 procent. Het afgelopen decennium is de deelname van niet-westerse allochtonen aan het hoger onderwijs sterker toegenomen dan die van

autochtone 18- tot 25-jarigen. Ten opzichte van 2000/'01 is het deelnamepercentage van niet-westers allochtone jongeren met 11 procentpunten toegenomen, dat van autochtone jongeren met 7 procentpunten.

3.1.2 Onderwijsdeelname¹⁾ van jongeren (18 tot 25 jaar) naar onderwijssoort, geslacht en herkomst, 2011/'12*

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Onderwijsstatistieken.

¹⁾ Exclusief primair onderwijs, praktijkonderwijs en volwasseneneducatie.

Vóór de 18e verjaardag worden de meeste diploma's in het vmbo behaald

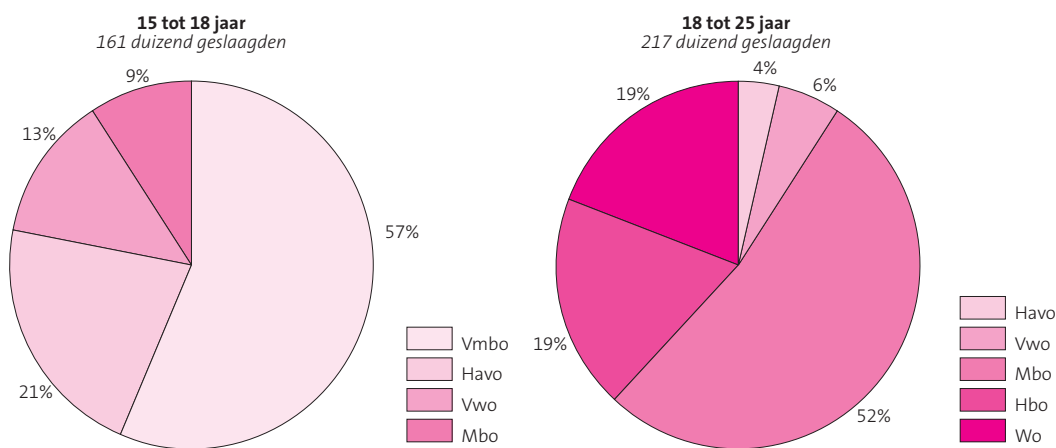
In het schooljaar 2010/'11 behaalden ruim 165 duizend jongeren van 15 tot 18 jaar een diploma. Van de geslaagden sloot 57 procent een opleiding af in het vierjarige vmbo, 21 procent in het vijfjarige havo en 12 procent in het zesjarige vwo. Daarnaast ontving 10 procent op betrekkelijk jonge leeftijd een mbo-diploma. Dit was meestal een mbo-opleiding op niveau 2 of hoger, zodat zij over een startkwalificatie beschikten.

In deze leeftijdsgroep zijn de meisjes in de meerderheid bij de geslaagden in het havo en vwo en bij de geslaagden in het vmbo de jongens. Van de autochtonen behaalde een groter deel al op jonge leeftijd een diploma dan van de niet-westerse allochtonen. Daarbij ging het vaker om een hogere onderwijssoort. Zo kreeg 44 procent van de autochtone en 34 procent van de niet-westers allochtone geslaagden van 15 tot 18 jaar een diploma op minimaal havo-niveau uitgereikt.

De helft van de 18- tot 25-jarige geslaagden haalt een startkwalificatie in het mbo

In 2010/'11 behaalden bijna 217 duizend jongeren van 18 tot 25 jaar een diploma. Van deze geslaagden deed 9 procent met succes eindexamen in het voortgezet onderwijs, vooral vwo. Iets meer dan de helft (51 procent) behaalde een startkwalificatie in het mbo op minimaal niveau 2 en 2 procent kreeg een mbo-diploma voor een assistentopleiding (niveau 1). Daarnaast rondde ruim een derde deel van alle geslaagden een studie in het hoger onderwijs succesvol af: 19 procent slaagde voor een hbo-opleiding, 12 procent voor een bacheloropleiding in het wo en 7 procent voor een master- of doctoraalopleiding in het wo. Het aandeel vrouwen dat een diploma in ontvangst mocht nemen was iets groter dan het aandeel mannen. Bovendien voltooide een groter deel van de vrouwen al voor hun vijftiengste een studie op het hoogste niveau in het onderwijs (hbo en wo). Bij de jongeren onder de 18 jaar is het onderwijsniveau van geslaagde autochtone 18- tot 25-jarigen hoger dan dat van hun niet-westers allochtone leeftijdgenoten. In 2010/'11 behaalde ruim een derde van de geslaagde autochtonen een diploma in het hoger onderwijs, tegen bijna een kwart van de niet-westerse allochtonen

3.1.3 Geslaagden naar onderwijssoort en leeftijd, 2010/'11*

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Onderwijsstatistieken.

3.2 Achterstandsleerlingen in het basisonderwijs

De overheid wil taal- en ontwikkelingsachterstanden bij leerlingen in het basisonderwijs zoveel mogelijk terugdringen. Een van de maatregelen is de regeling voor achterstandsleerlingen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Scholen met veel kinderen die tot een achterstandscategorie behoren, kunnen extra geld krijgen waarmee ze deze kinderen kunnen helpen zo goed mogelijk aan het reguliere basisonderwijs deel te nemen.

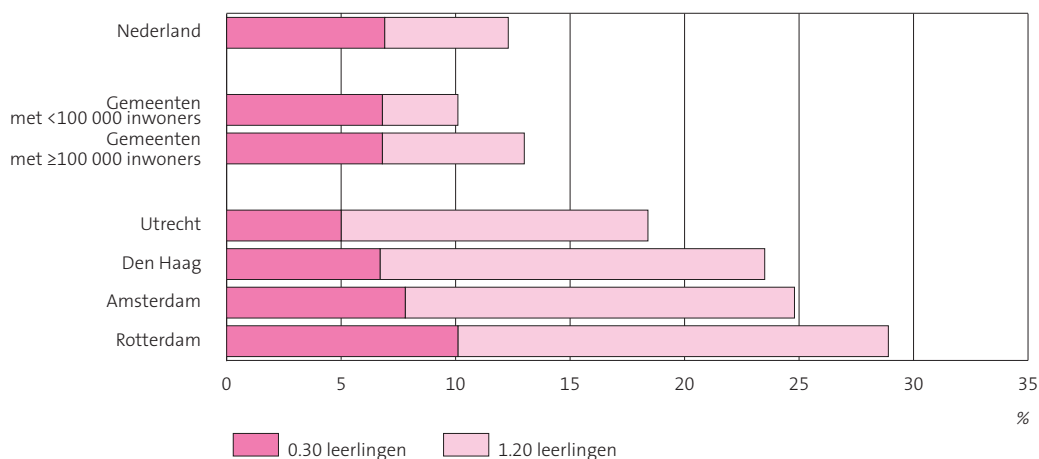
Het basisonderwijs telt ruim 196 duizend achterstandsleerlingen

In het schooljaar 2011/'12 behoorden 187 duizend basisschoolleerlingen tot een achterstandscategorie (zie kader). Dit komt neer op 12 procent van het totale aantal basisschoolleerlingen. Bijna 105 duizend van hen zijn zogenaamde 0.30-leerlingen, van wie beide ouders een laag opleidingsniveau hebben. Van de overige ruim 82 duizend 1.20-leerlingen hebben beide ouders een zeer laag opleidingsniveau, of heeft de ene ouder een laag en de andere ouder een zeer laag opleidingsniveau. Bij beide categorieën zijn er vrijwel evenveel jongens als meisjes.

Sterke concentratie van achterstandsleerlingen in de grote steden

In de vier grote steden behoorde 25 procent van de basisschoolleerlingen tot een achterstandscategorie, twee keer zo veel als het landelijke gemiddelde in het schooljaar 2011/'12. Vooral het aandeel 1.20-leerlingen is hoger. Het hogere aandeel achterstandsleerlingen in de grote steden hangt samen met de hogere concentratie niet-westerse allochtonen, die vaker laagopgeleid zijn. Rotterdam heeft met 29 procent relatief de meeste achterstandsleerlingen. In de overige gemeenten met meer dan honderdduizend inwoners is gemiddeld bijna 13 procent van de kinderen in het basisonderwijs een achterstandsleerling. Van hen is 48 procent een 1.20-leerling. In de kleinere gemeenten valt ruim 10 procent van de kinderen in het basisonderwijs onder de regeling voor achterstandsleerlingen en is 33 procent van deze kinderen een 1.20-leerling.

3.2.1 Achterstandsleerlingen in het basisonderwijs, 2011/'12*

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Onderwijsstatistieken.

Achterstandsleerlingen

Achterstandsleerlingen zijn leerlingen die volgens het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) tot een achterstands-categorie horen en voor wie de scholen extra financiële middelen kunnen krijgen. Scholen ontvangen alleen extra geld als het percentage achterstandsleerlingen boven een drempelwaarde komt. Er zijn twee categorieën achterstandsleerlingen die worden aangeduid met 0.30 en 1.20. Deze getallen staan voor de gewichten die de

hoogte bepalen van de extra financiële middelen die de scholen krijgen. De indeling is gebaseerd op het opleidingsniveau van de ouders. Van de 0.30-leerlingen hebben beide ouders een laag opleidingsniveau. Van de 1.20-leerlingen hebben beide ouders een zeer laag opleidingsniveau, of de ene ouder heeft een laag en de andere ouder een zeer laag opleidingsniveau.

3.3 Extra zorg en ondersteuning

De meeste kinderen beginnen hun schoolloopbaan in het basisonderwijs, al dan niet met extra ondersteuning. Met het Weer Samen Naar School-beleid streeft het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) er naar zo veel mogelijk leerlingen die extra ondersteuning en begeleiding nodig hebben in het basisonderwijs te houden. Maar er zijn ook leerlingen die meer zorg en begeleiding nodig hebben dan in het basisonderwijs geboden kan worden. Het gaat bijvoorbeeld om kinderen die moeite hebben met leren of die een handicap, stoornis of ziekte hebben. Zij zijn aangewezen op het speciaal basisonderwijs en de speciale scholen voor basis- en voortgezet onderwijs.

Relatief veel jongens in het speciaal basisonderwijs

In het schooljaar 2011/'12 gingen bijna 42 duizend kinderen naar het speciaal basisonderwijs. Dat is 19 procent minder dan in 2000/'01. Door het Samen Naar School-beleid van het Ministerie van OCW blijven steeds meer kinderen op de reguliere basisschool. Op scholen voor speciaal basisonderwijs zitten met twee van de drie leerlingen relatief veel jongens. In het basisonderwijs zijn er maar iets meer jongens dan meisjes. Verder is in het speciaal basisonderwijs ruim 19 procent van de leerlingen 12 jaar of ouder, terwijl dat in het reguliere basisonderwijs 2 procent is.

In 2011/'12 gingen 70 duizend jongeren naar een speciale school

Aantal zeer moeilijk opvoedbare kinderen sterk toegenomen

Terwijl het aantal leerlingen in het speciaal basisonderwijs daalde, is het aantal leerlingen op speciale scholen de afgelopen tien jaar juist sterk toegenomen. Dit geldt vooral voor het voortgezet onderwijs op speciale scholen. In 2011/'12 gingen 70 duizend jongeren onder de 25 jaar naar een speciale school, anderhalf keer zoveel als in 2000/'01. Sinds de invoering van de leerlinggebonden financiering (het 'rugzakje') in 2003/'04 is het aantal leerlingen op speciale scholen voor basisonderwijs niet meer gestegen. In het voortgezet onderwijs op speciale scholen nam het aantal leerlingen echter fors toe, van ruim 20 duizend tot bijna 36 duizend. Vooral het aantal zeer moeilijk opvoedbare kinderen groeide sterk. Daarnaast nam het aantal psychisch langdurig zieken in het voortgezet onderwijs op deze scholen duidelijk toe.

Vanaf het schooljaar 2003/'04 worden jongeren op speciale scholen op basis van hun handicap, stoornis of ziekte in vier clusters verdeeld. Op de speciale scholen voor het basisonderwijs vormen de zeer moeilijk lerende kinderen en kinderen met ernstige spraakmoeilijkheden de grootste groep. In het voortgezet onderwijs zijn dat veruit de zeer moeilijk opvoedbare jongeren, gevolgd door jongeren die zeer moeilijk leren. Bij beide leeftijdsgroepen zijn ruim zeven van de tien leerlingen jongens. Bij de zeer moeilijk opvoedbare kinderen op de speciale scholen voor het basisonderwijs is dit aandeel zelfs bijna 85 procent. De oververtegenwoordiging van jongens op speciale scholen is vermoedelijk een gevolg van het feit dat zij vaker dan meisjes gedragsproblemen (zoals ADHD of Autisme Spectrum Stoornis) hebben, en daardoor meer een beroep moeten doen op de zorg die in het speciaal onderwijs geboden wordt (Onderwijsraad, 2010).

3.3.1 Leerlingen op speciale scholen (4 tot 18 jaar)

	Basisonderwijs				Voortgezet onderwijs			
	2003/'04	2011/'12*			2003/'04	2011/'12*		
		totaal	jongens	meisjes		totaal	jongens	meisjes
	x 1 000	%			x 1 000	%		
Totaal	33,6	34,3	73	27	20,5	35,9	71	29
Cluster 1								
Visueel gehandicapten	0,5	0,4	62	38	0,2	0,2	55	45
Meervoudig gehandicapten ¹⁾	–	0,1	59	41	–	0,0	50	50
Cluster 2								
Dove kinderen	0,4	0,4	52	48	0,2	0,2	53	47
Slechthorende kinderen	1,2	0,5	60	40	1,4	1,8	72	28
Kinderen met ernstige spraakmoeilijkheden	4,4	5,7	74	26	–	–	–	–
Meervoudig gehandicapten ¹⁾	1,0	0,3	61	39	0,2	0,3	60	40
Cluster 3								
Zeer moeilijk lerende kinderen	10,0	7,0	65	35	6,2	9,4	60	40
Somatisch langdurig zieken	1,4	1,1	61	39	0,3	0,8	51	49
Lichamelijk gehandicapten	1,2	1,4	66	34	1,6	1,1	63	37
Meervoudig gehandicapten ¹⁾	3,5	4,3	62	38	0,3	1,9	64	36
Cluster 4								
Zeer moeilijk opvoedbare kinderen	4,0	5,6	85	15	8,9	15,7	79	21
Kinderen op pedagogische instituten	1,7	1,9	85	15	0,1	0,4	80	20
Psychisch langdurig zieken	4,2	5,6	85	15	1,1	4,1	79	21

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Onderwijsstatistieken.

¹⁾ Het betreft hier leerlingen die naast een van eerder genoemde handicaps of stoornissen in desbetreffend cluster ook nog een andere handicap of stoornis hebben.

Weer Samen naar School en leerlinggebonden financiering

In 1992 is Weer Samen Naar School (WSNS) ingevoerd. Doel daarvan is dat leerlingen die extra ondersteuning en begeleiding nodig hebben zoveel mogelijk naar het reguliere basisonderwijs gaan. Hierbij gaat het om leerlingen met leer- of gedragsproblemen. De organisatie van WSNS is geregeld in samenwerkingsverbanden. Een samenwerkingsverband bestaat uit een aantal basisscholen en één of meer scholen voor speciaal basisonderwijs, waarbij de school voor speciaal basisonderwijs de rol van expertisecentrum vervult. WSNS is niet bedoeld voor leerlingen met een lichamelijke, zintuiglijke en verstandelijke handicap of leerlingen met ernstige gedragsstoornissen en psychiatrische stoornissen. Voor deze leerlingen zijn

er de scholen voor speciaal onderwijs, of ze kunnen met leerlinggebonden financiering (lgf of rugzak) naar het reguliere basisonderwijs.

De leerlinggebonden financiering is een maatregel die per 1 augustus 2003 van kracht is. Met het geld van de leerlinggebonden financiering kan de school extra begeleiding van de leerkracht en de leerling bekostigen. Ook kan de school er ander lesmateriaal mee aanschaffen. Op die manier kunnen leerlingen met een handicap zoveel mogelijk in het reguliere onderwijs blijven.

Meer informatie over WSNS en leerlinggebonden financiering is beschikbaar via de website <http://www.rijksoverheid.nl>

Zorg in het reguliere voortgezet onderwijs

Binnen het reguliere voortgezet onderwijs wordt extra zorg geboden in het praktijkonderwijs en het leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) binnen het vmbo. Niet-westers allochtone jongeren hebben niet alleen wat vaker in het primair onderwijs of de brugklas vertraging opgelopen dan autochtone jongeren, maar blijken ook wat vaker begeleiding of ondersteuning nodig te hebben tijdens hun verdere schoolloopbaan. Zo volgde van de niet-westers allochtone tieners van 12 tot 15 jaar 3,8 procent praktijkonderwijs en had 1,5 procent een indicatie voor het lwoo. Vergelijkbare cijfers voor hun autochtone leeftijdgenootjes komen uit op respectievelijk 1,4 en 1,0 procent. Van de 15- tot 18-jarige niet-westerse allochtonen volgde 5 procent praktijkonderwijs en had 11 procent een indicatie voor het lwoo. Van de autochtone jongeren in deze leeftijdsgroep was dit respectievelijk 2 en 6 procent.

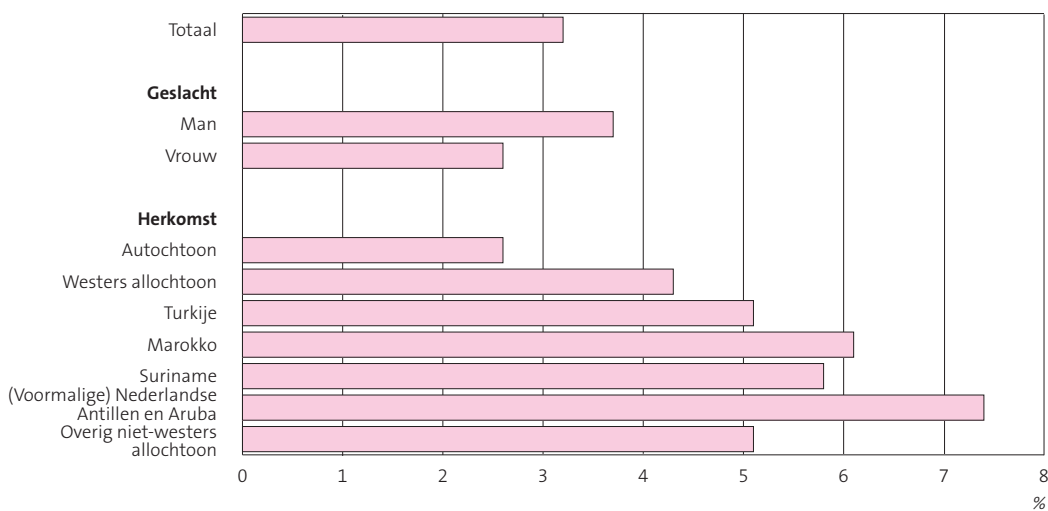
3.4 Voortijdig schoolverlaters

De overheid stelt een diploma op ten minste havo, vwo of mbo-2-niveau noodzakelijk voor goede kansen op de arbeidsmarkt. Leerlingen die van school gaan zonder een dergelijk diploma hebben geen zogenaamde startkwalificatie en worden gezien als voortijdig schoolverlater.

Aandeel voortijdig schoolverlaters gedaald

Het aandeel voortijdig schoolverlaters onder jongeren (12 tot 23 jaar) is de afgelopen jaren gedaald van 4,5 procent in het schooljaar 2004/'05, naar 3,2 procent in 2010/'11. De schooluitval onder vrouwen is lager dan onder mannen. In 2010/'11 verliet 2,6 procent van de vrouwen en 3,7 procent van de mannen voortijdig het onderwijs. Van de autochtone jongeren was 2,6 procent voortijdig schoolverlater, van de allochtone jongeren twee keer zoveel (5,3 procent). Vooral de uitval onder niet-westerse leerlingen van de eerste generatie is met 8,0 procent relatief groot. Leerlingen van de tweede generatie vallen minder vaak uit (5,0 procent). Leerlingen van Antilliaanse en Arubaanse herkomst vallen van de onderscheiden herkomstgroeperingen het meest uit (7,4 procent) en westers allochtone leerlingen met 4,3 procent het minst.

3.4.1 Aandeel voortijdig schoolverlaters (12 tot 23 jaar) naar geslacht en herkomst, 2010/'11*

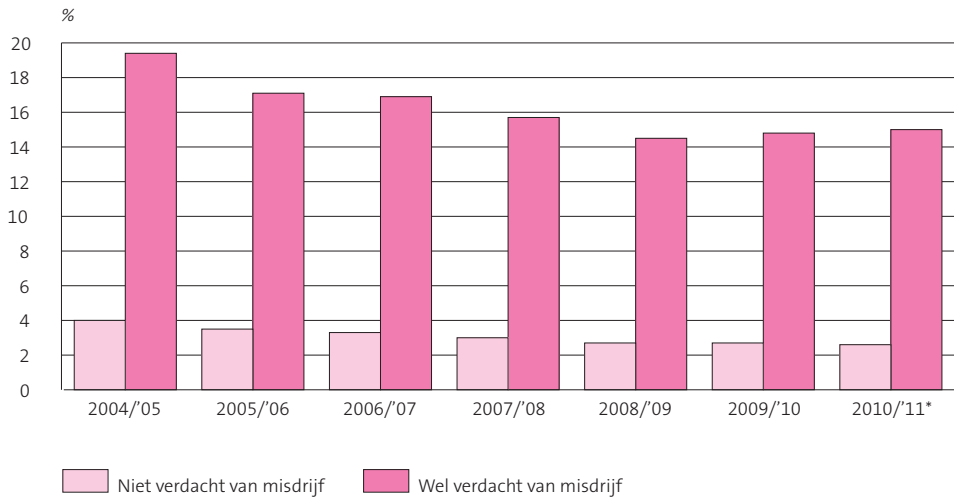
Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Onderwijsstatistieken.

Stijging voortijdig schoolverlaters onder verdachten van misdrijf

Voortijdig schoolverlaten hangt samen met andere vormen van risicogedrag, zoals het plegen van een misdrijf. Leerlingen die ooit verdacht zijn geweest van een misdrijf hebben een grotere kans om het onderwijs voortijdig te verlaten dan niet-verdachten. In het schooljaar 2010/'11 was 15 procent van de jongeren voor wie de voorgaande drie jaar een proces-verbaal is opgemaakt door de politie voortijdig schoolverlater, bijna 6 keer zo veel als onder niet-verdachten. Het aandeel voortijdig schoolverlaters onder verdachten is de afgelopen twee jaren weer iets toegenomen, terwijl de algemene trend licht dalend is.

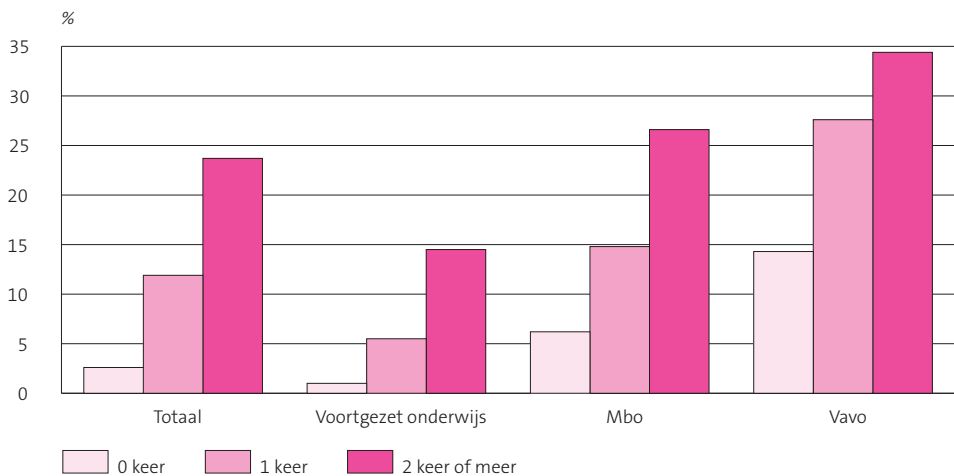
Het aandeel voortijdig schoolverlaters neemt toe naarmate jongeren vaker verdacht zijn geweest van een misdrijf. Die samenhang geldt het sterkst voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs, waar in schooljaar 2010/'11 van de leerlingen die twee of meer keer verdacht zijn geweest 14,5 procent voortijdig de school verliet, terwijl dat aandeel onder niet-verdachte leerlingen maar 1 procent was. Op het mbo en in het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) is er minder verschil, maar is het aandeel voortijdig schoolverlaters veel hoger. Onder mbo-leerlingen die twee of meer keer verdacht zijn lag de schooluitval op 26,6 procent, in het vavo viel van deze groep 34,4 procent uit.

3.4.2 Voortijdig schoolverlaten (12 tot 23 jaar) en verdacht van een misdrijf

Bron: CBS-Onderwijsstatistieken en het Sociaal Statistisch Bestand.

3.4.3 Voortijdig schoolverlaten (12 tot 23 jaar) en aantal keer verdacht van een misdrijf, naar onderwijssoort, 2010/'11*

Bron: CBS-Onderwijsstatistieken en het Sociaal Statistisch Bestand.

Kerncijfers Jeugd op school

	2000	2007	2008	2009	2010	2011*
	× 1 000					
Onderwijsdeelname (0 tot 25 jaar)						
totaal	.	3 470	3 480	3 506	3 515	3 518
basisonderwijs	1 547	1 553	1 553	1 548	1 535	1 517
speciaal basisonderwijs	52	45	44	43	43	42
speciale scholen (basisonderwijs)	30	36	35	34	34	34
speciale scholen (voortgezet onderwijs)	16	28	32	33	35	36
voortgezet onderwijs	.	941	935	935	940	949
algemene leerjaren	.	390	385	388	393	401
vmbo	.	217	212	208	204	204
havo	.	145	146	149	151	153
vwo	.	161	164	164	165	164
praktijkonderwijs	.	27	27	27	27	27
middelbaar beroepsonderwijs	.	432	433	435	434	434
hoger beroepsonderwijs	234	279	286	302	313	320
wetenschappelijk onderwijs	123	156	164	175	181	186
man	.	1 769	1 772	1 783	1 785	1 789
vrouw	.	1 701	1 708	1 723	1 729	1 729
Geslaagden (12 tot 25 jaar)¹⁾						
vmbo	.	99	97	95	92	.
jongen	.	52	50	49	48	.
meisje	.	48	46	45	44	.
havo	.	41	41	42	42	.
jongen	.	20	20	20	20	.
meisje	.	22	21	22	22	.
vwo	.	32	34	32	33	.
jongen	.	15	16	14	15	.
meisje	.	17	18	17	18	.
middelbaar beroepsonderwijs	.	125	128	132	129	.
man	.	65	67	69	67	.
vrouw	.	60	60	63	62	.
hoger beroepsonderwijs	36	40	41	41	41	.
man	15	16	16	16	16	.
vrouw	21	24	25	25	25	.
wetenschappelijk onderwijs bachelor	0	19	20	22	25	.
man	0	8	8	9	11	.
vrouw	0	11	12	13	14	.
wetenschappelijk onderwijs master	11	13	14	15	16	.
man	5	5	5	5	6	.
vrouw	6	8	9	9	10	.
Achterstandsleerlingen²⁾						
jongen	.	113	154	207	196	187
meisje	.	57	77	103	97	93
0.30-leerlingen	.	56	77	104	99	94
1.20-leerlingen	.	68	91	120	112	105
1.20-leerlingen	.	44	63	87	85	82

Kercijfers Jeugd op school (slot)

	2000	2007	2008	2009	2010	2011*
	%					
Voortijdig schoolverlaters (tot 23 jaar) ¹⁾	.	3,7	3,3	3,3	3,2	.
jongen	.	4,3	3,9	3,9	3,7	.
meisje	.	3,0	2,7	2,7	2,6	.
voortgezet onderwijs	.	1,4	1,2	1,2	1,1	.
middelbaar beroepsonderwijs ²⁾	.	8,5	7,7	7,6	7,3	.

Bron: Landelijke Jeugdmonitor.

¹⁾ Cijfers voor het laatst beschikbare jaar zijn voorlopig.

²⁾ Uitsluitend achterstandsleerlingen die onder de nieuwe regeling van het Ministerie van OCW vallen.

³⁾ Inclusief extranei.

Jeugd op de arbeidsmarkt

4

Jeugd op de arbeidsmarkt

4.1

Arbeidsparticipatie

- Aandeel werkenden laagst onder jongeren met een laag onderwijsniveau
- Een derde van werkzame jongeren heeft flexibele baan

4.2

Werkloosheid

- Jeugdwerkloosheid stijgt weer na lichte daling begin 2011
- Werkloosheid hoogst onder laagopgeleide jongeren

4.3

Sociale zekerheid

- In drie jaar 37 duizend jongeren met een uitkering meer
- Jonge mannen meer in WW en arbeidsongeschiktheid, vrouwen meer in bijstand
- Bijna drie keer zoveel bijstand bij jonge allochtonen
- Uitkeringen vaker naar alleenstaande jonge mannen en alleenstaande jonge moeders

Vrijwel alle Nederlandse jongeren tot en met 18 jaar volgen onderwijs, van de 18- tot 25-jarigen is dit nog de helft. Van de jongeren die geen onderwijs meer volgen, zijn ruim acht op de tien actief op de arbeidsmarkt. Onder laagopgeleiden ligt deze arbeidsparticipatie aanzienlijk lager, vooral onder jonge vrouwen. Vergeleken met oudere werknemers zijn jongeren veel flexibeler op de arbeidsmarkt. Maar liefst een derde van hen is flexwerker. Nederlandse jongeren ondervinden ook de gevolgen van de economische crisis. De afgelopen jaren is het aantal jongeren met een uitkering toegenomen. Het aandeel bijstandsuitkeringen is het hoogst onder allochtone jongeren, het aandeel arbeidsongeschiktheidsuitkeringen onder autochtone jongeren. Uitkeringen gaan bovendien vaak naar jonge alleenstaande ouders.

4.1 Arbeidsparticipatie

Uitgangspunt in Nederland is dat jongeren onderwijs moeten volgen, en zich daardoor voorbereiden op de arbeidsmarkt, of aan het werk moeten zijn. Van de jongeren die geen onderwijs meer volgen, is het merendeel ook werkzaam. Daarnaast is echter een deel van deze jongeren niet actief op de arbeidsmarkt. Dat kan zijn omdat ze niet willen en bijvoorbeeld kiezen voor de zorg voor het gezin, maar ook omdat ze niet kunnen, bijvoorbeeld vanwege arbeidsongeschiktheid.

Aandeel werkenden laagst onder jongeren met een laag onderwijsniveau

Onder jongeren met een laag onderwijsniveau is het aandeel dat tot de niet-beroepsbevolking behoort met bijna een kwart aanzienlijk hoger dan onder jongeren met een middelbaar of hoog onderwijsniveau (respectievelijk 9 en 4 procent). Het aandeel werkzamen onder de niet-onderwijsvolgenden is onder jongeren met een laag onderwijsniveau dan ook het laagst, namelijk 66 procent. Onder jongeren met een middelbaar of hoog onderwijsniveau ligt dit aandeel respectievelijk op 85 en ruim 90 procent.

De arbeidsparticipatie is het hoogst onder hoogopgeleide jonge vrouwen die niet meer op school zitten. Ruim 91 procent van hen behoort tot de werkzame beroepsbevolking. De jonge vrouwen met een laag onderwijsniveau doen het aanzienlijk minder goed op de arbeidsmarkt: 57 procent van hen was in 2011 werkzaam. Onder jonge mannen van 15 tot 27 jaar met een hoog onderwijsniveau ligt het aandeel dat werkt met 90 procent op ongeveer hetzelfde niveau als bij de hoog opgeleide vrouwen van deze leeftijd. Voor mannen met een laag onderwijsniveau ligt dit hoger dan bij de laagopgeleide vrouwen, namelijk 72 procent.

4.1.1 Aandeel werkzame niet-onderwijsvolgende jongeren (15 tot 27 jaar) naar geslacht en onderwijsniveau, 2011

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-EBB.

Voor zowel mannen als vrouwen geldt dat ziekte of arbeidsongeschiktheid een belangrijke reden is om niet te kunnen of willen werken. Voor vrouwen kan daarnaast het moeten zorgen voor het gezin een barrière vormen om te gaan werken. Zo geeft van de bijna 55 duizend vrouwen, die niet op de arbeidsmarkt participeren, ruim een op de vijf aan niet te willen of kunnen werken vanwege zorg voor gezin of huishouden.

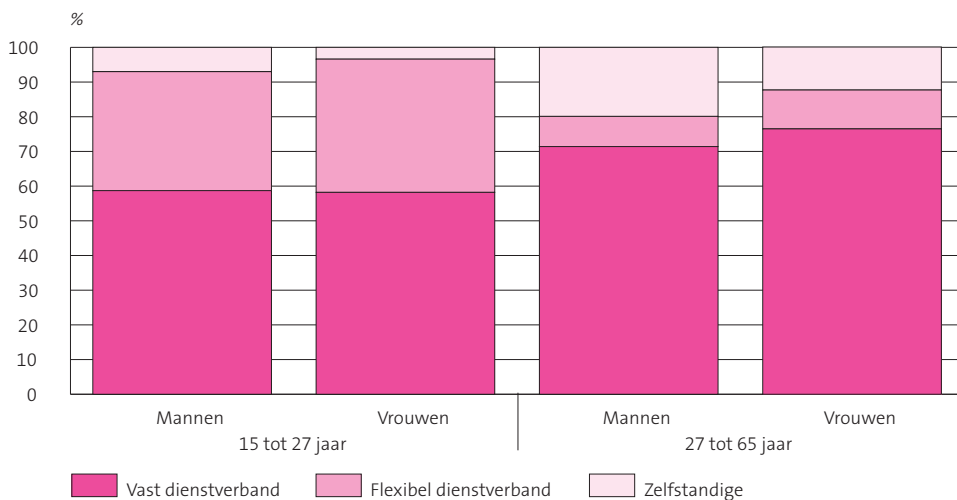
Een derde van werkzame jongeren heeft flexibele baan

Van de werkzame jongeren had bijna 60 procent in 2011 een vaste aanstelling, had 36 procent een flexibel dienstverband en was 5 procent zelfstandige. Vrouwen van 15 tot 27 jaar hadden met 38 procent iets vaker een flexibele baan dan hun mannelijke leeftijdsgenoten, waarvan 34 procent een flexibel dienstverband had. Het verschil tussen jonge mannen en vrouwen is het meest opvallend onder zelfstandigen. Bijna 23 duizend mannen in deze leeftijdsgroep waren in 2011 zelfstandig werkzaam (7 procent), tegenover iets meer dan 10 duizend jonge vrouwen (3 procent).

Vergeleken met de jonge werkzame beroepsbevolking (15 tot 27 jaar) hebben 27- tot 65-jarige werkenden veel vaker een vaste aanstelling. Bijna driekwart van hen werkte in 2011 in vast dienstverband, en slechts een op de tien had een flexibele arbeidsovereenkomst. Jongeren zijn dus, met ruim een derde flexwerkers, aanzienlijk flexibeler op de arbeidsmarkt dan hun oudere collega's. Het aandeel zelfstandigen onder de 27- tot

65-jarige werkenden was met 17 procent een stuk hoger dan onder 15- tot 27-jarigen. Zo was een op de vijf mannen van 27 tot 65 jaar als zelfstandige werkzaam, bijna drie keer zo veel als onder jonge mannen. Vrouwen werken iets minder vaak als zelfstandige dan mannen, maar het relatieve verschil tussen beide leeftijdsgroepen is bij vrouwen met een factor vier zelfs nog iets groter.

4.1.2 Type dienstverband van de werkzame beroepsbevolking naar leeftijd en geslacht, 2011

Bron: CBS-EBB.

Werkzame jongeren van 15 tot 27 jaar met een flexibel dienstverband werken vaker dan hun leeftijdsgenoten met een vast dienstverband, in de beroepsrichting transport, communicatie en verkeer, in een economisch, administratief of commercieel beroep of in de persoonlijke en sociale verzorging. Deze laatste groep bestaat voor het merendeel uit jonge vrouwen (bijna 70 procent). Ruim zes op de tien jongeren die als zelfstandige werkzaam zijn, oefenen een beroep uit in een technische, economische, administratieve of commerciële richting of in de persoonlijke verzorging. Zowel onder jongeren als onder 27- tot 65-jarigen werken er naar verhouding minder mensen met een flexibel dan met een vast contract in medische en paramedische beroepen, technische beroepen en in beroepen die vallen onder juridisch, bestuurlijk, openbare orde en veiligheid.

4.1.3 Top 3 beroepsrichtingen van de werkzame beroepsbevolking naar leeftijd en type dienstverband, 2011

	Vast dienstverband	Flexibel dienstverband	Zelfstandige
15 tot 27 jaar	1. Economisch, administratief en commercieel 2. Technisch 3. Persoonlijke en sociale verzorging	1. Economisch, administratief en commercieel 2. Persoonlijke en sociale verzorging 3. Technisch	1. Technisch 2. Economisch, administratief en commercieel 3. Persoonlijke en sociale verzorging
27 tot 65 jaar	1. Economisch, administratief en commercieel 2. Technisch 3. Medisch en paramedisch	1. Economisch, administratief en commercieel 2. Technisch 3. Persoonlijke en sociale verzorging	1. Economisch, administratief en commercieel 2. Technisch 3. Persoonlijke en sociale verzorging

Bron: CBS-EBB.

4.2 Werkloosheid

In Nederland is de werkloosheid onder jongeren al jarenlang relatief laag vergeleken met andere Europese landen. Toch is er ook in Nederland volop aandacht voor het terugdringen van jeugdwerkloosheid. Zeker in tijden dat het economisch minder goed gaat, hebben jongeren moeite om een baan te vinden of te behouden. Voorkomen moet worden dat jongeren ontmoedigd raken en op grote afstand van de arbeidsmarkt komen te staan.

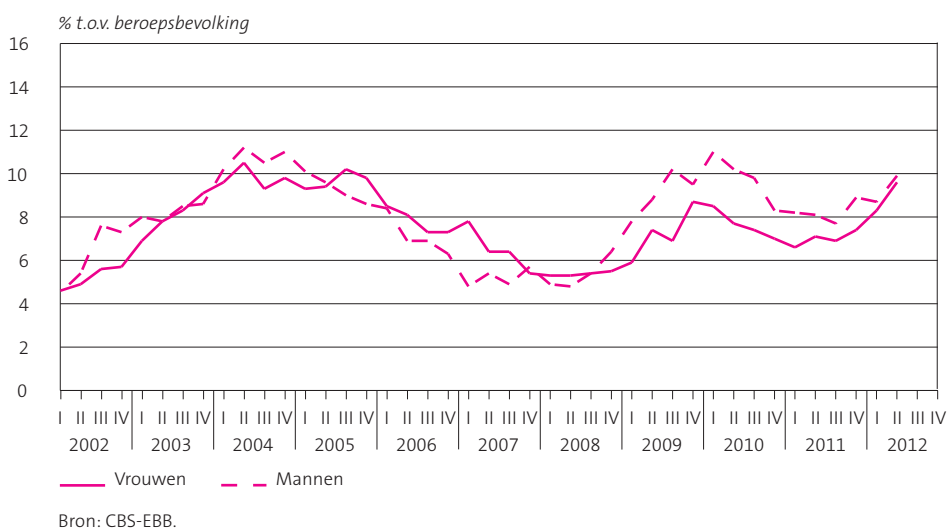
Jeugdwerkloosheid stijgt weer na lichte daling begin 2011

Het werkloosheidspercentage onder 15- tot 27-jarigen lag in 2011, met bijna 8 procent, ongeveer 1 procentpunt lager dan in 2010. 2010 liet een aflopende werkloosheid zien, terwijl in 2011 de eerste drie kwartalen sprake was van een ongeveer gelijke werkloosheid en vervolgens in het vierde kwartaal een toename. Deze stijging zette zich in de eerste twee kwartalen van 2012 door, naar ruim 9 procent. De werkloosheid onder 15- tot 27-jarigen ligt hoger dan onder 27- tot 65-jarigen. Zo was de werkloosheid onder deze oudere leeftijdsgroep in 2011 bijna 5 procent. Jongeren die net van school komen, komen in deze tijd van economische crisis moeilijker aan het werk. Ook hebben zij vaker een tijdelijk contract.

Het werkloosheidspercentage lag met ruim 8 procent bij jonge mannen iets hoger dan bij jonge vrouwen, van wie 7 procent werkloos was in 2011. Het werkloosheidspercentage volgt de ontwikkelingen in de economie. De economie zette eind 2008 een daling in. Het aandeel werklozen onder jonge mannen steeg hierdoor van 5 procent in 2008 naar

9 procent in 2009. Bij de jonge vrouwen nam de werkloosheid in deze periode wat minder snel toe: van 5 procent naar 7 procent. De reden dat de werkloosheid onder mannen sneller en sterker toeneemt en vervolgens ook sneller en sterker afneemt, is waarschijnlijk toe te schrijven aan het feit dat mannen vaker in meer conjunctuurgevoelige beroepen werkzaam zijn, zoals technische beroepen in de industrie, bouw, ICT en in beroepen op het terrein van transport, communicatie en verkeer. Vrouwen werken relatief vaker in medische beroepen, het onderwijs of in de persoonlijke en sociale verzorging. Deze sectoren zijn over het algemeen minder gevoelig voor conjuncturele veranderingen.

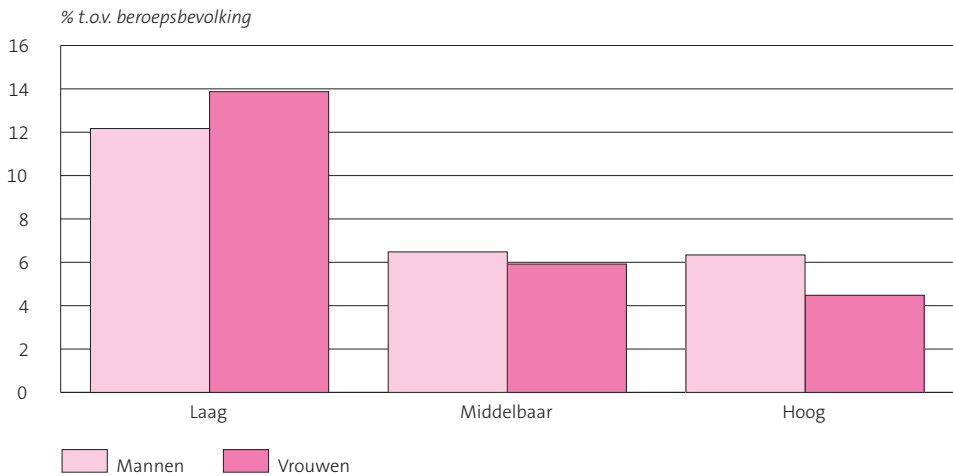
4.2.1 Werkloosheid (seizoensgecorrigeerd) onder niet-onderwijsvolgende jongeren (15 tot 27 jaar) naar geslacht

Werkloosheid hoogst onder laagopgeleide jongeren

De werkloosheid onder jongeren is het hoogst onder laagopgeleiden. Zo was van de 15- tot 27-jarige vrouwen met een laag onderwijsniveau bijna 14 procent werkloos in 2011. Onder jonge laagopgeleide mannen was dit iets meer dan 12 procent. Van zowel mannen als vrouwen van deze leeftijd, met een opleiding op middelbaar niveau, was 6 procent werkloos. Dit aandeel was hetzelfde onder hoogopgeleide mannen. Jonge vrouwen met een hoog onderwijsniveau kenden het laagste aandeel werklozen, namelijk 4 procent.

4.2.2 Werkloosheid onder niet-onderwijsvolgende jongeren (15 tot 27 jaar) naar onderwijsniveau en geslacht, 2011

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-EBB.

Binnen de Europese Unie is de werkloosheid¹⁾ onder Nederlandse jongeren met 9 procent nog altijd relatief laag te noemen. In het tweede kwartaal van 2012 lag alleen in Duitsland de jeugdwerkloosheid nog lager, namelijk 8 procent. Het gemiddelde werkloosheidspercentage van de 27 EU-landen is opgelopen tot bijna 23 procent. In Griekenland en Spanje is zelfs ruim de helft van alle 15- tot 27-jarigen werkloos.

Binnen EU is de werkloosheid onder Nederlandse jongeren relatief laag

¹⁾ Hierbij gaat het om de seizoensgecorrigeerde werkloosheid onder alle onderwijsvolgende en niet-onderwijsvolgende jongeren van 15 tot 25 jaar.

4.3 Sociale zekerheid

De kredietcrisis van eind 2008 heeft in de loop van 2010 zijn opvolger gevonden in de euro-crisis die al in veel Europese landen de jeugdwerkloosheid tot ongekende hoogten heeft opgestuwd. Ook de Nederlandse jongeren ondervinden de gevolgen, wat de afgelopen jaren heeft geleid tot een toename van het aantal jongeren met een uitkering.

Beleid rond uitkeringen voor jongeren

Jongeren moeten volwaardig deelnemen aan de maatschappij door het volgen van een opleiding of het hebben van een baan. Dit uitgangspunt ligt aan de basis van veel beleid dat de afgelopen jaren is ontwikkeld. In maart 2009 werd een bedrag van € 250 miljoen uitgetrokken voor het Actieplan Jeugdwerkloosheid om jongeren aan de slag te houden of te krijgen. Via de Wet investeren in Jongeren (WIJ) die van kracht werd per 1 oktober 2009, is geprobeerd jongeren uit een uitkerings situatie te houden door gemeenten te verplichten hen een werk- of scholingsaanbod te doen. Slechts in het uiterste geval zou een jongere terug kunnen vallen op een uitkering. Via het wetsvoorstel Wet Werken naar Vermogen (WWNV) dat in 2013 van

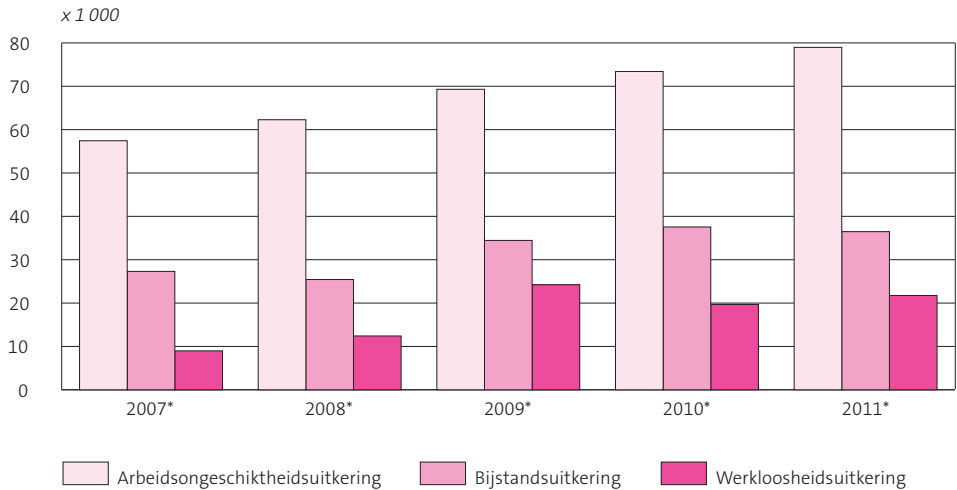
kracht zou moeten worden, is getracht de druk op inactieve jongeren en hun ouders nog verder op te voeren om werk te zoeken of een opleiding te gaan volgen. Door de val van het kabinet in 2012 is de invoering van deze nieuwe wet voorlopig uitgesteld. Wel is er een aanscherping aangebracht in de WWB voor jongeren tot 27 jaar die om een uitkering vragen. Zij dienen eerst zelf 4 weken na aanmelding op zoek te gaan naar werk of een opleiding (vanaf 1 januari 2012). Het kabinet wil hiermee stimuleren dat werkloze jongeren de verantwoordelijkheid nemen voor hun toekomst en actief op zoek gaan naar werk en of een opleiding. Pas als het niet lukt, kan om ondersteuning door de gemeente gevraagd worden.

In drie jaar 37 duizend jongeren met een uitkering meer

Uit eind 2011 hebben 136 duizend jongeren van 15 tot 27 jaar een uitkering in het kader van WW, bijstand of arbeidsongeschiktheid.²⁾ Dat zijn er 37 duizend meer dan eind december 2008. In september van dat jaar begon met de val van de Lehman Brothers, de eerste periode van economische tegenslag. Vooral in 2009 is het aantal jongeren met een uitkering sterk gestegen. Het aantal uitkeringen aan jongeren is dat jaar met 28 procent toegenomen. In 2011 stabiliseerde het aantal jongeren met een bijstandsuitkering licht. Het aantal jongeren met een WW- of arbeidsongeschiktheidsuitkering nam nog wel toe.

²⁾ Als gevolg van geringe populatieverschillen kunnen de cijfers iets afwijken van cijfers op StatLine (<http://www.statline.cbs.nl>).

4.3.1 Jongeren (15 tot 27 jaar) met een uitkering, ultimo jaar

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Socialezekerheidsstatistieken.

Werkloosheidswet (WW)

De WW is een werknemersverzekering en kent een beperkte uitkeringsduur. Iemand komt pas in aanmerking voor de WW als er een arbeidsverleden is opgebouwd. De wet heeft tot doel werknemers te verzekeren tegen de financiële gevolgen van werkloosheid. De wet voorziet in een uitkering die gerelateerd is aan het laatstver-

diende inkomen uit dienstbetrekking. De duur van de uitkering is afhankelijk van het arbeidsverleden van de verzekerde. Het uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) beoordeelt of iemand voor een WW-uitkering in aanmerking komt.

Wet werk en bijstand (WWB)

Een bijstandsuitkering is een voorziening waar iedereen, woonachtig in Nederland, aanspraak op kan maken. De wet heeft als uitgangspunt dat iedereen zoveel mogelijk in zijn eigen onderhoud moet voorzien. Wie hiertoe niet in staat is en ook geen beroep kan doen op een andere sociale verzekeringswet of sociale voorziening, komt in aanmerking voor bijstand.

De WWB is op 1 januari 2004 in werking getreden ter vervanging van de Algemene bijstandswet (ABW). De gemeente waarin iemand woonachtig is bepaalt of iemand voor een WWB-uitkering in aanmerking komt.

Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen

Er zijn verschillende wetten en regelingen op grond waarvan arbeidsongeschiktheidsuitkeringen worden verstrekt: de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong), de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wet Wajong),

de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) en de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA). Uitkeringsinstantie is het uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV).

Jonge mannen meer in WW en arbeidsongeschiktheid, vrouwen meer in bijstand

Bij de meeste jongeren met een uitkering gaat het om een arbeidsongeschiktheidsuitkering, in het bijzonder de Wajong. Eind 2011 hebben 79 duizend jongeren een arbeidsongeschiktheidsuitkering, waarvan bijna 77 duizend een Wajong-uitkering. Iets meer dan de helft (56 procent) hiervan ging naar mannen. Eind 2011 deden jonge mannen ook meer dan jonge vrouwen een beroep op de WW (zie ook paragraaf 4.2). Van de 22 duizend WW-uitkeringen aan jongeren ging bijna 59 procent naar de mannen. Jonge vrouwen ontvangen vaker een bijstandsuitkering. Ruim 20 duizend jonge vrouwen ontvingen een WIJ-uitkering, ongeveer 56 procent van het totaal aantal bijstandsuitkeringen. Het verschil wordt voor een deel verklaard doordat vrouwen vaker zorgtaken, vooral voor kleine kinderen, verrichten dan mannen (zie ook paragraaf 4.1).

4.3.2 Jongeren (15 tot 27 jaar) met een uitkering, ultimo 2011*

	Totaal	WW-uitkering	WWB/WIJ-uitkering	AO-uitkering	w.v. Wajong
	× 1 000				
Totaal	136	22	36	79	77
Mannen	72	13	16	44	43
Vrouwen	64	9	21	35	34
Autochtonen	92	16	16	61	59
Allochtonen	44	6	20	18	18

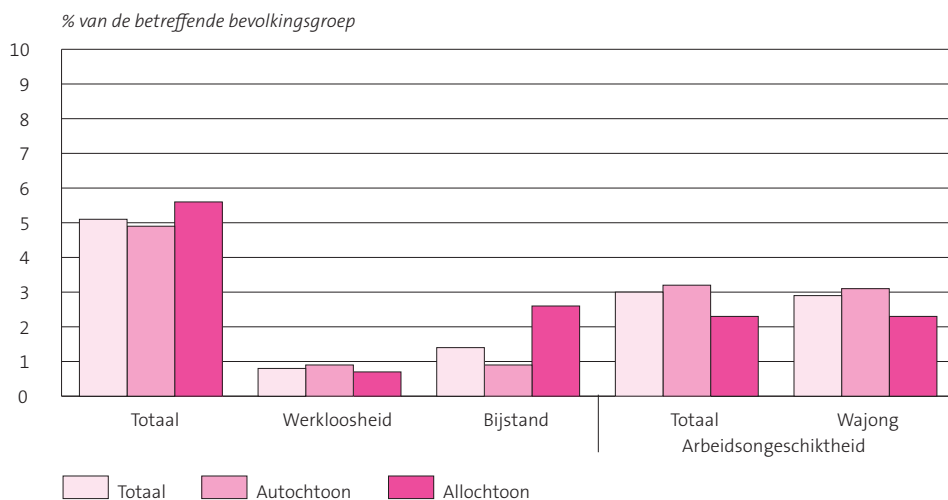
Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Socialezekerheidsstatistieken.

Bijna drie keer zoveel bijstand bij jonge allochtonen

Van alle uitkeringen aan jongeren tot 27 jaar gaat meer dan twee derde naar jongeren van autochtone afkomst. Er zijn wel verschillen tussen de uitkeringssoorten. Zo gaat respectievelijk 77 procent van de uitkeringen in het kader van de arbeidsongeschiktheid en 73 procent van de WW-uitkeringen naar autochtone jongeren. Het merendeel van het aantal bijstandsuitkeringen, ongeveer 56 procent gaat echter naar jonge allochtonen. Als deze aantallen gerelateerd worden aan de verschillende bevolkingsgroepen wordt dit beeld nog versterkt. Zo is het aandeel bijstandsuitkeringen onder allochtone jongeren van 15 tot 27 jaar drie keer zo groot als onder de autochtone jongeren. Het aandeel WW-uitkeringen is met respectievelijk 0,9 en 0,7 procent ongeveer gelijk voor autochtone en autochtone jongeren. Het aandeel arbeidsongeschiktheidsuitkeringen aan autochtone jongeren is daarentegen hoger dan onder allochtonen (respectievelijk 3,2 procent en 2,3 procent). Voor

alle uitkeringen samen geldt dat het aandeel uitkeringen onder allochtonen van 15 tot 27 jaar met 5,7 procent hoger is dan onder autochtone jongeren (4,9 procent).

4.3.3 Jongeren (15 tot 27 jaar) met een uitkering naar herkomst, ultimo 2011*

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-Socialezekerheidsstatistieken.

Uitkeringen vaker naar alleenstaande jonge mannen en alleenstaande jonge moeders

Ongeveer vier op de tien jongeren van 15 tot 27 jaar met een uitkering woont nog thuis bij hun ouders of verzorgers. Een kwart van deze jongeren voert een alleenstaande huishouden, 15 procent woont samen met een partner en 7 procent woont als een alleenstaande ouder. Gerelateerd aan het totaal aantal jongeren in dezelfde huishoudsituatie, ontvangen jongeren met een eenpersoonshuishouden vaker een uitkering dan thuiswonende jongeren. Vooral mannen die alleen wonen bevinden zich naar verhouding vaker dan andere groepen jongeren in een uitkerings situatie. Zo is 9 procent van de mannen met een eenpersoonshuishouden uitkeringsafhankelijk. De groep jonge alleenstaande ouders kent de grootste uitkeringsafhankelijkheid; bijna de helft, 47 procent, van deze groep ontvangt een uitkering. In de meeste gevallen gaat het om jonge alleenstaande moeders met een bijstandsuitkering. Jonge alleenstaande vrouwen en vrouwen die nog thuis wonen, ontvangen minder vaak een uitkering dan mannen in dezelfde huishoudsituatie. Dit geldt voor alle uitkeringssoorten. Het verschil tussen mannen en vrouwen is het grootst bij alleenstaande ouders en bij jonge alleenstaanden.

4.3.4 Jongeren (15 tot 27 jaar) met een uitkering naar geslacht en positie in het huishouden, ultimo 2011*

	Totaal	Mannen	Vrouwen
	<i>% van de betreffende bevolkingsgroep</i>		
Totaal	5,1	5,4	4,9
Alleenstaand	7,6	9,1	6,3
Alleenstaande ouder	46,8	24,0	47,1
Partner in een huishouden	5,7	5,6	5,8
Thuiswonend bij ouder(s)/verzorger(s)	3,7	4,3	3,0

Bron: CBS-Socialezekerheidsstatistiek.

Kerncijfers Jeugd op de arbeidsmarkt

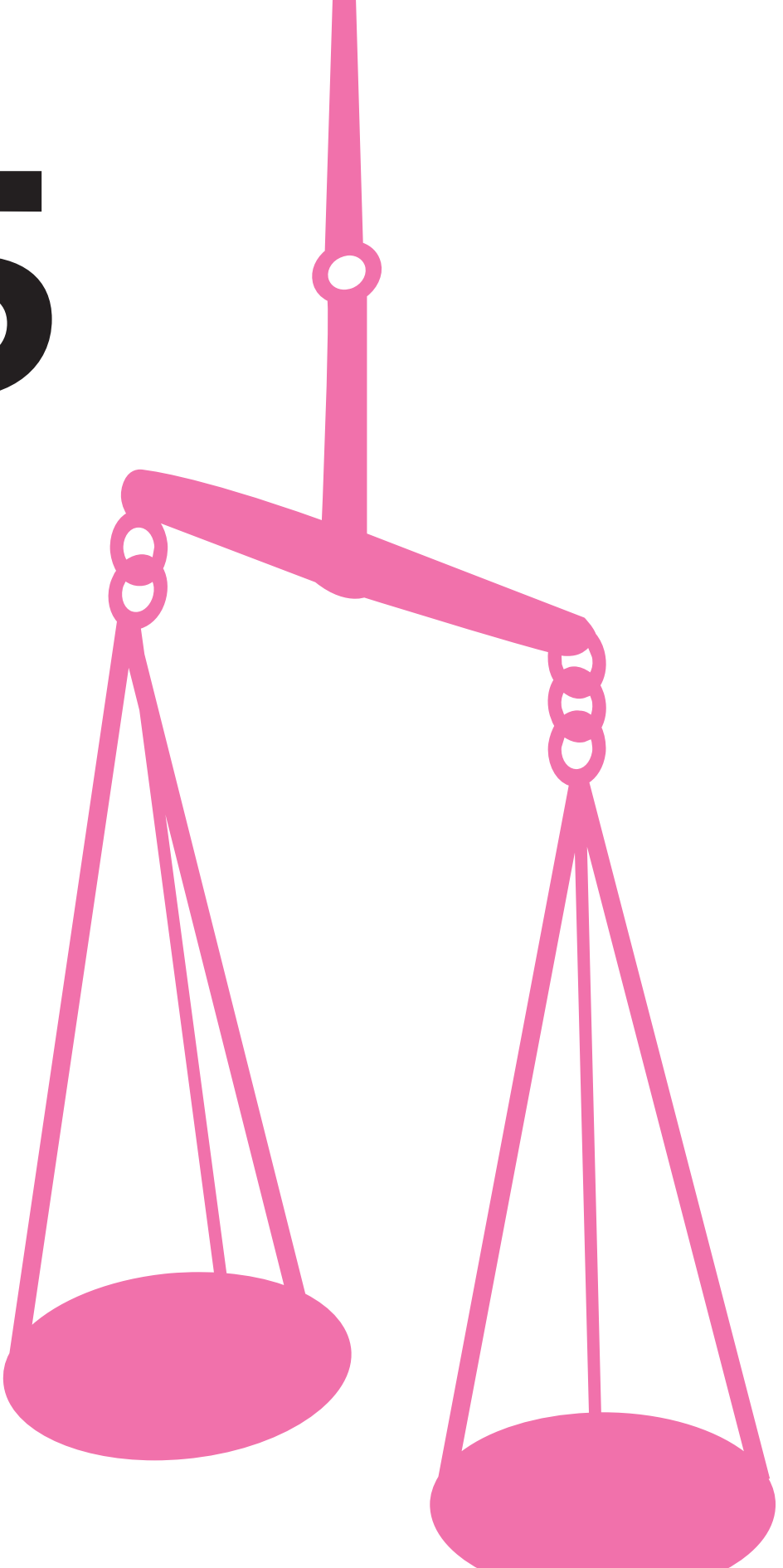
	2007	2008	2009	2010	2011
	<i>x 1 000</i>				
Werkzame jongeren (15 tot 27 jaar)	686	683	649	619	626
man	365	356	333	318	323
vrouw	321	327	315	301	303
autochtoon	558	559	524	512	518
westerse allochtoon	49	47	47	40	43
niet-westerse allochtoon	77	75	74	63	63
met startkwalificatie	491	498	472	463	474
zonder startkwalificatie	177	170	157	139	135
Werkloze jongeren (15 tot 27 jaar)	42	39	58	60	52
man	20	20	33	35	29
vrouw	22	19	24	25	23
autochtoon	29	25	38	41	33
westerse allochtoon	4	4	5	5	4
niet-westerse allochtoon	9	9	14	13	14
met startkwalificatie	20	19	30	33	30
zonder startkwalificatie	20	18	24	24	20
Jongeren in de niet-beroepsbevolking (15 tot 27 jaar)	97	92	100	99	96
man	34	31	37	40	39
vrouw	63	61	63	59	58
autochtoon	56	55	60	58	59
westerse allochtoon	10	8	11	12	10
niet-westerse allochtoon	30	28	28	28	27
met startkwalificatie	39	34	37	41	41
zonder startkwalificatie	53	54	58	55	50
Aantal jongeren tot 27 jaar met een uitkering ¹⁾	92	97	125	133	140
man	45	49	66	71	74
vrouw	47	48	58	62	66
autochtoon	62	66	85	90	94
westerse allochtoon	7	7	9	10	10
niet-westerse allochtoon	23	24	30	33	35
Jongeren tot 27 jaar met werkloosheidsuitkering ¹⁾	9	12	24	20	22
Jongeren tot 27 jaar met een bijstandsuitkering ¹⁾	29	26	34	40	40
Jongeren tot 27 jaar met een arbeidsongeschiktheidsuitkering ¹⁾	56	60	68	73	79
w.v. Wajong-uitkering	53	57	65	71	77

Bron: Landelijke Jeugdmonitor.

¹⁾ Cijfers voor 2007 tot en met 2011 zijn voorlopig en hebben betrekking op de situatie op 31 december.

Jeugd en
veiligheid

5

Jeugd en veiligheid

5.1 Onveiligheidsgevoelens en slachtofferschap

- Een op de drie jongeren voelt zich wel eens onveilig
- Ruim een vijfde slachtoffer van vermogensdelict
- In Groningen meeste jonge slachtoffers van een delict

5.2 Jongeren in aanraking met politie

- Lichte stijging van Halt-afdoeningen in 2011
- Schoolverzuim is een belangrijke reden voor een Halt-maatregel
- Ruim 5 procent van de 18- tot 25-jarige mannen in aanraking met politie
- Bijna één op de vijf Marokkaanse jonge mannen in 2010 verdachte van een misdrijf
- 28 procent van de jongens komt in hun jeugd in aanraking met de politie
- Vrouwen vooral aangehouden voor vermogensmisdrijven
- Kans op crimineel gedrag groter bij jongeren van criminele ouders

5.3 Jongeren in aanraking met justitie

- Meer strafzaken tegen jonge mannen in 2011

Een derde van de jongeren tussen de 15 en 25 jaar voelde zich wel eens onveilig in 2011. Jonge vrouwen voelen zich twee maal zo vaak onveilig als jonge mannen. Ruim een derde van alle jongeren was slachtoffer van criminaliteit, vooral van vermogensdelicten. In de provincie Groningen waren relatief de meeste jongeren slachtoffer van een delict. Van alle jongeren van 12 tot 25 jaar kwam in 2010 bijna 3 procent in aanraking met de politie als verdachte van een misdrijf. Van de jonge mannen van 18 tot 25 jaar was dit aandeel ruim 5 procent. Van de jonge mannen van Marokkaanse herkomst was 19 procent verdachte van een misdrijf. Jongeren van wie één of beide ouders wel eens verdachte van een misdrijf zijn geweest hebben een drie keer zo grote kans om ook in aanraking met de politie te komen als jongeren zonder criminele ouders.

5.1 Onveiligheidsgevoelens en slachtofferschap

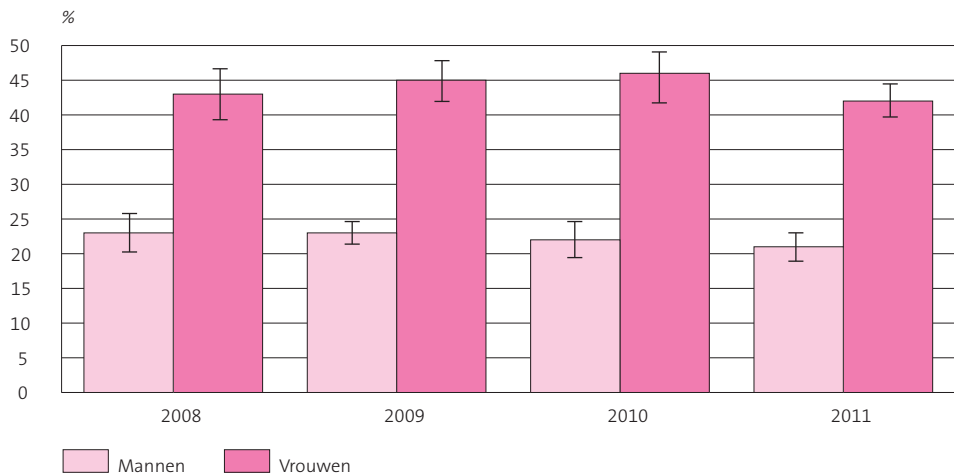
Het ministerie van Veiligheid en Justitie richt zich op het veiliger maken van de samenleving. Zowel de beleving van veiligheid als het daadwerkelijk slachtoffer worden van een delict zijn hiervoor belangrijke maatstaven.

Een op de drie jongeren voelt zich wel eens onveilig

In 2011 voelde bijna 32 procent van de jongeren van 15 tot 25 jaar zich, in het algemeen of in bepaalde situaties, wel eens onveilig. Dit aandeel is vergelijkbaar met dat in 2010, toen ging het om 34 procent. Jonge vrouwen voelen zich met 42 procent twee keer zo vaak onveilig als hun mannelijke leeftijdsgenoten. Het verschil in onveiligheidsgevoelens tussen mannen en vrouwen in de leeftijd van 15 tot 25 jaar is de afgelopen jaren vrijwel constant. Ook in de totale bevolking van 15 jaar of ouder is het aandeel dat zich wel eens onveilig voelde sinds 2008 met ongeveer een kwart nagenoeg onveranderd.

Jongeren veroorzaken ook vaak gevoelens van onveiligheid bij anderen. Zo bleken in 2011 plekken waar jongeren rondhangen de meest genoemde plaatsen in een gemeente waar buurtbewoners zich vaak of soms onveilig voelden. Van alle inwoners geeft 43 procent aan zich wel eens onveilig te voelen op dergelijke plekken, bijna twee keer zo vaak als bij een treinstation of uitgaansgelegenheid. Dit aandeel is iets lager dan de ruim 44 procent in 2010.

5.1.1 Onveiligheidsgevoelens onder jongeren (15 tot 25 jaar) naar geslacht, incl. 95%-betrouwbaarheidsmarge

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-IVM.

Ruim een vijfde slachtoffer van vermogensdelict

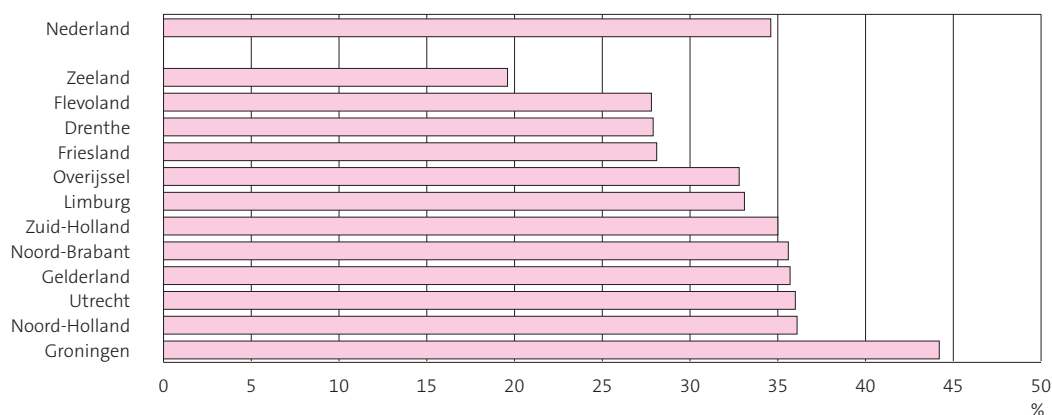
In 2011 was bijna 35 procent van de jongeren één of meer keer het slachtoffer van criminaliteit. Dit komt nagenoeg overeen met de situatie in de eraan voorafgaande drie jaren. De meeste jongeren die slachtoffer waren van criminaliteit hadden te maken met een vermogensdelict. Tot vermogensdelicten worden onder meer inbraak, fietsdiefstal en zakkenrollerij gerekend. In 2011 was bijna 22 procent hier ten minste één keer het slachtoffer van. Bijna 12 procent van de jongeren was dat jaar slachtoffer van een geweldsdelict. Hiertoe worden seksuele delicten, mishandeling en bedreiging gerekend. Verder werd een op de tien jongeren geconfronteerd met een vorm van vandalisme, zoals beschadiging of diefstal van de auto of andere vernielingen.

In Groningen meeste jonge slachtoffers van een delict

Het aandeel jongeren van 15 tot 25 jaar dat in 2011 slachtoffer werd van criminaliteit was met ruim 44 procent het hoogste in de provincie Groningen. Ook in de jaren 2008–2010 lag dit aandeel in Groningen hoger dan in de overige provincies. Dit is vooral toe te schrijven aan het hoge aandeel jonge slachtoffers van vermogensdelicten in deze provincie. Ook het aandeel slachtoffers van vandalisme is er relatief hoog. Noord-Holland, Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant hadden in 2011 met 36 procent het op één na hoogste

aandeel slachtoffers van een delict. Net als in de provincie Groningen zijn er in Noord-Holland, Utrecht en Noord-Brabant naar verhouding veel jongeren slachtoffer van een vermogensdelict, terwijl in Gelderland het aandeel slachtoffers van vandalisme en van een geweldsdelict relatief hoog is. Zeeland kende met iets minder dan 20 procent het laagste aandeel slachtoffers van een delict binnen deze leeftijdsgroep, gevolgd door Flevoland, Drenthe en Friesland met elk 28 procent.

5.1.2 Slachtofferschap jongeren (15 tot 25 jaar) naar provincie, 2011*

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS-IVM.

5.2 Jongeren in aanraking met politie

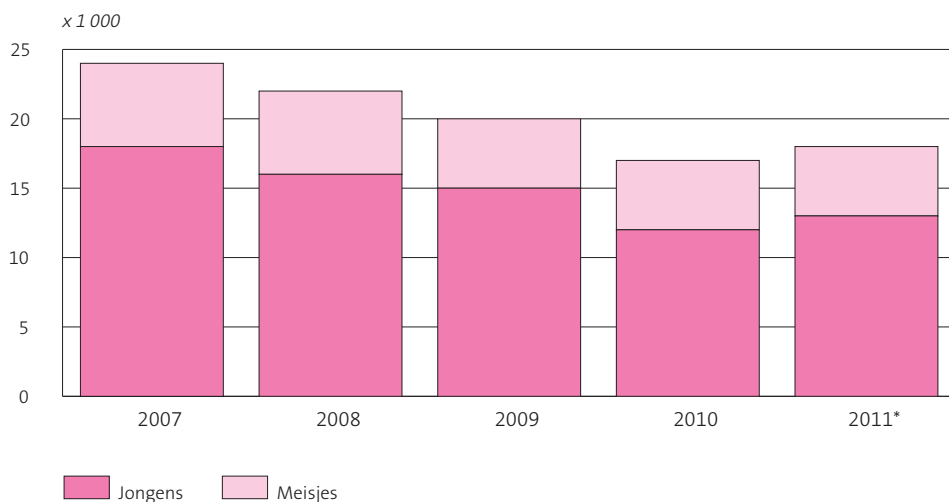
Jongeren die er van verdacht worden zich schuldig te hebben gemaakt aan een misdrijf kunnen worden aangehouden door de politie. Het horen of aanhouden van een verdachte jongere leidt niet in alle gevallen tot verdere vervolging. De politie kan besluiten om zaken zelf af te handelen door te seponeren, een schikking aan te bieden of te verwijzen naar een Halt-bureau.¹⁾

¹⁾ De politie verwijst naar een Halt-bureau bij jongeren van 12 tot 18 jaar die voor het eerst met hen in aanraking zijn gekomen voor het plegen van bepaalde lichte vormen van criminaliteit. In geval van overtredingen kan de politie een jongere meer dan één keer naar een Halt-bureau verwijzen. Hierdoor kan het aantal Halt-afdoeningen op jaarbasis iets afwijken van het aantal Halt-jongeren.

Lichte stijging van Halt-afdoeningen in 2011

In 2011 zijn ruim 17 duizend Halt-afdoeningen van 12- tot 18-jarige jongeren afgedaan door de Halt-bureaus in Nederland. Dat zijn er bijna 300 meer dan in 2010, een stijging van 1,6 procent. Het is voor het eerst sinds 2007 dat het aantal afdoeningen niet is gedaald. In 2007 waren er het nog ruim 23 duizend Halt-afdoeningen. Het aandeel meisjes in het totale aantal Halt-afdoeningen is de afgelopen drie jaar constant gebleven en was ook in 2011 een kwart.

5.2.1 Halt-afdoeningen onder jongeren (12 tot 18 jaar) naar geslacht

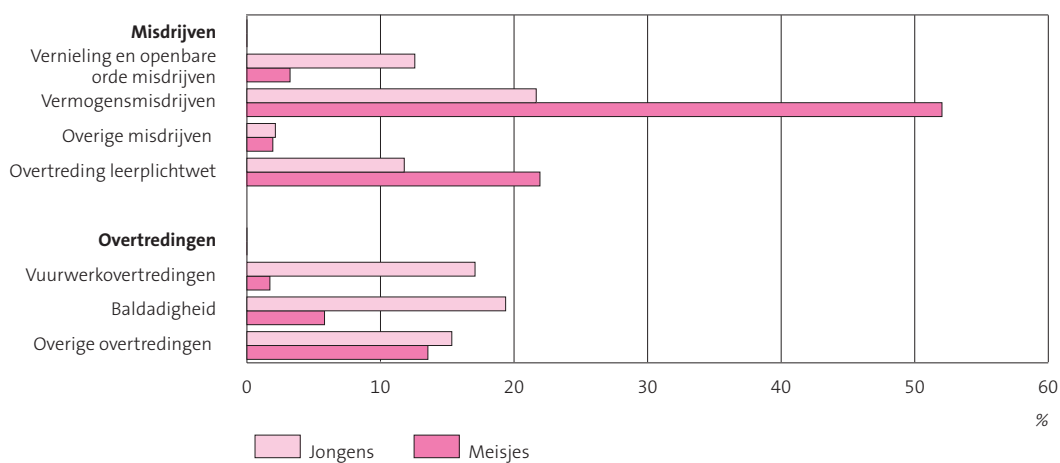
Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS en Halt-Nederland.

Ruim 17 duizend Haltafdoeningen voor 12- tot 18-jarigen

Schoolverzuim is een belangrijke reden voor een Halt-maatregel

Jongeren worden overwegend voor vermogensmisdrijven, vuurwerkovertreden en schoolverzuim naar Halt verwezen. In 2010 zijn de delicten schoolverzuim, openbare dronkenschap en misbruik van alarmnummers toegevoegd aan de lijst Halt-waardige feiten. Schoolverzuim neemt direct een belangrijke plaats in: 12 procent van de jongens en 22 procent van de meisjes die in 2011 bij Halt terecht kwamen hadden de leerplichtwet overtreden. De redenen waarom jongens en meisjes met Halt te maken krijgen verschillen. In 2011 werd de Halt-maatregel tegen jongens in 22 procent van de gevallen toegepast voor een vermogensmisdrijf (zoals diefstal en heling) en in 19 procent voor baldadigheid. Ook voor een vuurwerkovertrading en schoolverzuim werd de maatregel bij jongens relatief vaak toegepast. Bij meisjes gaat het in de helft van de gevallen om een vermogensmisdrijf, vaak winkeldiefstal. Daarnaast komt schoolverzuim relatief vaak voor. Baldadigheid is met 6 procent voor meisjes een minder voorkomend delict dan voor jongens. Bij meisjes komen vandalisme en vuurwerkovertreden nauwelijks voor.

5.2.2 Halt-jongeren (12 tot 18 jaar) naar geslacht en type delict, 2011*

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS en Halt-Nederland.

Ruim 5 procent van de 18- tot 25-jarige mannen in aanraking met politie

Uit de gezamenlijke cijfers van Halt en het Herkenningssysteem (HKS) van de politie²⁾ blijkt dat 2,8 procent van de jongeren tussen de 12 en 25 jaar in 2010 als verdachte van een misdrijf is aangehouden. In 2007 was dit aandeel nog 3,7 procent. Mannen komen vaker in aanraking met de politie dan vrouwen. In de leeftijdscategorie 12 tot 18 jaar was 3,5 procent van de jongens en 1,1 procent van de meisjes in 2010 verdacht van een misdrijf. Bij de 18- tot 25 jarigen was 5,5 procent van de mannen en 1,0 procent van de vrouwen in aanraking geweest met de politie.

Bijna één op de vijf Marokkaanse jonge mannen in 2010 verdachte van een misdrijf

Het aandeel niet-westers allochtone jongens van 12 tot 18 jaar dat voor een misdrijf met de politie in aanraking kwam was met 8,1 procent ruim drie keer zo hoog als dat van hun autochtone leeftijdgenoten (2,5 procent). Vooral onder jongens van Marokkaanse en Antilliaanse herkomst was het aandeel verdachten relatief hoog, met respectievelijk 13,2 en 10,6 procent. Ook bij de 18- tot 25-jarige mannen was het aandeel verdachten onder niet-westerse allochtonen hoger dan onder autochtonen. In deze groep jonge mannen valt vooral het hoge aandeel verdachten van 18,9 procent bij de Marokkaanse herkomstgroep op. Ook bij vrouwen is het aandeel verdachten onder niet-westerse allochtonen bijna drie keer zo hoog als onder autochtonen. Zowel bij meisjes (3,9 procent) als bij jonge vrouwen (3,8 procent) is het aandeel verdachten het hoogst bij de Antilliaanse herkomstgroep.

²⁾ De gegevens over verdachte jongeren van 12 tot 25 jaar zijn afkomstig uit het Herkenningssysteem (HKS) van de politie. Het HKS is een landelijk dekkend systeem waarin gegevens van verdachten van misdrijven worden vastgelegd. De HKS gegevens zijn gekoppeld aan de Gemeentelijke Basis Administratie Personen (GBA) gegevens uit het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) van het CBS. Aangehouden verdachten waarvan de persoonsgegevens niet voorkomen in de GBA blijven buiten beschouwing. Aan het HKS/SSB bestand zijn gegevens toegevoegd van jongeren tegen wie vanwege het plegen van een misdrijf een Halt-maatregel werd toegepast. Dit samengestelde bestand bevat gegevens over 1999 tot 2010.

5.2.3 Van misdrijven verdachte jongeren (12 tot 25 jaar) naar geslacht, leeftijd en herkomst, 2010

	12 tot 25 jaar			12 tot 18 jaar			18 tot 25 jaar		
	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen	totaal	mannen	vrouwen
	%								
Totaal	2,8	4,6	1,1	2,3	3,5	1,1	3,3	5,5	1,0
Autochtonen	2,2	3,5	0,8	1,7	2,5	0,8	2,6	4,3	0,8
Westerse allochtonen	2,8	4,4	1,2	2,7	4,0	1,5	2,8	4,8	1,0
Niet-westerse allochtonen w.v.	6,0	9,7	2,2	5,3	8,1	2,4	6,6	11,0	2,1
Turken	4,6	7,9	1,2	4,1	6,7	1,3	5,1	9,0	1,0
Marokkanen	9,7	16,1	3,1	8,3	13,2	3,2	10,9	18,9	2,9
Surinamers (voormalige) Nederlandse	6,3	9,7	2,9	5,1	7,1	3,0	7,2	11,6	2,9
Antillen en Aruba	8,1	12,2	3,8	7,4	10,6	3,9	8,6	13,4	3,8
overige	4,3	6,8	1,7	4,0	5,9	2,0	4,5	7,4	1,4

Bron: CBS, Halt Nederland en HKS politie.

28 procent van de jongens komt in hun jeugd in aanraking met de politie

Het is al langer bekend dat de meeste criminaliteit wordt gepleegd door jongens van 12 tot en met 24 jaar. Van alle jongeren die 12 jaar waren in 1999 is tot en met hun 24e in 2011 nagegaan of ze één of meer keren verdacht werden van een misdrijf. Van alle jongens bleek in deze periode 28 procent in aanraking te zijn geweest met de politie, veel vaker dan de 8 procent meisjes.

Van de Marokkaanse 12-jarigen uit 1999 werd 43 procent in de periode tot 2011 op enig moment verdacht van een misdrijf. Bij de jongeren van Antilliaanse en Surinaamse herkomst was dat een derde, en bij de Turkse en overig niet-westers allochtone jongeren een kwart. Van de autochtone leeftijdsgenoten kwam 16 procent in die periode voor het plegen van een misdrijf in aanraking met de politie. Van de Marokkaanse jongens die 12 jaar waren in 1999 werd 65 procent op enig moment in hun jeugd verdacht van een misdrijf, tegenover 21 procent van de Marokkaanse meisjes. Ook bij de andere herkomstgroepen zijn er grote verschillen tussen jongens en meisjes. Turkse en autochtone meisjes zijn met respectievelijk 8 en 6 procent het minst vaak verdacht geweest.

Vrouwen vooral aangehouden voor vermogensmisdrijven

Van alle in 2010 voor misdrijven aangehouden 12- tot 25-jarige mannen werd 35 procent verdacht van een vermogensmisdrijf, 30 procent van vernieling of een misdrijf tegen de openbare orde en 26 procent van een geweldsmisdrijf. Vrouwen plegen minder vaak vandalismedelicten en relatief vaker vermogensdelicten. Ruim de helft (56 procent) van de aangehouden vrouwen werd verdacht van een vermogensmisdrijf, 20 procent van een geweldsmisdrijf en 15 procent van vernieling of een misdrijf tegen de openbare orde.

5.2.4 Van misdrijven verdachte jongeren (12 tot 25 jaar) naar geslacht en type misdrijf, 2010

Bron: CBS, Halt-Nederland en HKS politie.

Kans op crimineel gedrag groter bij jongeren van criminele ouders

Jongeren van wie de ouders wel eens verdachte van een misdrijf zijn geweest hebben een drie keer zo grote kans om zelf in aanraking te komen met de politie, als jongeren van wie de ouders nooit verdachte zijn geweest. In 2010 waren er 440 duizend jongeren (15 tot 25 jaar) met ouders die ten minste een keer verdachte van een misdrijf zijn geweest. Van deze groep jongeren was 4 procent in 2010 zelf een keer verdachte en 2 procent meer dan een keer. Van de jongeren van wie de ouders nooit als verdachte met de politie in aanraking zijn geweest voor een misdrijf was 1 procent zelf een keer verdachte en ook 1 procent meer dan een keer. Jongeren van wie de ouders meer dan een keer verdachte zijn geweest hebben de grootste kans om zelf ook het criminele pad op te gaan. In 2010 was 8 procent van de 210 duizend jongeren met meervoudig verdachte ouders verdacht van een misdrijf.

5.2.5 Verdachte en niet-verdachte jongeren (12 tot 25 jaar) naar verdachtenregistratie van hun ouders, 2010

	Totaal	Geen verdachte	Een keer verdachte	Meer dan een keer verdachte
	x 1 000	%		
Geen (bekende) verdachte ouder	2 186	98,0	1,4	0,5
Verdachte ouder(s)	440	94,1	3,8	2,1
waarvan				
een keer verdachte geweest	230	95,7	2,9	1,4
meer dan een keer verdachte geweest	210	92,4	4,8	2,8

Bron: CBS en HKS politie.

Strafrechtelijk minder- en meerderjarigen

In Nederland vallen jongeren die op het moment van plegen van een delict tussen de 12 en 17 jaar zijn onder het jeugdstrafrecht. Vanaf 18 jaar geldt het volwassenenstrafrecht. Wanneer strafrechtelijk minderjarige jongeren een delict plegen kan de politie hen doorverwijzen naar Halt. De jongere komt dan niet in aanraking met Justitie, maar kan door tussenkomst van het Halt-bureau een passende activiteit uitvoeren, meestal een aantal uren werken of meedoen aan een speciale leeractiviteit. De doelen van een Halt-maatregel zijn normbevestiging, vergelding, genoegdoening aan de benadeelde en gedragsverandering. Een Halt-afdoening kan alleen worden opgelegd wanneer het gaat om een strafbaar feit dat niet al te ernstig is geweest. Hiertoe worden onder meer gerekend winkeldiefstal, vuurwerkdelicten, graffiti, baldadigheid en schoolverzuim. Bovendien moet een verdachte, wanneer het een misdrijf betreft, niet

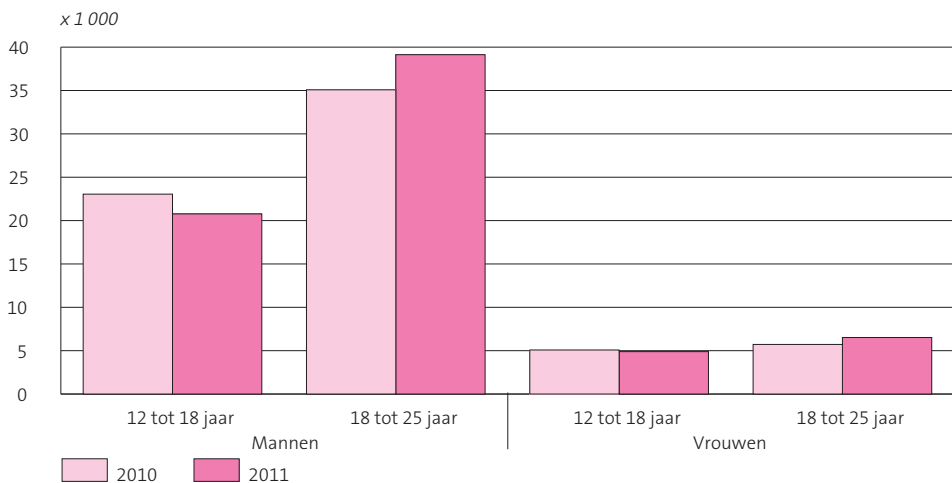
eerder met de politie in aanraking zijn geweest ('first offender' zijn) en het gepleegde feit hebben bekend. Wanneer het bij strafrechtelijk minderjarigen gaat om een verdenking van een ernstig feit of wanneer de jongere niet voldoet aan andere hierboven genoemde voorwaarden voor een Halt-afdoening, dan legt de politie de zaak voor aan het Openbaar Ministerie (OM). Het OM bepaalt dan of de zaak wordt voorgelegd aan de rechter of dat het zelf de zaak afdoet. De kans dat de verdachte voor de rechter moet verschijnen, neemt toe met de ernst van het gepleegde feit. Bij strafrechtelijk meerderjarigen kan de politie in minder ernstige gevallen kiezen voor een politietransactie, zoals het opleggen van een boete. Ernstigere feiten worden bij deze leeftijdsgroep voorgelegd aan het OM.

5.3 Jongeren in aanraking met justitie

Meer strafzaken tegen jonge mannen in 2011

In 2011 werden 71 duizend strafzaken tegen jongeren van 12 tot 25 jaar door het OM en de rechter afgedaan.³⁾ Dat waren er 3,5 procent meer dan de bijna 69 duizend strafzaken in 2010. In 85 procent van de gevallen ging het hierbij om jongens. Het aantal afgedane strafzaken tegen jonge mannen van 18 tot 25 jaar is binnen deze groep het hoogst en nam met 4 duizend toe tot 39 duizend in 2011. Het aantal afgedane strafzaken tegen jonge vrouwen is veel lager en nam in 2011 enigszins toe tot 7 duizend. Tegen jongens van 12 tot 18 jaar werden minder strafzaken afgehandeld, tegen meisjes ongeveer evenveel.

5.3.1 Door OM en rechter afgedane strafzaken tegen jongeren (12 tot 25 jaar) naar geslacht en leeftijd

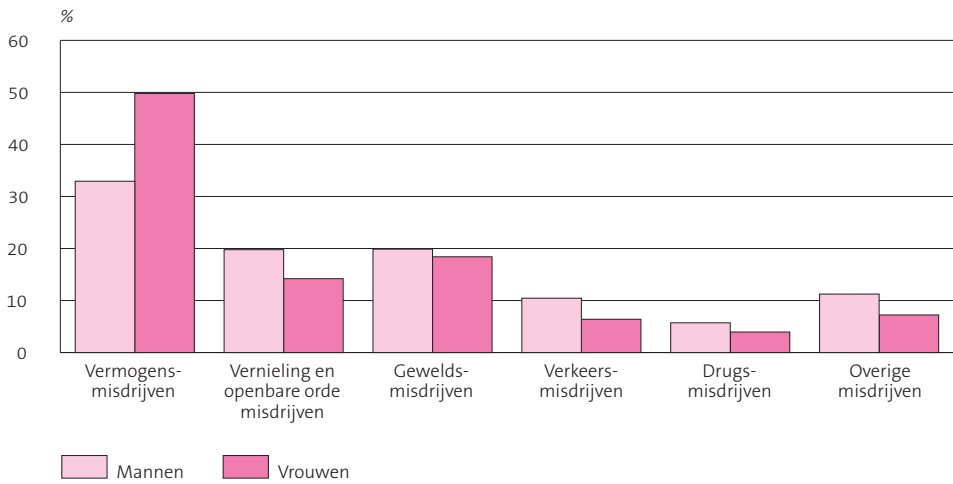

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS en Parketadministratie Rechtbanken.

³⁾ Gegevens over jongeren van 12 tot 25 jaar die in aanraking met justitie zijn geweest komen uit de bestanden van de rechtbanken. Er wordt onderscheid gemaakt tussen jongens en meisjes van 12 tot 18 jaar en mannen en vrouwen van 18 tot 25 jaar. Het kan zijn dat een verdachte meer dan één keer in het bestand rechtbankstrafzaken voorkomt. Ondubbelen van de gegevens is echter niet mogelijk omdat de gegevens daartoe ontbreken.

De meeste afdoeningen door het OM en de rechter hebben bij jongeren van 12 tot 25 jaar betrekking op vermogensmisdrijven, zowel bij mannen als bij vrouwen. Bij mannen gaat het in een derde van de gevallen om een vermogensmisdrijf, bij vrouwen om een derde.

5.3.2 Door OM en rechter afgedane strafzaken tegen jongeren (12 tot 25 jaar) naar geslacht en type misdrijf, 2011

Bron: Landelijke Jeugdmonitor, CBS en parketadministratie Rechtbanken.

Kerncijfers Jeugd en veiligheid

	2000	2007	2008	2009	2010	2011
	%					
Onveiligheidsgevoelens (15 tot 25 jaar) ¹⁾	.	27,7	32,7	33,6	34,1	31,6
man	.	17,7	23,0	22,6	22,3	21,3
vrouw	.	38,0	42,7	45,0	46,2	42,2
Slachtofferschap (15 tot 25 jaar) ^{1) 2)}	.	39,3	36,2	38,2	35,4	35,6
man	.	40,2	35,8	39,2	34,8	35,7
vrouw	.	38,3	36,7	37,2	35,9	33,4
Slachtoffer van een gewelddelict (15 tot 25 jaar) ^{1) 2)}	.	12,9	13,2	13,4	12,1	11,6
man	.	15,1	14,4	15,0	13,6	12,6
vrouw	.	10,6	12,0	11,7	10,5	10,5
Slachtoffer van een vermogensdelict (15 tot 25 jaar) ^{1) 2)}	.	20,6	22,0	23,1	20,6	21,5
man	.	20,5	21,0	23,0	19,1	21,9
vrouw	.	20,7	23,1	23,2	22,2	21,0
Slachtoffer van vandalisme (15 tot 25 jaar) ^{1) 2)}	.	8,7	12,9	14,2	11,7	10,9
man	.	7,1	11,6	14,5	10,6	11,0
vrouw	.	10,3	14,2	13,9	12,8	10,7
	x 1 000					
Halt-jongeren (12 tot 18 jaar) ³⁾	.	23	21	20	17	18
jongen	.	17	16	15	12	13
meisje	.	5	5	5	5	5
Minderjarige jongeren in aanraking met de politie (12 tot 18 jaar) ³⁾	17	32	29	25	22	18
jongen	15	26	23	20	18	15
meisje	3	7	6	5	4	3
vanwege						
gewelddelict	5	10	9	7	6	5
vermogensdelict	9	14	12	11	10	8
vernieling	5	12	10	8	7	5
overige delicten	2	5	4	4	3	3
Meerderjarige jongeren in aanraking met de politie (18 tot 25 jaar) ³⁾	34	56	54	51	49	46
jongen	30	48	46	44	41	39
meisje	4	8	8	8	8	7
vanwege						
gewelddelict	8	16	16	14	13	12
vermogensdelict	12	17	16	16	16	15
vernieling	8	15	14	13	12	10
overige delicten	12	21	21	19	18	18

Kerncijfers Jeugd en veiligheid (slot)

	2000	2007	2008	2009	2010	2011
Afdoeningen door het OM (12 tot 25 jaar)	40	52	52	48	37	36
minderjarige jongeren (12 tot 18 jaar)	17	25	24	21	18	16
jongen	15	20	20	17	14	13
meisje	2	5	5	4	4	4
meerderjarige jongeren (18 tot 25 jaar)	23	27	27	27	19	20
man	20	23	23	23	16	16
vrouw	2	4	4	4	3	3
Afdoeningen door de rechter (12 tot 25 jaar)	34	44	45	43	32	35
minderjarige jongeren (12 tot 18 jaar)	9	13	13	12	10	9
jongen	8	11	11	10	9	8
meisje	1	2	2	2	1	1
meerderjarige jongeren (18 tot 25 jaar)	25	31	32	31	21	26
man	22	27	28	28	19	23
vrouw	2	4	4	4	3	3

Bron: Landelijke Jeugdmonitor.

- ¹⁾ Voor het jaar 2007 is de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR) gebruikt, voor de jaren 2008-2011 de Integrale Veiligheidsmonitor (IVM). De resultaten van beide onderzoeken zijn niet zonder meer met elkaar te vergelijken.
- ²⁾ Cijfers over 2008-2011 zijn voorlopig.
- ³⁾ Cijfers van het laatst beschikbare jaar zijn voorlopig.

Literatuur

Alink, L.R.A., M.H. Van IJzendoorn, M.J. Bakermans-Kranenburg, F. Pannebakker, T. Vogels en S. Euser (2011). *Kindermishandeling in Nederland anno 2010: De Tweede Nationale Prevalentie-studie Mishandeling van Kinderen en Jeugdigen (NPM-2010)*. Leiden: Casimir Publishers.

Brakel, M. van den en L. Moonen (2011). *Kinderen van ouders met een laag inkomen lopen later meer risico op armoede*. CBS-webmagazine (verkregen via www.cbs.nl), 5 juli 2011.

CBS (2004). *Equivalentiefactoren 1995–2000*. Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen.

CBS (2010). *Jaarrapport Integratie 2010*. Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen.

Deković, M., E. Snel en J.H.A. Groenendaal (1997). Kinderen van de rekening; over de effecten van armoede op kinderen. In: *Engbersen, G., J.C. Vrooman en E. Snel. De kwetsbaren; tweede jaarrapport armoede en sociale uitsluiting*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Graaf, A. de (2009). Geboorteregeling in 2008. *Bevolkingstrends* 57(1), blz. 54–59.

Jeugdzorg Nederland (2012). *Overzicht 2011 Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK)*. Zwolle: Zalsman.

Hoff, S.J.M., J. Dronkers en J.C. Vrooman (1997). Arme ouders en het welzijn van kinderen. In: *Engbersen, G., J.C. Vrooman en E. Snel. De kwetsbaren; tweede jaarrapport armoede en sociale uitsluiting*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Kiernan K.E. and F.K. Mensah (2009), Poverty, Maternal Depression, Family Status and Children's Cognitive and Behavioural development in Early Childhood: A Longitudinal Study. *Journal of Social Policy*, 38/4.

Onderwijsraad (2010). *De school en leerlingen met gedragsproblemen*. Den Haag: Onderwijsraad.

Rutgers Nisso Groep (2010). *Landelijke abortusregistratie 2009*. Verkregen via <http://www.rutgerswpf.nl>.

Rovers, B. (1998). Armoede en regelovertrekend gedrag door kinderen. In: *Engbersen, G., J.C. Vrooman en E. Snel. Effecten van armoede; derde jaarrapport armoede en sociale uitsluiting*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

SCP/CBS (2010). *Armoedesignalement 2010*. Sociaal en Cultureel Planbureau/Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen.

SCP/CBS (2011). *Armoedesignalement 2011*. Sociaal en Cultureel Planbureau/Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen.

SCP (2011). *Voorbestemd tot achterstand?* Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.

Landelijke Jeugdmonitor website

Doel en achtergrond

Dit Jaarrapport 2012 is een publicatie bij de website Landelijke Jeugdmonitor (<http://www.landelijkejeugdmonitor.nl>). Deze website maakt zichtbaar hoe het gaat met de jeugd in Nederland. Onder jeugd worden jongeren van 0 tot 25 jaar verstaan, met uitzondering van de jongeren op de arbeidsmarkt. In dat geval gaat het om jongeren tot 27 jaar. Om in de Jeugdmonitor een samenhangend beeld van de jeugd te kunnen geven, worden bestaande gegevensverzamelingen naast elkaar gepresenteerd. Op basis van de verzamelde gegevens kan bepaald worden welke belangrijke ontwikkelingen of veranderingen zich hebben voorgedaan. De informatie uit de Landelijke Jeugdmonitor is dan ook vooral bedoeld als ondersteuning van politiek, beleid en bestuur, zowel op rijksniveau als op het niveau van provincies en gemeenten.

De Landelijke Jeugdmonitor laat de situatie van de jeugd zien aan de hand van indicatoren. Deze indicatoren bestrijken de domeinen bevolking, gezondheid en welzijn, onderwijs, arbeid en veiligheid. Behalve de indicatoren bevat de Landelijke Jeugdmonitor ook de statistische gegevens waarop zij gebaseerd zijn. Deze gegevens zijn opgeslagen in de Jeugddatabase. Op de website van de Landelijke Jeugdmonitor is deze elektronische databank online te raadplegen; de bezoeker van de site kan de gewenste gegevens en detailering selecteren en zo de tabellen naar behoefte aanpassen. Gebruikers die specifiek op zoek zijn naar regionale informatie kunnen op de site de Lokale Jeugdspiegel raadplegen. Dit is een vergelijkingsinstrument voor gemeenten.

Op de website staan naast dit Jaarrapport 2012 ook het in 2011 verschenen rapport Regionaal beeld van de jeugd, het Trendrapport 2010 en de eerder verschenen jaarrapportages en kwartaalrapporten. Sinds januari 2011 verschijnt er elke maand een publicatie in de vorm van een kort artikel op de site, waarin een onderwerp uit de Landelijke Jeugdmonitor toegelicht wordt (zie: www.landelijkejeugdmonitor.nl/publicaties). Verder bevat de Landelijke Jeugdmonitor verwijzingen naar organisaties die onderzoeksresultaten op het terrein van de jeugd publiceren.

Wie maken de Landelijke Jeugdmonitor?

De Landelijke Jeugdmonitor wordt samengesteld in opdracht van Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De uitvoering is in handen van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

De gegevens zijn afkomstig van:

- Centraal Bureau voor de Statistiek
- Dienst Justitiële Jeugdinstellingen
- Gemeentelijke Basisadministratie

- Korps Landelijke Politiediensten
- Ministerie van Veiligheid en Justitie
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
- Rutgers WPF
- Sociaal en Cultureel Planbureau
- STIVORO
- TNO
- Trimbos-instituut
- UWV WERKbedrijf
- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Onderwerpen in de Landelijke Jeugdmonitor

De Landelijke Jeugdmonitor bevat gegevens over allerlei aspecten rondom de Nederlandse jeugd vanaf het jaar 2000. Voor zover mogelijk, wordt bij de onderwerpen onderscheid gemaakt naar geslacht, leeftijd, herkomst en regio. Het meest gedetailleerde regionale niveau in de Landelijke Jeugdmonitor is de gemeente. Het streven is om voor ieder onderwerp zowel het absolute aantal als het percentage te geven. De Landelijke Jeugdmonitor wordt regelmatig aangevuld met de meest recente gegevens.

De gegevens over de jeugd die in dit rapport staan beschreven, zijn terug te vinden op de website. Van een aantal onderwerpen staan in dit rapport extra gegevens die niet zijn opgenomen als indicator op de website. Het gaat dan meestal om verdiepingen van bestaande indicatoren. Dit is herkenbaar aan de bronvermelding onder de figuren. Als een statistische uitkomst ook terug te vinden is in de Landelijke Jeugdmonitor, dan staat de Landelijke Jeugdmonitor ook als bron vermeld onder de grafiek of staat. Indien een gegeven niet terug te vinden is op de website, dan staat de Landelijke Jeugdmonitor niet vermeld als bron, maar alleen de bron waaruit dat gegeven komt. Omdat in de kerncijfertabellen gegevens uit verschillende bronnen zijn opgenomen, staat daar de Landelijke Jeugdmonitor wel vermeld en wordt in een nootje aangegeven als sprake is van een andere bron.

Begrippenlijst

Aangehouden verdachte

Een natuurlijke persoon, die door het daartoe bevoegde gezag is aangehouden, verdacht van het plegen van een strafbaar feit.

Aanraking met de politie

Jongeren van 12 tot 25 jaar die als verdachte van een strafbaar feit zijn gehoord door de politie. Deze gegevens zijn afkomstig uit het landelijk bestand met verdachtegegevens, dat is samengesteld uit de 27 regionale Herkenningsdienstsysteemen (HKS). Dit systeem wordt sinds 1986 door de politie gebruikt om gegevens over verdachten te registreren. Het bevat zowel de aangiftegegevens van misdrijven als de persoonsgegevens van de verdachten daarvan.

Aanraking met justitie

Jongeren van 12 tot 25 jaar, die verdacht zijn van een misdrijf en tegen wie het Openbaar Ministerie een strafzaak is begonnen.

Achterstandsleerling

Leerling in het reguliere basisonderwijs die volgens het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap behoort tot een achterstandscategorie en waarvoor de school extra financiële middelen krijgt. Vanaf het schooljaar 2006/'07 is er stapsgewijs een nieuwe gewichtenregeling ingevoerd. In deze nieuwe regeling van het Ministerie van OCW wordt gewerkt met twee gewichten, 0,30 en 1.20:

- 0,30 voor leerlingen waarvan beide ouders maximaal lbo/vbo, praktijkonderwijs of de vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg hebben gedaan óf waarvan beide ouders maximaal twee jaar onderwijs in een andere schoolopleiding in het voortgezet onderwijs aansluitend op het basisonderwijs hebben gevolgd, bijvoorbeeld lts, ambachtsschool of huishoudschool.
- 1.20 voor leerlingen van wie één van de ouders maximaal basisonderwijs of (v)so-zmlk heeft gehad en de ander maximaal dezelfde opleiding heeft gevolgd óf het lbo/vbo, praktijkonderwijs of de vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg heeft doorlopen óf maximaal twee jaar onderwijs in een andere schoolopleiding in het voortgezet onderwijs aansluitend op het basisonderwijs heeft gevolgd, bijvoorbeeld lts, ambachtsschool of huishoudschool.

Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

Het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) is voor iedereen die zich zorgen maakt over kinderen in zijn of haar omgeving en denkt aan kindermishandeling. Bij een

contact waar geen onderzoek uit voortvloeit is sprake van advies. Daarbij blijft degene die contact opneemt zelf verantwoordelijk voor het ondernemen van verdere stappen. Bij vermoedens van kindermishandeling kan besloten worden dat verder onderzoek nodig is. Vanaf dat moment heet deze melding in de statistieken een 'onderzoek' naar kindermishandeling. De volgende stap is dat het AMK onderzoekt of het inderdaad om kindermishandeling gaat en zo ja, welke hulp het gezin nodig heeft. In dit geval zorgt het AMK voor hulp en bescherming.

Afgedane strafzaak door het Openbaar Ministerie

Beslissing over een bij het parket ingeschreven proces-verbaal door sepot, voeging ad informandum, voeging ter berechting, transactie of overdracht aan de afdeling rechtbankzaken van een ander parket.

Afgedane strafzaak door de rechter

Einduitspraak van een rechter in een rechtszaak in de vorm van een eindarrest, eindbeschikking of eindbeslissing.

Allochtoon

Persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren en personen die in Nederland zijn geboren. De herkomstgroepering wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van de persoon zelf of dat van de moeder, tenzij de moeder in Nederland is geboren. In dat geval geldt het geboorteland van de vader.

Arbeidsongeschiktheidsuitkering

Uitkeringen in het kader van de wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong) en de wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ),

Autochtoon

Persoon van wie beide ouders in Nederland geboren zijn.

Beroepsbevolking jongeren

De personen van 15 tot 23 jaar die ten minste 12 uur per week werken, of werk hebben aanvaard waardoor ze ten minste 12 uur per week gaan werken, verklaren ten minste 12 uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten ontplooiën om werk voor ten minste 12 uur per week te vinden.

Bijstandsuitkering

De bijstandsuitkering is een maandelijkse uitkering voor de kosten van levensonderhoud in het kader van de Wet werk en bijstand (WWB). Een bijstandsuitkering is bedoeld voor mensen zonder of met een laag inkomen en geen of een laag eigen vermogen.

Besteedbaar huishoudensinkomen

Het besteedbaar inkomen is opgebouwd uit loon, winst en inkomen uit vermogen vermeerderd met ontvangen uitkeringen en andere toelagen, en verminderd met betaalde premies en belastingen. Het besteedbaar huishoudensinkomen is gelijk aan de som van het besteedbaar inkomen van alle huishoudensleden.

Delict(en)

Zie strafbaar feit.

In het jaarrapport is gebruik gemaakt van gegevens uit de Integrale Veiligheidsmonitor. Hierin worden vier hoofdtypen delicten onderscheiden: geweldsdelicten, vermogensdelicten, vandalisme en overige delicten.

Eenoudergezin

Particulier huishouden bestaande uit één ouder met thuiswonende kind(eren) (en met mogelijk ook overige leden).

Gestandaardiseerd huishoudensinkomen

Het besteedbaar huishoudensinkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden.

Gezonde levensverwachting

Het aantal jaren dat een persoon van een bepaalde leeftijd naar verwachting (nog) in goede gezondheid zal leven. Goede gezondheid kan worden gedefinieerd als de afwezigheid van chronische ziekten danwel lichamelijke beperkingen of als goede ervaren gezondheid of in goede geestelijke gezondheid.

Halt (Het Alternatief)

“Lik-op-stuk”-benadering van jongeren van 12 tot 18 jaar, die voor het eerst met de politie in aanraking komen voor het plegen van bepaalde vormen van lichte criminaliteit. De politie stuurt het dossier niet door naar het Openbaar Ministerie als de betrokken persoon voldoet aan de voorwaarden die het Bureau Halt oplegt. Feitelijk is het een voorwaardelijk politiesepot. De strafbare feiten die voor een Halt-project in aanmerking komen zijn vastgelegd in een Algemene Maatregel van Bestuur.

Halt-afdoening

Aanbod van justitie voor jongeren van 12 tot 18 jaar. In plaats van vervolging door het Openbaar Ministerie vervullen de jongeren een taakstraf, ze betalen een boete of ze maken op een andere manier goed wat zij hadden misdaan. Zij komen daarna verder niet in aanraking met justitie. Het gaat om jongeren die door de politie zijn aangehouden voor bepaalde vormen van lichte criminaliteit, bijvoorbeeld vernieling, (winkel)diefstal, of overlast met vuurwerk. Ze krijgen de keus: naar justitie of naar Halt.

Halt-jongere

Jongere van 12 tot 18 jaar, die naar Bureau Halt is verwezen nadat deze in aanraking is gekomen met de politie voor het plegen van bepaalde vormen van lichte criminaliteit.

Haltwaardig strafbaar feit

Minder ernstige handeling, of juist nalatigheid om te handelen, die bij wet strafbaar is gesteld. Het gaat hier om vormen van lichte criminaliteit, die door jongeren zijn begaan, en die op een speciale manier kunnen worden behandeld door justitie.

Jongeren

Jongeren van 0 tot 25 jaar. De leeftijdsselectie kan per onderwerp verschillen. Dit is afhankelijk van de bron.

Juridische ouders

Ouders die het ouderlijk gezag dragen over het kind, oftewel wettelijk aansprakelijk zijn voor het gedrag van het kind. De juridische moeder is de vrouw:

- uit wie het kind geboren is;
- of die het kind officieel geadopteerd heeft.
- De juridische vader is de man die:
- bij geboorte met de moeder is gehuwd;
- of die het kind of de ongeboren vrucht heeft erkend;
- of van wie door de rechter het vaderschap is vastgesteld;
- of die het kind officieel geadopteerd heeft.

Meerpleger

Minderjarige verdachte van misdrijven tegen wie 2 tot en met 5 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt, of meerderjarige verdachte van misdrijven tegen wie 2 tot en met 10 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt.

Misdrijf

Strafbaar feit van de zware soort, als zodanig aangeduid in de strafwetten. In het trendrapport is gebruik gemaakt van gegevens uit Halt, HKS en de statistiek rechtbankstrafzaken. De hierin opgenomen gegevens over misdrijven zijn ingedeeld volgens de standaardclassificatie misdrijven van het CBS. Hierin worden zes soorten misdrijven onderscheiden: vermogensmisdrijven, geweldsmisdrijven, vernieling en openbare orde misdrijven, verkeersmisdrijven, drugs misdrijven en overige misdrijven.

Niet-westers allochtoon

Allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen in de werelddelen Afrika, Latijns-Amerika en Azië (excl. Indonesië en Japan) of Turkije. Op grond van hun sociaal-economische en sociaal-culturele positie worden allochtonen uit Indonesië en Japan

tot de westers allochtonen gerekend. Het gaat vooral om mensen die in het voormalig Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin.

Onveiligheidsgevoelens

Jongeren van 15 tot 25 jaar die zich in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek wel eens onveilig voelden.

(Ernstig) Overgewicht

Om te bepalen of iemand overgewicht heeft, wordt de zogeheten Body Mass Index (BMI) gebruikt. Hiervoor wordt het gewicht (in kg) gedeeld door de lengte in het kwadraat (in meters). Voor jongeren vanaf 18 jaar en volwassenen geldt dat sprake is van overgewicht bij een BMI-waarde hoger dan 25 kg/m². Naast overgewicht wordt ook gesproken van ernstig overgewicht, ofwel obesitas. Iemand met obesitas heeft een BMI-waarde hoger dan 30 kg/m². Omdat jongeren nog groeien en langzaam volwassen worden, is één vaste waarde voor overgewicht en obesitas niet bruikbaar. Daarom zijn voor leeftijden jonger dan 18 jaar per leeftijdsjaar en apart voor jongens en meisjes afkappunten bepaald voor de Body Mass Index waarboven dan sprake is van overgewicht of obesitas.

Overtreding

Een in de Nederlandse wetgeving als zodanig aangeduid strafbaar feit van de minder ernstige soort. In het trendrapport wordt gebruik gemaakt van gegevens uit Halt. Hierin worden drie soorten overtredingen onderscheiden: overtreding van de leerplichtwet, baldadigheid en vuurwerkovertradingen.

Positief ervaren gezondheid

Jongeren van 0 tot 25 jaar die hun gezondheid als goed of zeer goed ervaren. Cijfers betreffen antwoorden op de vraag 'Hoe is over het algemeen uw gezondheidstoestand?'. Ervaren gezondheid, ook wel subjectieve gezondheid of gezondheidsbeleving, weerspiegelt het oordeel over de eigen gezondheid. Ervaren gezondheid is een samenvattende gezondheidsmaat van alle gezondheidsaspecten die relevant zijn voor de persoon in kwestie. Voor kinderen van 0 tot 12 jaar heeft een van de ouders de gegevens voor dit onderzoek geleverd. Het kan zijn dat ouders de gezondheid van hun kind positiever inschatten dan het kind zelf.

Roken

Jongeren van 10 tot 20 jaar die in de afgelopen vier weken voorafgaand aan het onderzoek gerookt hebben.

Schoolsoorten

vmbo = voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
havo = hoger algemeen voortgezet onderwijs
vwo = voorbereidend wetenschappelijk onderwijs

mbo = middelbaar beroepsonderwijs
hbo = hoger beroepsonderwijs
wo = wetenschappelijk onderwijs

Slachtofferschap

Jongeren van 15 tot 25 jaar die in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek één of meer keer slachtoffer zijn geweest van een delict.

Sociaal Statistisch Bestand (SSB)

Het doel van het SSB is het verschaffen van microdata waarmee een samenhangende, consistente beschrijving kan worden gegeven van een aantal aspecten van de bevolking van Nederland. Hiertoe zijn registers (onder andere van de belastingdienst, uitkeringsinstanties, Informatie Beheergroep) per individu gekoppeld aan de Gemeentelijke basisadministratie (GBA). Naast deze registraties worden ook resultaten van persoonsenquêtes aan het SSB gekoppeld. Het SSB bevat daarmee individuele gegevens van alle inwoners van Nederland over onder andere demografische kenmerken, type huishouden, werk, uitkeringen en inkomen.

Startkwalificatie

Een startkwalificatie is de minimale opleiding die nodig is om succesvol de stap naar de arbeidsmarkt te kunnen maken. In Nederland is het niveau hiervan vastgesteld op een diploma op havo-, vwo- of mbo-niveau 2 of hoger.

Strafbaar feit

Handeling, of juist nalatigheid om te handelen, die bij wet strafbaar is gesteld. Strafbare feiten worden onderscheiden in overtredingen en misdrijven.

Strafzaak

Proces-verbaal dat is ingeschreven bij het Openbaar Ministerie, met als doel het voor te leggen aan de rechter. Een strafzaak is in beginsel gericht op één verdachte.

Tienermoeder

Moeder van 19 jaar of jonger per 1 januari van het referentiejaar. Voor het weergeven van het aantal tienermoeders kunnen verschillende definities worden gehanteerd. In deze publicatie gaat het om het aantal tienermeisjes dat in het referentiejaar moeder is geworden. Ook gaat het om de exacte leeftijd van de moeder bij geboorte van het kind. Deze cijfers wijken iets af van de cijfers in de Jeugddatabase, daar gaat het om het totaal aantal tienermeisjes dat moeder is, zij hoeven dus niet in het referentiejaar moeder te zijn geworden, en om de leeftijd van de moeder op 31 december van het jaar ervoor.

Voortijdig schoolverlaters

Iemand die het (bekostigd) onderwijs heeft verlaten en niet in het bezit is van een startkwalificatie.

Het aantal voortijdig schoolverlaters in Nederland kan op twee manieren worden benaderd, namelijk vanuit het totale volume of vanuit de nieuwe aanwas.

Het totale volume is het totaal aantal personen zonder startkwalificatie in Nederland. Dit aantal is ontleend aan de Enquête Beroepsbevolking (EBB). De uitkomsten van de EBB zijn gebaseerd op een steekproef van ongeveer 90 000 personen onder de Nederlandse bevolking.

De nieuwe aanwas is het aantal personen dat in een bepaald schooljaar het onderwijs verlaat zonder startkwalificatie. Dit aantal is gebaseerd op onderwijsregistraties. Aan de hand van de directe door- en uitstroom tussen twee opeenvolgende schooljaren binnen het door de overheid bekostigde onderwijs en het bezit van startkwalificerende diploma's wordt het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters (de nieuwe aanwas) bepaald.

Bij het afbakenen van de groep voortijdig schoolverlaters wordt dikwijls een leeftijds-grens aangehouden. Bij de Europese doelstelling om het voortijdig schoolverlaten terug te dringen (m.b.t. het totale volume), wordt uitgegaan van jongeren van 18 tot 25 jaar. Bij de Nederlandse beleidsdoelstellingen (m.b.t. de nieuwe aanwas) wordt uitgegaan van de groep 12- tot 23-jarigen.

Wajong

Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten.

Werkloosheidsuitkering

Je hebt recht op een werkloosheidsuitkering in het kader van de Werkloosheidswet (WW) als

- je bent ontslagen,
- je van de afgelopen vijf jaar er vier minimaal hebt gewerkt en,
- je van de afgelopen 39 weken er minimaal 26 hebt gewerkt.

Werkloze beroepsbevolking jongeren

Personen zonder werk, of met werk voor minder dan twaalf uur per week, die actief op zoek zijn naar betaald werk voor twaalf uur of meer per week en die daarvoor direct beschikbaar zijn. In deze publicatie gaat het om niet-onderwijsvolgende jongeren van 15 tot 27 jaar.

Westers allochtoon

Allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen van de werelddelen Europa (excl. Turkije), Noord-Amerika en Oceanië of Indonesië of Japan. Op grond van hun sociaal-economische en sociaal-culturele positie worden allochtonen uit Indonesië en Japan tot de westers allochtonen gerekend. Het gaat vooral om mensen die in het voormalig Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin.

Medewerkers publicatie

Auteurs

Jeugd in Nederland
Paul de Winden (CBS).

1. Jeugd en gezin

Gijs Beets (NIDI): jongeren, gezinssituatie

Marion van den Brakel (CBS): materiële beperkingen en sociale uitsluiting

2. Jeugd en gezondheid

Kim Knoops (CBS): ervaren gezondheid, leefstijl: roken en overgewicht, jongeren en zorggebruik.

Francis van der Mooren (CBS): kindermishandeling

3. Jeugd op school

Theo van Miltenburg (CBS): deelname en geslaagden, achterstandsleerlingen in het basisonderwijs, extra zorg en ondersteuning.

Annelie Hakkenes (CBS): voortijdig schoolverlaters

4. Jeugd op de arbeidsmarkt

Paul de Winden (CBS): arbeidsparticipatie, werkloosheid.

Katja Chkalova en Ton van Maanen (CBS): sociale zekerheid.

5. Jeugd en veiligheid

Paul de Winden (CBS): onveiligheidsgevoelens en slachtofferschap.

Harry Eggen (CBS): jongeren in aanraking met de politie, jongeren in aanraking met justitie.

Redactie

Francis van der Mooren

Astrid Pleijers

Paul de Winden

Eindredactie

Annelies Boerdam

Elma Wobma

